KAZNENI ZAKON

BOSNE I HERCEGOVINE

OPĆI DIO

I GLAVA PRVA

ZNAČENJE IZRAZA U OVOM ZAKONU

Članak 1.

(1) *Kazneno zakonodavstvo Bosne i Hercegovine* sačinjavaju kaznenopravne odredbe sadržane u ovom Zakonu i u drugim zakonima Bosne i Hercegovine.
(2) *Područje Bosne i Hercegovine* je kopneno područje, obalno more i vodene površine unutar njenih granica te zračni prostor nad njima.
(3) *Službena osoba* je izabrani ili imenovani dužnosnik u tijelima zakonodavne, izvršne i sudske vlasti Bosne i Hercegovine i u drugim državnim i upravnim ustanovama ili službama koje obavljaju određene upravne, stručne i druge poslove u okviru prava i dužnosti vlasti koja ih je osnovala; osoba koje stalno ili povremeno obavlja službenu dužnost u navedenim upravnim tijelima ili ustanovama; ovlaštena osoba u trgovačkom društvu ili u drugoj pravnoj osobi kojoj je zakonom ili drugim propisom donesenim temeljem zakona povjereno obavljanje javnih ovlasti, a koja u okviru tih ovlasti obavlja određenu dužnost; te druga osoba koja obavlja određenu službenu dužnost temeljem ovlasti iz zakona ili drugog propisa donesenog temeljem zakona.
(4) Kada je kao počinitelj pojedinog kaznenog djela označena službena osoba, osobe iz stavka 3. ovoga članka mogu biti počinitelji tih djela ako iz obilježja pojedinog kaznenog djela ili iz pojedinog propisa ne proizilazi da počinitelj može biti samo neka od tih osoba.
(5) *Odgovorna osoba* je osoba u trgovačkom društvu i u drugoj pravnoj osobi kojoj je s obzirom na njenu dužnost ili temeljem posebne ovlasti povjeren određeni krug poslova koji se odnose na primjenu zakona ili propisa donesenih temeljem zakona, ili općeg akta trgovačkog društva ili druge pravne osobe u upravljanju i rukovanju imovinom, ili se odnose na rukovođenje proizvodnjom ili nekom drugom gospodarskom djelatnošću ili na nadzor nad njima. Odgovornom osobom smatra se i službena osoba u smislu stavka 3. ovoga članka kada su u pitanju radnje kao čiji je počinitelj označena odgovorna osoba, a nisu propisane kao kazneno djelo odredbama glave o kaznenim djelima protiv službene i druge odgovorne dužnosti ili odredbama o kaznenim djelima počinjenim od strane službene osobe propisanima u nekoj drugoj glavi ovoga Zakona ili drugim zakonom Bosne i Hercegovine.
(6) Kad je kao počinitelj kaznenih djela označena službena ili odgovorna osoba, sve osobe iz stavka 3. i 5. ovoga članka mogu biti počinitelji tih djela, ako iz zakonskih obilježja pojedinog kaznenog djela ne proizlazi da počinitelj može biti samo neka od tih osoba.
(7) *Strana službena osoba* je član zakonodavnog, izvršnog, upravnog ili sudskog tijela strane države, javni dužnosnik međunarodne organizacije i njezinih tijela, sudac i drugi službenik međunarodnog suda, službujući u Bosni i Hercegovini.
(8) *Dijete* je, u smislu ovoga Zakona, osoba koja nije navršila četrnaest godina života.
(9) *Maloljetnik* je, u smislu ovoga Zakona, osoba koja nije navršila osamnaest godina života.
(10) *Pravna osoba* je, u smislu ovoga Zakona, Bosna i Hercegovina, Federacija Bosne i Hercegovine, Republika Srpska, Distrikt Brčko Bosne i Hercegovine, kanton, grad, općina, mjesna zajednica, svaki ustrojbeni oblik trgovačkog društva i svi oblici povezivanja trgovačkih društava, ustanova, ustanova za obavljanje kreditnih i drugih bankarskih poslova ili za osiguranje osoba i imovine, te druge novčarske ustanove, fond, politička organizacija, udruženje građana i drugi oblici udruživanja koji mogu stjecati sredstva i koristiti ih na isti način kao i svaka druga institucija ili tijelo koje ostvaruje i koristi sredstva i kojem je zakonom priznato svojstvo pravne osobe.
(11) *Trgovačko društvo* je, u smislu ovoga Zakona, korporacija, poduzeće, tvrtka, partnerstvo i svaki ustrojbeni oblik registriran za obavljanje gospodarske djelatnosti.

(12) *Udruženje* je bilo koji oblik udruživanja tri ili više osoba.
(13) *Više osoba* je najmanje dvije osobe ili više njih.
(14) *Skupina ljudi* je najmanje pet osoba ili više njih.
(15) *Grupa ljudi* je udruženje od najmanje tri osobe koje su povezane radi trajnog, ponovljenog ili povremenog počinjenja kaznenih djela, pri čemu svaka od tih osoba sudjeluje u počinjenju kaznenog djela.
(16) *Organizirana grupa ljudi* je grupa ljudi koja je ustrojena, a nije nastala spontano, radi izravno slijedećeg počinjenja kaznenog djela, čiji članovi ne moraju imati formalno određene uloge, koja ne mora imati slijed članstva niti razvijeni ustroj.
(17) *Zločinačka organizacija* je organizirana grupa ljudi od najmanje tri osobe, koja postoji neko vrijeme, djelujući u cilju počinjenja jednog ili više kaznenih djela za koja se po zakonu može izreći kazna zatvora tri godine ili teža kazna.
(18) *Osoba pod međunarodnom zaštitom* je poglavar države, uključujući i članove višečlanog tijela koje obavlja dužnost poglavara države prema ustavu te države, predsjednik vlade i ministar vanjskih poslova, kada se nalaze izvan svoje države, članovi njihovih obitelji koji su u njihovom društvu, te svaki dužnosnik ili predstavnik strane države ili službenik ili drugi predstavnik međunarodne organizacije koja ima međudržavni karakter, koji je u vrijeme i na mjestu kada je nad njim, njegovim službenim prostorijama, privatnim stanom ili prijevoznim sredstvom počinjeno kazneno djelo, po međunarodnom pravu imao pravo na posebnu zaštitu od napada na njegovu osobu, slobodu ili dostojanstvo, kao i članovi njegove obitelji s kojima živi u zajedničkom kućanstvu.
(19) *Izbjeglice i raseljene osobe* su, u smislu ovoga Zakona, više osoba koje su napustile svoju imovinu na području Bosne i Hercegovine, u vremenu između 30. travnja 1991. godine i 4. travnja 1998. godine na području Federacije Bosne i Hercegovine, a između 30. travnja 1991. godine i 19. prosinca 1998. godine na području Republike Srpske, za koje se pretpostavlja da su izbjeglice ili raseljene osobe po Dodatku 7. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini.
(20) *Državna tajna* je podatak ili isprava koja je zakonom, drugim propisom ili općim aktom nadležnog tijela donesenim temeljem zakona, određena državnom tajnom, čijim bi otkrivanjem nastupile štetne posljedice za nacionalnu sigurnost ili nacionalni interes Bosne i Hercegovine.
(21) *Vojna tajna* je podatak ili isprava koja je zakonom Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine ili Republike Srpske, drugim propisom Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine ili Republike Srpske, ili aktom nadležnog tijela Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine ili Republike Srpske donesenim temeljem zakona proglašena vojnom tajnom.
(22) *Službena tajna* je podatak ili isprava koja je zakonom Bosne i Hercegovine, drugim propisom Bosne i Hercegovine ili općim aktom nadležne institucije Bosne i Hercegovine donesenim temeljem zakona proglašena službenom tajnom.
(23) *Isprava* je svaki predmet koji je podoban ili određen da služi kao dokaz kakve činjenice koja je od značenja za pravne odnose.
(24) *Novac* je kovano ili papirnato sredstvo plaćanja koje je temeljem zakona u optjecaju u Bosni i Hercegovini ili u stranoj državi.
(25) *Znaci za vrijednost* podrazumijevaju i strane znakove za vrijednost.
(26) *Pokretnina* je i svaka proizvedena ili skupljena energija za davanje svjetlosti, topline ili kretanja, te telefonski i drugi impulsi.
(27) *Motorno vozilo* je svako prometno sredstvo na motorni pogon u kopnenom, vodenom ili zračnom prometu.
(28) *Sila* je i primjena hipnoze ili omamljujućih sredstava s ciljem da se tko protiv svoje volje dovede u nesvjesno stanje ili onesposobi za otpor.
(29) *Opojna droga* je medicinski lijek ili opasna tvar s adiktivnim i psihotropnim svojstvima, ili tvar koja se lako može pretvoriti u takvu tvar, ako podliježe nadzoru po međunarodnoj konvenciji koju je Bosna i Hercegovina potvrdila, ili tvar koja je proglašena opojnom drogom od strane nadležne institucije Bosne i Hercegovine ili nadležne institucije entiteta.
(30) *Međunarodni kazneni sud* podrazumijeva Međunarodni kazneni sud za područje bivše Jugoslavije.
(31) Izražavanje u jednom gramatičkom rodu, muškom ili ženskom, uključuje oba roda fizičkih osoba.

II GLAVA DRUGA

TEMELJNE ODREDBE

Temelj i ograničenja kaznenopravne prisile
Članak 2.

(1) Kaznena djela i kaznenopravne sankcije propisuju se samo za ona ponašanja kojima se tako ugrožavaju ili povrjeđuju osobne slobode i prava čovjeka te druga prava i društvene vrijednosti zajamčene i zaštićene Ustavom Bosne i Hercegovine i međunarodnim pravom, da se njihova zaštita ne bi mogla ostvariti bez kaznenopravne prisile.
(2) Propisivanje kaznenih djela i vrste i mjere kaznenopravnih sankcija zasniva se na nužnosti primjene kaznenopravne prisile i njenoj razmjernosti jačini opasnosti za osobne slobode i prava čovjeka, te druge temeljne vrijednosti.

Načelo zakonitosti
Članak 3.

(1) Kaznena djela i kaznenopravne sankcije propisuju se samo zakonom.
(2) Nikome ne može biti izrečena kazna ili druga kaznenopravna sankcija za djelo koje, prije nego što je počinjeno, nije bilo zakonom ili međunarodnim pravom propisano kao kazneno djelo i za koje zakonom nije bila propisana kazna.

Vremensko važenje kaznenog zakona
Članak 4.

(1) Na počinitelja kaznenog djela primjenjuje se zakon koji je bio na snazi u vrijeme počinjenja kaznenog djela.
(2) Ako se poslije počinjenja kaznenog djela zakon jednom ili više puta izmijeni, primijenit će se zakon koji je blaži za počinitelja.

Vrste kaznenopravnih sankcija
Članak 5.

Kaznenopravne su sankcije: kazne, uvjetna osuda, sigurnosne mjere i odgojne mjere.

Svrha kaznenopravnih sankcija
Članak 6.

Svrha kaznenopravnih sankcija je:
a) preventivni utjecaj na druge da poštuju pravni poredak i ne počine kaznena djela;
b) sprječavanje počinitelja da počini kaznena djela i poticanje njegovog preodgoja.

Ograničenja u izvršenju kaznenopravnih sankcija
Članak 7.

Počinitelju kaznenog djela u izvršenju kaznenopravne sankcije mogu biti oduzeta ili ograničena određena prava samo u mjeri koja odgovara naravi i sadržaju te sankcije i samo na način kojim se osigurava poštivanje osobe počinitelja i njegovo ljudsko dostojanstvo, sukladno međunarodnom pravu.

III GLAVA TREĆA

PRIMJENA KAZNENOG ZAKONODAVSTVA BOSNE I HERCEGOVINE

Isključenje primjene kaznenog zakonodavstva Bosne i Hercegovine prema djeci
Članak 8.

Kazneno zakonodavstvo Bosne i Hercegovine ne primjenjuje se prema djetetu koje u vrijeme počinjenja kaznenog djela nije navršilo četrnaest godina života.

Primjena kaznenog zakonodavstva Bosne i Hercegovine prema maloljetnicima
Članak 9.

Kazneno zakonodavstvo Bosne i Hercegovine primjenjuje se prema maloljetnicima sukladno Glavi X (*Pravila o odgojnim preporukama, odgojnim mjerama i o kažnjavanju maloljetnika*) ovoga Zakona i drugim zakonima Bosne i Hercegovine.

Primjena kaznenog zakonodavstva Bosne i Hercegovine na pravne osobe
Članak 10.

Kazneno zakonodavstvo Bosne i Hercegovine primjenjuje se na pravne osobe sukladno Glavi XIV (*Odgovornost pravnih osoba za kaznena djela*) ovoga Zakona i drugim zakonima Bosne i Hercegovine.

Primjena kaznenog zakonodavstva Bosne i Hercegovine prema svakom tko na području Bosne i Hercegovine počini kazneno djelo
Članak 11.

(1) Kazneno zakonodavstvo Bosne i Hercegovine se primjenjuje prema svakome tko počini kazneno djelo na području Bosne i Hercegovine.
(2) Kazneno zakonodavstvo Bosne i Hercegovine se primjenjuje prema svakome tko počini kazneno djelo na domaćem plovilu, bez obzira gdje se plovilo nalazilo u vrijeme počinjenja kaznenog djela.
(3) Kazneno zakonodavstvo Bosne i Hercegovine se primjenjuje prema svakome tko počini kazneno djelo u domaćem civilnom zrakoplovu dok je u letu ili u domaćem vojnom zrakoplovu, bez obzira gdje se zrakoplov nalazio u vrijeme počinjenja kaznenog djela.

Primjena kaznenog zakonodavstva Bosne i Hercegovine za kaznena djela počinjena izvan Bosne i Hercegovine
Članak 12.

(1) Kazneno zakonodavstvo Bosne i Hercegovine primjenjuje se prema svakome tko izvan njezina područja počini:
a) bilo koje kazneno djelo protiv samosvojnosti Bosne i Hercegovine iz Glave XVI (*Kaznena djela protiv samosvojnosti Bosne i Hercegovine*) ovoga Zakona;
b) kazneno djelo krivotvorenja novca ili krivotvorenja vrijednosnih papira Bosne i Hercegovine, kazneno djelo krivotvorenja znakova za vrijednost ili krivotvorenja znakova za obilježavanje robe, mjera i utega izdatih temeljem propisa institucija Bosne i Hercegovine iz članka 205. do 208. ovoga Zakona;
c) kazneno djelo koje je Bosna i Hercegovina obvezna kažnjavati prema propisima međunarodnog prava, međunarodnih ili međudržavnih ugovora;
d) kazneno djelo protiv službene ili odgovorne osobe u institucijama Bosne i Hercegovine u vezi s njegovom službom.

(2) Kazneno zakonodavstvo Bosne i Hercegovine primjenjuje se prema državljaninu Bosne i Hercegovine koji izvan područja Bosne i Hercegovine počini bilo koje drugo kazneno djelo osim onih koja su obuhvaćena odredbom stavka 1. ovoga članka.
(3) Kazneno zakonodavstvo Bosne i Hercegovine primjenjuje se prema strancu koji izvan područja Bosne i Hercegovine prema Bosni i Hercegovini ili njezinom državljaninu počini bilo koje kazneno djelo koje nije obuhvaćeno odredbom stavka 1. ovoga članka.
(4) Kazneno zakonodavstvo Bosne i Hercegovine primjenjuje se prema strancu koji izvan područja Bosne i Hercegovine prema stranoj državi ili prema strancu počini kazneno djelo za koje se po tom zakonodavstvu može izreći kazna zatvora od pet godina ili teža kazna.
(5) U slučajevima iz stavka 2. i 3. ovoga članka kazneno zakonodavstvo Bosne i Hercegovine primijenit će se samo ako se počinitelj kaznenog djela zatekne na području Bosne i Hercegovine ili joj bude izručen, a u slučaju iz stavka 4. ovoga članka samo ako se počinitelj zatekne na području Bosne i Hercegovine i ne bude izručen drugoj državi.

Primjena Općeg dijela ovoga Zakona
Članak 13.

(1) Odredbe Općeg dijela ovoga Zakona primjenjuju se prema počiniteljima svih kaznenih djela propisanih zakonima Bosne i Hercegovine.

(2) Odredbe Općeg dijela ovoga Zakona primjenjuju se prema maloljetnicima, osim ako zakonom nije drukčije propisano.
(3) Odredbe Općeg dijela ovoga Zakona primjenjuju se na pravne osobe, osim ako ovim Zakonom nije drukčije propisano.

IV GLAVA ČETVRTA

ZASTARA

Zastara kaznenog progona
Članak 14.

(1) Ako u ovom Zakonu nije drukčije propisano, kazneni se progon ne može poduzeti kada od počinjenja kaznenog djela protekne:
a) trideset i pet godina za kazneno djelo s propisanom kaznom dugotrajnog zatvora;
b) dvadeset godina za kazneno djelo s propisanom kaznom zatvora preko deset godina;
c) petnaest godina za kazneno djelo s propisanom kaznom zatvora preko pet godina;
d) deset godina za kazneno djelo s propisanom kaznom zatvora preko tri godine;
e) pet godine za kazneno djelo s propisanom kaznom zatvora preko jedne godine;
f) tri godine za kazneno djelo s propisanom kaznom zatvora do jedne godine ili novčanom kaznom.

(2) Ako je za kazneno djelo propisano više kazni, rok zastare određuje se po najtežoj propisanoj kazni.

Tijek i prekid zastare kaznenog progona
Članak 15.

(1) Zastara kaznenog progona počinje od dana kada je kazneno djelo počinjeno.
(2) Zastara ne teče za vrijeme za koje se po zakonu kazneni progon ne može poduzeti ili nastaviti.
(3) Zastara se prekida svakom postupovnom radnjom koja se poduzima radi progona počinitelja zbog počinjenog kaznenog djela.
(4) Zastara se prekida i kada počinitelj, u vrijeme dok teče rok zastare, počini isto tako teško ili teže kazneno djelo.
(5) Sa svakim prekidom zastara počinje ponovno teći.
(6) Zastara kaznenog progona nastupa u svakom slučaju kada protekne dvaput onoliko vremena koliko zakon propisuje za zastaru kaznenog progona.

Zastara izvršenja kazne
Članak 16.

Ako u ovom Zakonu nije drukčije propisano, izrečena se kazna neće izvršiti kada od dana pravomoćnosti presude kojom je kazna izrečena protekne:
a) trideset i pet godina ako je izrečena kazna dugotrajnog zatvora;
b) dvadeset godina ako je izrečena kazna zatvora preko deset godina;
c) petnaest godina ako je izrečena kazna zatvora preko pet godina;
d) deset godina ako je izrečena kazna zatvora preko tri godine;
e) pet godine ako je izrečena kazna zatvora preko jedne godine;
f) tri godine ako je izrečena kazna zatvora do jedne godine ili novčana kazna.

Zastara izvršenja sporednih kazni i sigurnosnih mjera
Članak 17.

(1) Zastara izvršenja novčane kazne kao sporedne kazne, nastupa kada proteknu dvije godine od dana pravomoćnosti presude kojom je ta kazna izrečena.
(2) Zastara izvršenja sigurnosne mjere obveznog psihijatrijskog liječenja i sigurnosne mjere oduzimanja predmeta, nastupa kada protekne pet godina od dana pravomoćnosti odluke kojom su te mjere izrečene.
(3) Zastara izvršenja sigurnosne mjere zabrane obavljanja zvanja, djelatnosti ili dužnosti nastupa kada protekne onoliko vremena koliko je sud odredio za trajanje te mjere.

Tijek i prekid zastare izvršenja kazne i sigurnosnih mjera
Članak 18.

(1) Zastara izvršenja kazne počinje od dana pravomoćnosti presude kojom je kazna izrečena, a u slučaju opoziva uvjetne osude od dana pravomoćnosti odluke o opozivu uvjetne osude.
(2) Zastara ne teče za vrijeme za koje se po zakonu izvršenje kazne ne može poduzeti.
(3) Zastara se prekida svakom radnjom nadležnog tijela koja se poduzima radi izvršenja kazne.
(4) Sa svakim prekidom zastara počinje ponovno teći.
(5) Zastara izvršenja kazne nastupa u svakom slučaju kada protekne dvaput onoliko vremena koliko zakon propisuje za zastaru izvršenja kazne.
(6) Odredbe stavka 2. do 5. ovoga članka primjenjuju se i na zastaru izvršenja sigurnosnih mjera.

Nezastarivost kaznenog progona i izvršenja kazne
Članak 19.

Kazneni progon i izvršenje kazne ne zastarijeva za kaznena djela genocida, zločina protiv čovječnosti te ratnih zločina, kao ni za ostala kaznena djela za koja po međunarodnom pravu zastara ne može nastupiti.

V GLAVA PETA

KAZNENO DJELO

Kazneno djelo
Članak 20.

Kazneno djelo jest protupravno djelo koje je zakonom propisano kao kazneno djelo, čija su obilježja propisana zakonom i za koje je zakonom propisana kaznenopravna sankcija.

Način počinjenja kaznenog djela
Članak 21.

(1) Kazneno djelo se može počiniti činjenjem ili nečinjenjem.
(2) Kazneno djelo je počinjeno nečinjenjem kada je počinitelj koji je pravno obvezan spriječiti nastupanje zakonom opisane posljedice kaznenog djela to propustio učiniti, a takvo je propuštanje po djelovanju i značenju jednako počinjenju tog kaznenog djela činjenjem.

Vrijeme počinjenja kaznenog djela
Članak 22.

Kazneno djelo je počinjeno u vrijeme kada je počinitelj radio ili bio dužan raditi, bez obzira kada je posljedica činjenja ili nečinjenja nastupila.

Mjesto počinjenja kaznenog djela
Članak 23.

(1) Kazneno djelo je počinjeno kako u mjestu gdje je počinitelj radio ili je bio dužan raditi, tako i u mjestu gdje je posljedica njegovog činjenja ili nečinjenja potpuno ili djelomično nastupila.
(2) Kazneno djelo je u slučaju kažnjivog pokušaja počinjeno kako u mjestu gdje je počinitelj radio ili je bio dužan raditi, tako i u mjestu gdje je prema njegovoj namjeri posljedica njegovog činjenja ili nečinjenja potpuno ili djelomično trebala nastupiti.
(3) Kazneno djelo je u slučaju sudioništva počinjeno u mjestu određenom u stavku 1. ovoga članka i u mjestu gdje je sudionik radio ili je bio dužan raditi ili u mjestu gdje je prema namjeri sudionika posljedica njegovog činjenja ili nečinjenja trebala nastupiti.

Nužna obrana
Članak 24.

(1) Nije kazneno djelo ono djelo koje je počinjeno u nužnoj obrani.
(2) Nužna je ona obrana koja je prijeko potrebna da počinitelj od sebe ili od drugoga odbije istodobni ili izravno predstojeći protupravni napad, a koja je razmjerna napadu.
(3) Počinitelj koji prekorači granice nužne obrane može se blaže kazniti, a ako je prekoračenje počinio zbog jake razdraženosti ili prepasti izazvane napadom, može se i osloboditi kazne.

Krajnja nužda
Članak 25.

(1) Nije kazneno djelo ono djelo koje je počinjeno u krajnjoj nuždi.
(2) Krajnja nužda postoji kada je djelo počinjeno da počinitelj od sebe ili od drugoga otkloni istodobnu ili izravno predstojeću neskrivljenu opasnost koja se na drugi način nije mogla otkloniti, a pritom počinjeno zlo nije veće od zla koje je prijetilo.
(3) Počinitelj koji sam izazove opasnost ali iz nehaja, ili prekorači granice krajnje nužde, može se blaže kazniti, a ako je prekoračenje počinjeno pod osobito olakotnim okolnostima, može se i osloboditi kazne.
(4) Nema krajnje nužde ako je počinitelj bio dužan izložiti se opasnosti.

Pokušaj
Članak 26.

(1) Tko s namjerom započne počinjenje kaznenog djela, ali ga ne dovrši, kaznit će se za pokušaj kaznenog djela ako se za to kazneno djelo može izreći kazna zatvora tri godine ili teža kazna, a za pokušaj drugog kaznenog djela kada zakon izričito propisuje kažnjavanje i za pokušaj.
(2) Počinitelj će se za pokušaj kaznenog djela kazniti u granicama kazne propisane za to kazneno djelo, a može se i blaže kazniti.

Neprikladan pokušaj
Članak 27.

Počinitelj koji pokuša počiniti kazneno djelo neprikladnim sredstvom ili prema neprikladnom predmetu, može se osloboditi kazne ili se može blaže kazniti.

Dragovoljni odustanak
Članak 28.

(1) Počinitelj koji je pokušao počiniti kazneno djelo, ali je dragovoljno odustao od kažnjivog pokušaja, može se osloboditi kazne.
(2) U slučaju dragovoljnog odustanka od kažnjivog pokušaja, počinitelj će se kazniti za one radnje koje tvore neko drugo samostalno kazneno djelo.

Supočinitelji
Članak 29.

Ako više osoba zajednički počini kazneno djelo, sudjelovanjem u počinjenju kaznenog djela ili poduzimajući što drugo čime se na odlučujući način doprinosi počinjenju kaznenog djela, svaka će se od njih kazniti kaznom propisanom za to kazneno djelo.

Poticanje
Članak 30.

(1) Tko drugoga s namjerom potiče da počini kazneno djelo, kaznit će se kao da ga je sam počinio.
(2) Tko drugoga s namjerom potiče na počinjenje kaznenog djela za koje se po zakonu može izreći kazna zatvora tri godine ili teža kazna, a kazneno djelo ne bude ni pokušano, kaznit će se kao za pokušaj kaznenog djela.

Pomaganje
Članak 31.

(1) Tko drugome s namjerom pomogne u počinjenju kaznenog djela, kaznit će se kao da ga je sam počinio, a može se i blaže kazniti.
(2) Kao pomaganje u počinjenju kaznenog djela smatra se osobito: davanje savjeta ili uputa kako da se počini kazneno djelo, stavljanje na raspolaganje počinitelju sredstava za počinjenje kaznenog djela, uklanjanje prepreka za počinjenje kaznenog djela te unaprijed obećano prikrivanje kaznenog djela, počinitelja, sredstava kojima je kazneno djelo počinjeno, tragova kaznenog djela ili predmeta pribavljenih kaznenim djelom.

Granice kaznene odgovornosti i kažnjivosti sudionika
Članak 32.

(1) Supočinitelj je kazneno odgovoran u granicama svoje namjere ili nehaja, a poticatelj i pomagač u granicama svoje namjere.
(2) Supočinitelja, poticatelja ili pomagača koji dragovoljno spriječi počinjenje kaznenog djela, sud će osloboditi kazne.
(3) Osobni odnosi, svojstva i okolnosti zbog kojih zakon isključuje kaznenu odgovornost ili dozvoljava oslobođenje od kazne ili ublažavanje kazne, mogu se uzeti u obzir samo onom počinitelju, supočinitelju, poticatelju ili pomagaču kod kojega takvi odnosi, svojstva i okolnosti postoje.

VI GLAVA ŠESTA

KAZNENA ODGOVORNOST

Sadržaj kaznene odgovornosti
Članak 33.

(1) Kazneno je odgovoran počinitelj koji je ubrojiv i kriv za počinjeno kazneno djelo.
(2) Počinitelj je kriv ako je kazneno djelo počinio s namjerom.
(3) Počinitelj je kriv i ako je kazneno djelo počinio iz nehaja, ako to zakon izričito propisuje.

Ubrojivost
Članak 34.

(1) Nije ubrojiva osoba koja u vrijeme počinjenja kaznenog djela nije mogla shvatiti značenje svojeg djela ili nije mogla upravljati svojim postupcima, zbog trajne ili privremene duševne bolesti, privremene duševne poremećenosti ili zaostalog duševnog razvitka (neubrojivost).
(2) Počinitelj kaznenog djela čija je sposobnost shvaćanja značenja svojeg djela ili sposobnost upravljanja svojim postupcima bila bitno smanjena zbog nekog stanja iz stavka 1. ovoga članka, može se blaže kazniti (bitno smanjena ubrojivost).
(3) Kazneno je odgovoran počinitelj kaznenog djela koji se uporabom alkohola, droga ili na drugi način doveo u stanje u kojem nije mogao shvatiti značenje svojeg djela ili upravljati svojim postupcima, ako je u vrijeme dovođenja u to stanje kazneno djelo bilo obuhvaćeno njegovom namjerom ili je glede kaznenog djela kod njega postojao nehaj a zakon za takvo kazneno djelo propisuje kaznenu odgovornost i za nehaj (samoskrivljena neubrojivost).
(4) Bitno smanjena ubrojivost u koju se počinitelj doveo na način iz stavka 3. ovoga članka ne može biti temelj za ublažavanje kazne.

Namjera
Članak 35.

(1) Kazneno se djelo može počiniti s izravnom ili neizravnom namjerom.
(2) Počinitelj postupa s izravnom namjerom kada je bio svjestan svojeg djela i htio njegovo počinjenje.
(3) Počinitelj postupa s neizravnom namjerom kada je bio svjestan da zbog njegovog činjenja ili nečinjenja može nastupiti zabranjena posljedica, ali je pristao na njeno nastupanje.

Nehaj
Članak 36.

(1) Kazneno djelo može se počiniti iz svjesnog ili nesvjesnog nehaja.
(2) Počinitelj postupa iz svjesnog nehaja kada je bio svjestan da zbog njegovog činjenja ili nečinjenja može nastupiti zabranjena posljedica, ali je lakomisleno držao da ona neće nastupiti ili da će je moći spriječiti.
(3) Počinitelj postupa iz nesvjesnog nehata kada nije bio svjestan mogućnosti nastupanja zabranjene posljedice, iako je prema okolnostima i prema svojim osobnim svojstvima bio dužan i mogao biti svjestan te mogućnosti.

Stvarna zabluda
Članak 37.

(1) Nije kazneno odgovorna osoba koja u vrijeme počinjenja kaznenog djela nije bila svjesna nekog njegovog zakonom propisanog obilježja, ili koja je pogrešno smatrala da postoje okolnosti prema kojima bi, da su one stvarno postojale, to djelo bilo dozvoljeno.
(2) Ako je osoba bila u zabludi iz nehaja, kazneno je odgovorna za kazneno djelo počinjeno iz nehaja ako zakon za to kazneno djelo propisuje kažnjavanje i za nehaj.

Pravna zabluda
Članak 38.

Počinitelj kaznenog djela koji iz opravdanih razloga nije znao da je to djelo zabranjeno, može se blaže kazniti ili osloboditi kazne.

VII GLAVA SEDMA

K A Z N E

Svrha kažnjavanja
Članak 39.

Svrha kažnjavanja je:
a) da se izrazi društvena osuda počinjenog kaznenog djela;
b) da se utječe na počinitelja da ubuduće ne počini kaznena djela;
c) da se utječe na ostale da ne počine kaznena djela;
d) i da se utječe na svijest građana o pogibeljnosti kaznenih djela i o pravednosti kažnjavanja počinitelja.

Vrste kazni
Članak 40.

Kazneno odgovornim počiniteljima kaznenih djela mogu se izreći ove kazne:
a) kazna zatvora;
b) novčana kazna.

Glavna i sporedna kazna
Članak 41.

(1) Kazna zatvora i kazna dugotrajnog zatvora može se izreći samo kao glavna kazna.
(2) Novčana kazna može se izreći i kao glavna i kao sporedna kazna.
(3) Ako je za jedno kazneno djelo propisano više kazni, samo se jedna može izreći kao glavna.
(4) Za kaznena djela počinjena iz koristoljublja novčana kazna kao sporedna može se izreći i kada nije propisana zakonom, ili kada je zakonom propisano da će se počinitelj kazniti kaznom zatvora ili novčanom kaznom, a sud kao glavnu kaznu izrekne kaznu zatvora.

Kazna zatvora
Članak 42.

(1) Kazna zatvora ne može biti kraća od trideset dana niti dulja od dvadeset godina.
(2) Za najteže oblike teških kaznenih djela počinjenih s namjerom, može se propisati kazna zatvora u trajanju od dvadeset do četrdeset i pet godina (dugotrajni zatvor).
(3) Kazna dugotrajnog zatvora nikada se ne može propisati kao jedina glavna kazna za pojedino kazneno djelo.
(4) Kazna dugotrajnog zatvora ne može se izreći počinitelju koji u vrijeme počinjenja kaznenog djela nije navršio dvadeset i jednu godinu života.
(5) Pod uvjetima propisanim Glavom X (*Pravila o odgojnim preporukama, odgojnim mjerama i o kažnjavanju maloljetnika*) ovoga Zakona može se izreći kazna maloljetničkog zatvora. Kazna maloljetničkog zatvora je po svojoj svrsi, naravi, trajanju i načinu izvršenja posebna kazna oduzimanja slobode.
(6) Kazna zatvora se izriče na pune godine i mjesece, a do šest mjeseci i na pune dane. Kazna dugotrajnog zatvora se izriče samo na pune godine.

(7) Ako je izrečena kazna dugotrajnog zatvora, amnestija i pomilovanje mogu se dati tek nakon izdržanih tri petine te kazne.

Rad za opće dobro na slobodi
Članak 43.

(1) Kada sud odmjeri i izrekne kaznu zatvora od najviše šest mjeseci, može istodobno odrediti da se izrečena kazna, uz pristanak optuženika, zamijeni radom za opće dobro na slobodi.
(2) Odluka da se kazna zatvora zamijeni radom za opće dobro na slobodi temelji se na ocjeni da, uzimajući u obzir sve okolnosti koje određuju vrstu i mjeru kazne, izvršenje kazne zatvora ne bi bilo prijeko potrebno za ostvarenje svrhe kažnjavanja, ali istodobno uvjetna kazna ne bi bila dovoljna za postizanje opće svrhe kaznenopravnih sankcija.
(3) Rad za opće dobro na slobodi određuje se u trajanju razmjernom izrečenoj kazni zatvora, od najmanje deset do najviše šestdeset radnih dana. Rok za izvršenje rada za opće dobro na slobodi ne može biti kraći od jednog mjeseca niti dulji od jedne godine.
(4) Pri ocjenjivanju trajanja rada za opće dobro na slobodi kao i vremena obavljanja toga rada, sud će uzeti u obzir izrečenu kaznu zatvora koja se zamjenjuje i mogućnosti počinitelja s obzirom na njegovu osobnu situaciju i zaposlenje.
(5) U slučaju kada osuđenik istekom određenog roka nije izvršio ili je samo djelomično izvršio rad za opće dobro na slobodi, sud će donijeti odluku o izvršenju kazne zatvora u trajanju razmjernom vremenu preostalog rada za opće dobro na slobodi.
(6) Zamjena kazne zatvora radom za opće dobro na slobodi može se primijeniti i u slučajevima kada se novčana kazna zamjenjuje kaznom zatvora prema odredbama članka 47. (*Zamjena novčane kazne*) ovoga Zakona.
(7) Raspoređivanje na rad za opće dobro na slobodi u smislu vrste i radnog mjesta obavlja Ministarstvo pravosuđa Bosne i Hercegovine, vodeći računa o sposobnostima i znanjima osuđenika.

Uvjetni otpust
Članak 44.

(1) Osuđenik koji je izdržao polovinu, te izuzetno osuđenik koji je izdržao jednu trećinu kazne zatvora, može biti oslobođen izdržavanja kazne zatvora pod uvjetom da ne počini novo kazneno djelo prije isteka trajanja kazne (uvjetni otpust).
(2) Osuđenik koji je izdržao polovinu kazne zatvora može biti oslobođen izdržavanja kazne zatvora ako se za vrijeme izdržavanja kazne zatvora njegovo ponašanje popravi do te mjere da se može opravdano očekivati da će se nakon otpusta s izdržavanja kazne zatvora ponašati primjereno, a naročito da neće počiniti kaznena djela. Prilikom odlučivanja o uvjetnom otpustu osuđenika, uzet će se u obzir njegovo ponašanje tijekom izdržavanja kazne i druge okolnosti koje ukazuju na to da je svrha kažnavanja postignuta.
(3) Osuđenik koji je izdržao jednu trećinu kazne zatvora može biti uvjetno otpušten ukoliko postoje uvjeti iz stavka 1. ovoga članka i ukoliko posebne okolnosti vezane za osobnost osuđenika jasno ukazuju da je postignuta svrha kažnjavanja.
(4) Osuđenik na kaznu dugotrajnog zatvora može biti uvjetno otpušten nakon izdržane tri petine te kazne.

Opoziv uvjetnog otpusta
Članak 45.

(1) Sud će opozvati uvjetni otpust ako osuđenik za vrijeme uvjetnog otpusta počini jedno ili više kaznenih djela za koja mu je izrečena kazna zatvora od jedne godine ili teža kazna.
(2) Sud može opozvati uvjetni otpust ako osuđenik na uvjetnom otpustu počini jedno ili više kaznenih djela za koja je izrečena kazna zatvora do jedne godine. Prilikom odlučivanja hoće li opozvati uvjetni otpust, sud naročito uzima u obzir sličnost počinjenih djela, njihovo značenje, pobude iz kojih su počinjena te druge okolnosti koje ukazuju na prikladnost opoziva uvjetnog otpusta.
(3) Prilikom izricanja opoziva uvjetnog otpusta, sud izriče kaznu uzimajući ranije izrečenu kaznu kao već utvrđenu. Dio kazne koji je osuđenik izdržao prema ranijoj presudi uračunava se u izdržavanje naknadne kazne, ali se vrijeme provedeno na uvjetnom otpustu ne uračunava.
(4) Odredbe stavka 1. do 3. ovoga članka primjenjuju se i kada se osuđeniku na uvjetnom otpustu sudi za kazneno djelo počinjeno prije njegovog uvjetnog otpusta.

(5) Ako je osuđenik na uvjetnom otpustu osuđen na kaznu zatvora do jedne godine i ako sud ne opozove uvjetni otpust, vrijeme uvjetnog otpusta se produljuje za vrijeme koje je osuđenik proveo na izdržavanju kazne zatvora.

Novčana kazna
Članak 46.

(1) Novčana kazna se izriče u dnevnim iznosima, a ako to nije moguće može se izreći u određenom iznosu.
(2) Ako se novčana kazna izriče u dnevnim iznosima, može iznositi najmanje pet a najviše tri stotine šestdeset dnevnih iznosa, a za kaznena djela počinjena iz koristoljublja najviše tisuću pet stotina dnevnih iznosa, osim u slučajevima propisanim ovim Zakonom.
(3) Ako se novčana kazna izriče u određenom iznosu, najniži iznos ne može biti manji od 150 KM a najviši iznos ne može biti veći od 50.000 KM, a za kaznena djela počinjena iz koristoljublja iznos ne može biti veći od 1.000.000 KM, osim u slučajevima propisanim ovim Zakonom.
(4) Prilikom izricanja novčane kazne za kaznena djela počinjena iz koristoljublja, sud može izreći novčanu kaznu u većem iznosu od najvišeg iznosa propisanog u stavku 2. i 3. ovoga članka, ukoliko vrijednost protupravne imovinske koristi koju je počinitelj pribavio počinjenjem kaznenog djela prelazi iznos od 1.000.000 KM. U tom se slučaju počinitelju može izreći novčana kazna u iznosu koji ne može biti veći od dvostrukog iznosa vrijednosti protupravne imovinske koristi koju je pribavio počinjenjem kaznenog djela zbog kojeg mu se izriče novčana kazna.
(5) Broj dnevnih iznosa novčane kazne određuje sud primjenjujući opća pravila za odmjeravanje kazne. Visinu dnevnog iznosa sud određuje tako što uzima u obzir visinu dnevnog dohotka počinitelja prema iznosu njegove tromjesečne netto plaće i njegove druge dohotke, te obiteljske obveze. Prilikom određivanja visine iznosa sud uzima u obzir podatke koji u trenutku izricanja kazne nisu stariji od šest mjeseci.
(6) Podatke iz prethodnih stavaka ovoga članka koji sudu nisu poznati osigurava optuženik u roku koji odredi sud, a najkasnije do završetka glavne rasprave u kaznenom postupku. Ako do završetka glavne rasprave u kaznenom postupku sudu nisu poznate okolnosti bitne za određivanje visine dnevnog iznosa novčane kazne, novčana kazna se izriče u određenom iznosu, pri čemu se primjenjuju opća pravila za odmjeravanje kazne.
(7) Najniži dnevni iznos novčane kazne iznosi jednu šestdesetinu a najviši jednu trećinu posljednje službeno objavljene prosječne mjesečne netto plaće zaposlenih u Bosni i Hercegovini, koju objavljuje Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine.
(8) U presudi se određuje rok plaćanja novčane kazne, koji ne može biti kraći od petnaest dana niti dulji od šest mjeseci, ali u opravdanim slučajevima sud može dopustiti da osuđenik isplati novčanu kaznu i u obrocima, s tim da rok isplate ne može biti dulji od dvije godine.
(9) Novčane kazne izrečene i naplaćene po ovom Zakonu su prihod Proračuna Bosne i Hercegovine.

Zamjena novčane kazne
Članak 47.

(1) Novčana kazna se ne naplaćuje prisilno.
(2) Ako se novčana kazna ne može u cijelosti ili djelomično naplatiti u roku koji je utvrđen presudom, sud će bez odlaganja donijeti odluku da se novčana kazna zamijeni kaznom zatvora.
(3) Novčana kazna će se zamijeniti kaznom zatvora tako što će se za svaki započeti dnevni iznos novčane kazne ili ako je novčana kazna bila izrečena u određenom iznosu za svakih započetih 50 KM novčane kazne, odrediti jedan dan zatvora, ali zatvor u tom slučaju ne može biti dulji od jedne godine.
(4) Ako osuđenik isplati samo dio novčane kazne, ostatak će se razmjerno pretvoriti u zatvor, a ako osuđenik isplati ostatak novčane kazne, izvršenje zatvora će se obustaviti.

Opća pravila za odmjeravanje kazne
Članak 48.

(1) Sud će počinitelju kaznenog djela odmjeriti kaznu u granicama koje su zakonom propisane za to kazneno djelo, imajući u vidu svrhu kažnjavanja i uzimajući u obzir sve okolnosti koje utječu da kazna bude manja ili veća (olakotne i otegotne okolnosti), a osobito: stupanj kaznene odgovornosti, pobude iz kojih je djelo počinjeno, jačinu ugrožavanja ili povrede zaštićenog dobra, okolnosti pod kojima je djelo počinjeno, raniji život počinitelja, njegove osobne prilike i njegovo ponašanje nakon počinjenog kaznenog djela, te druge okolnosti koje se odnose na osobu počinitelja.

(2) Kada sud odmjerava kaznu počinitelju za kazneno djelo počinjeno u povratu, posebno će uzeti u obzir je li ranije djelo iste vrste kao i novo djelo, jesu li oba djela počinjena iz istih pobuda i koliko je vremena proteklo od ranije osude ili od izdržane ili oproštene kazne.
(3) Pri odmjeravanju novčane kazne, sud će uzeti u obzir i imovinsko stanje počinitelja, vodeći računa o visini njegove plaće, njegovim drugim prihodima, njegovoj imovini i o njegovim obiteljskim obvezama.

Ublažavanje kazne
Članak 49.

Sud može počinitelju odmjeriti kaznu ispod granice propisane zakonom ili izreći blažu vrstu kazne:
a) kada zakon propisuje da se počinitelj može blaže kazniti;
b) i kad sud utvrdi da postoje osobito olakotne okolnosti koje ukazuju da se i ublaženom kaznom može postići svrha kažnjavanja.

Granice ublažavanja kazne
Članak 50.

(1) Kada postoje uvjeti za ublažavanje kazne iz članka 49. (*Ublažavanje kazne*) ovoga Zakona, sud će ublažiti kaznu u ovim granicama:
a) ako je za kazneno djelo kao najmanja mjera kazne propisana kazna zatvora od deset ili više godina, kazna se može ublažiti do pet godina zatvora;
b) ako je za kazneno djelo kao najmanja mjera kazne propisana kazna zatvora od tri ili više godina, kazna se može ublažiti do jedne godine zatvora;
c) ako je za kazneno djelo kao najmanja mjera kazne propisana kazna zatvora od dvije godine, kazna se može ublažiti do šest mjeseci zatvora;
d) ako je za kazneno djelo kao najmanja mjera kazne propisana kazna zatvora od jedne godine, kazna se može ublažiti do tri mjeseca zatvora;
e) ako je za kazneno djelo propisana kazna zatvora od najviše jedne godine, kazna se može ublažiti do trideset dana zatvora;
f) ako je za kazneno djelo propisana kazna zatvora bez naznake najmanje mjere, umjesto kazne zatvora može se izreći novčana kazna;
g) ako je za kazneno djelo propisana novčana kazna s naznakom najmanje mjere, kazna se može ublažiti do pet dnevnih iznosa, a ako se izriče u određenom iznosu do 150 KM.

(2) Pri odlučivanju koliko će kaznu ublažiti prema pravilima iz stavka 1. ovoga članka, sud će posebno uzeti u obzir najmanju i najveću mjeru kazne propisane za to kazneno djelo.

Oslobođenje od kazne
Članak 51.

(1) Sud može osloboditi kazne počinitelja kaznenog djela kada to zakon izričito propisuje.
(2) Kada je sud ovlašten počinitelja kaznenog djela osloboditi kazne, može mu kaznu ublažiti bez ograničenja propisanih za ublažavanje kazne u članku 49. (*Ublažavanje kazne*) ovoga Zakona.

Poseban slučaj oslobođenja od kazne za kaznena djela počinjena iz nehaja
Članak 52.

Sud može osloboditi kazne počinitelja kaznenog djela počinjenog iz nehaja, kada posljedice djela tako teško pogađaju počinitelja da izricanje kazne u takvom slučaju očito ne bi odgovaralo svrsi kažnjavanja.

Stjecaj kaznenih djela
Članak 53.

(1) Ako je počinitelj jednom radnjom ili s više radnji počinio više kaznenih djela za koja mu se istodobno sudi, sud će najprije utvrditi kazne za svako od tih kaznenih djela, pa će za sva kaznena djela izreći jedinstvenu kaznu zatvora, kaznu dugotrajnog zatvora ili jedinstvenu novčanu kaznu.
(2) Jedinstvenu kaznu sud će izreći po ovim pravilima:
a) ako je za neko od kaznenih djela u stjecaju sud utvrdio kaznu dugotrajnog zatvora, izreći će samo tu kaznu;
b) ako je za kaznena djela u stjecaju sud utvrdio kazne zatvora, jedinstvena kazna zatvora mora biti veća od svake pojedine utvrđene kazne, ali ne smije doseći zbroj utvrđenih kazni niti prijeći dvadeset godina;

c) ako su za sva kaznena djela u stjecaju propisane kazne zatvora do tri godine, jedinstvena kazna zatvora ne može biti veća od osam godina;
d) ako je za kaznena djela u stjecaju sud utvrdio samo novčane kazne, jedinstvena kazna mora biti veća od svake pojedine utvrđene novčane kazne, ali ne smije dosegnuti zbroj utvrđenih novčanih kazni.

(3) Ako je za neka kaznena djela u stjecaju sud utvrdio kazne zatvora, a za druga kaznena djela u stjecaju novčane kazne, izreći će jedinstvenu kaznu zatvora i jedinstvenu novčanu kaznu po odredbama stavka 2. točke b. do d. ovoga članka.
(4) Sporednu kaznu sud će izreći ako je utvrđena makar za jedno kazneno djelo u stjecaju, a ako je utvrdio više novčanih kazni, izreći će jedinstvenu novčanu kaznu po odredbi stavka 2. točke d. ovoga članka.
(5) Ako je sud za kaznena djela u stjecaju utvrdio kazne zatvora i kazne maloljetničkog zatvora, izreći će jedinstvenu kaznu po odredbama stavka 2. točke b. i c. ovoga članka.

Produljeno kazneno djelo
Članak 54.

(1) Odredbe ovoga Zakona o stjecaju kaznenih djela neće se primijeniti kada počinitelj počini produljeno kazneno djelo.
(2) Produljeno kazneno djelo je počinjeno kad je počinitelj s namjerom počinio više istih ili istovrsnih kaznenih djela koja s obzirom na način počinjenja, njihovu vremensku povezanost i druge stvarne okolnosti koje ih povezuju čine jedinstvenu cjelinu.
(3) Kada se radi o produljenom kaznenom djelu istih zakonskih obilježja, sud će izabrati vrstu i mjeru kazne koja je propisana za to kazneno djelo. Ako se radi o istovrsnim kaznenim djelima, sud će izabrati vrstu i mjeru kazne koja je propisana za najteže od tih djela.

Odmjeravanje kazne osuđenoj osobi
Članak 55.

(1) Ako se osuđenoj osobi sudi za kazneno djelo počinjeno prije nego što je započela izdržavanje kazne po ranijoj osudi, ili za kazneno djelo počinjeno za vrijeme izdržavanja kazne zatvora, kazne dugotrajnog zatvora ili kazne maloljetničkog zatvora, sud će izreći jedinstvenu kaznu za sva kaznena djela primjenom odredaba članka 53. (*Stjecaj kaznenih djela*) ovoga Zakona, uzimajući ranije izrečenu kaznu kao već utvrđenu. Kazna ili dio kazne koju je osuđenik izdržao, uračunat će se u izrečenu kaznu zatvora ili kaznu dugotrajnog zatvora.
(2) Za kazneno djelo počinjeno za vrijeme izdržavanja kazne zatvora, kazne dugotrajnog zatvora ili kazne maloljetničkog zatvora, sud će počinitelju izreći kaznu neovisno od ranije izrečene kazne, ako se primjenom odredaba članka 53. ovoga Zakona ne bi mogla ostvariti svrha kažnjavanja s obzirom na trajanje neizdržanog dijela ranije izrečene kazne.
(3) Prema osuđeniku koji za vrijeme izdržavanja kazne zatvora, kazne dugotrajnog zatvora ili kazne maloljetničkog zatvora počini kazneno djelo za koje zakon propisuje novčanu kaznu ili kaznu zatvora do jedne godine, primijenit će se stegovna mjera.

Uračunavanje pritvora i ranije kazne
Članak 56.

(1) Vrijeme provedeno u pritvoru i svako oduzimanje slobode u svezi kaznenog djela, uračunavaju se u izrečenu kaznu zatvora, kaznu dugotrajnog zatvora, kaznu maloljetničkog zatvora ili novčanu kaznu.
(2) Pri svakom uračunavanju izjednačava se dan pritvora, dan oduzimanja slobode, dan maloljetničkog zatvora, dan zatvora, dan dugotrajnog zatvora i iznos od 50 KM.

Uračunavanje pritvora i kazne izdržane u inozemstvu
Članak 57.

Pritvor, oduzimanje slobode u tijeku postupka izručenja i kazna koju je počinitelj izdržao po presudi inozemnog suda, uračunat će se u kaznu koju izrekne domaći sud za isto kazneno djelo, a ako kazne nisu iste vrste, uračunavanje će se izvršiti po ocjeni suda.

VIII GLAVA OSMA

UVJETNA OSUDA

Svrha uvjetne osude
Članak 58.

Svrha uvjetne osude je da se počinitelju kaznenog djela uputi upozorenje uz prijetnju kaznom (uvjetna osuda) kojim se omogućava ostvarenje svrhe kaznenopravnih sankcija izricanjem kazne bez njezina izvršenja, kada izvršenje kazne nije prijeko potrebno radi kaznenopravne zaštite.

Uvjetna osuda
Članak 59.

(1) Uvjetnom osudom sud počinitelju kaznenog djela utvrđuje kaznu i istodobno određuje da se ona neće izvršiti ako osuđenik za vrijeme koje odredi sud, a koje ne može biti kraće od jedne niti dulje od pet godina (vrijeme provjeravanja), ne počini novo kazneno djelo.
(2) Pri odlučivanju hoće li izreći uvjetnu osudu sud će, vodeći računa o svrsi uvjetne osude, posebno uzeti u obzir osobnost počinitelja, njegov raniji život, njegovo ponašanje poslije počinjenog kaznenog djela, stupanj kaznene odgovornosti i druge okolnosti pod kojima je kazneno djelo počinjeno.
(3) Uvjetna osuda se može izreći kada je počinitelju utvrđena kazna zatvora do dvije godine ili novčana kazna.
(4) Za kaznena djela za koja se može izreći kazna zatvora od deset godina ili teža kazna, uvjetna osuda se može izreći samo ako je kazna iz stavka 3. ovoga članka utvrđena ublažavanjem zakonom propisane kazne.
(5) Uvjetna osuda se ne može izreći za kaznena djela za koja se ni ublažavanjem kazne ne može izreći kazna zatvora lakša od jedne godine.
(6) Ako je počinitelju utvrđena i kazna zatvora i novčana kazna, uvjetna osuda se može izreći za obje kazne ili samo za kaznu zatvora.
(7) Sigurnosne mjere, izrečene uz uvjetnu osudu, izvršavaju se.

Obveze počinitelja kojem je izrečena uvjetna osuda
Članak 60.

(1) Sud može u uvjetnoj osudi odrediti ispunjavanje sljedećih obveza: da osuđenik vrati imovinsku korist pribavljenu kaznenim djelom, da naknadi štetu koju je pričinio kaznenim djelom, ili da ispuni druge obveze predviđene kaznenim zakonodavstvom Bosne i Hercegovine.
(2) Rok za ispunjenje obveza iz stavka 1. ovoga članka utvrđuje sud u okviru određenog vremena provjeravanja.

Opoziv uvjetne osude zbog novog kaznenog djela
Članak 61.

(1) Sud će opozvati uvjetnu osudu ako osuđenik tijekom vremena provjeravanja počini jedno ili više kaznenih djela za koja je izrečena kazna zatvora od dvije godine ili teža kazna.
(2) Ako osuđenik u vrijeme provjeravanja počini jedno ili više kaznenih djela za koja je izrečena kazna zatvora u trajanju kraćem od dvije godine ili novčana kazna, sud će, nakon što ocijeni sve okolnosti koje se odnose na počinjena kaznena djela i počinitelja, a posebno srodnost počinjenih kaznenih djela, njihovo značenje i pobude iz kojih su počinjena, odlučiti hoće li opozvati uvjetnu osudu. Pri tome je sud vezan zabranom izricanja uvjetne osude ako počinitelju za kaznena djela utvrđena u uvjetnoj osudi i za nova kaznena djela treba izreći kaznu zatvora u trajanju duljem od dvije godine (članak 59., *Uvjetna osuda,* stavak 3. ovoga Zakona).
(3) Ako opozove uvjetnu osudu, sud će primjenom odredaba članka 53. (*Stjecaj kaznenih djela*) ovoga Zakona izreći jedinstvenu kaznu i za ranije počinjeno i za novo kazneno djelo, uzimajući kaznu iz opozvane uvjetne osude kao utvrđenu.
(4) Ako ne opozove uvjetnu osudu, sud može za novo kazneno djelo izreći uvjetnu osudu ili kaznu. Ako sud ocijeni da i za novo kazneno djelo treba izreći uvjetnu osudu, utvrdit će jedinstvenu kaznu i za ranije počinjeno i za novo kazneno djelo primjenom odredaba članka 53. ovoga Zakona i odredit će novo vrijeme provjeravanja, koje ne može biti kraće od jedne niti dulje od pet godina, računajući od dana pravomoćnosti nove presude. Osuđeniku kojemu za novo kazneno djelo bude izrečena kazna zatvora, vrijeme provedeno

na izdržavanju ove kazne ne uračunava se u vrijeme provjeravanja utvrđeno uvjetnom osudom za ranije kazneno djelo.

Opoziv uvjetne osude zbog ranije počinjenog kaznenog djela
Članak 62.

(1) Sud će opozvati uvjetnu osudu ako poslije njezinog izricanja utvrdi da je osuđenik počinio kazneno djelo prije nego što je uvjetno osuđen i ako ocijeni da ne bi bilo temelja za izricanje uvjetne osude da se znalo za to kazneno djelo. U tom će slučaju primijeniti odredbu članka 61. (*Opoziv uvjetne osude zbog novog krivičnog djela*) stavka 3. ovoga Zakona.
(2) Ako sud ne opozove uvjetnu osudu, primijenit će odredbu članka 61. stavka 4. ovoga Zakona.

Opoziv uvjetne osude zbog neispunjenja izrečenih obveza
Članak 63.

(1) Sud će opozvati uvjetnu osudu i izreći izvršenje izrečene kazne ako osuđenik tijekom određenog vremena provjeravanja ne ispuni izrečenu obvezu u slučajevima kada je mogao ispuniti tu obvezu.
(2) U slučaju nemogućnosti ispunjenja izrečene obveze, sud može produljiiti rok za ispunjenje te obveze ili je zamijeniti drugom odgovarajućom obvezom predviđenom kaznenim zakonodavstvom Bosne i Hercegovine, ili može osuđenika osloboditi ispunjenja izrečene obveze.

Rokovi za opoziv uvjetne osude
Članak 64.

(1) Uvjetna osuda se može opozvati tijekom vremena provjeravanja.
(2) Ako osuđenik tijekom vremena provjeravanja počini kazneno djelo koje povlači opoziv uvjetne osude, a to je presudom utvrđeno tek poslije isteka vremena provjeravanja, uvjetna osuda može se opozvati najkasnije u roku od jedne godine od dana proteka vremena provjeravanja.
(3) Ako osuđenik u određenome roku ne ispuni koju obvezu iz članka 60. (*Obveze počinitelja kojem je izrečena uvjetna osuda*) stavka 1. ovoga Zakona, sud može uvjetnu osudu opozvati najkasnije u roku od jedne godine od dana proteka vremena provjeravanja i odrediti da se izvrši kazna utvrđena u uvjetnoj osudi.

Uvjetna osuda sa zaštitnim nadzorom
Članak 65.

(1) Sud može odrediti da se počinitelj kojemu je izrečena uvjetna osuda stavi pod zaštitni nadzor, ako s obzirom na okolnosti počinjenja kaznenog djela, osobnost počinitelja, njegov raniji život i ponašanje poslije počinjenog kaznenog djela, smatra da će se uz određivanje zaštitnog nadzora svrha uvjetne osude i društveno prilagođavanje osuđenika bolje ostvariti.
(2) Zaštitni nadzor obuhvaća ovim Zakonom predviđene mjere pomoći, brige, nadzora i zaštite, s tim da vrijeme trajanja nadzora ne može biti kraće od šest mjeseci niti dulje od dvije godine.

Sadržaj zaštitnog nadzora
Članak 66.

Zaštitni nadzor može obuhvatiti ove obveze:
a) liječenje u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi;
b) uzdržavanje od uporabe alkoholnih pića ili opojnih droga;
c) posjećivanje određenih psihijatrijskih, psiholoških i drugih savjetovališta i postupanje po njihovim savjetima;
d) osposobljavanje za određeno zanimanje;
e) prihvaćanje zaposlenja koje odgovara stručnoj spremi i sposobnostima počinitelja;
f) raspolaganje plaćom i drugim prihodima ili imovinom na primjeren način i sukladno bračnim i obiteljskim obvezama.

Određivanje zaštitnog nadzora
Članak 67.

(1) Sud u presudi određuje jednu ili više obveza iz članka 66. (*Sadržaj zaštitnog nadzora*) ovoga Zakona utvrđujući njihov sadržaj.
(2) Pri određivanju obveza iz članka 66. ovoga Zakona, sud će naročito uzeti u obzir godine života počinitelja, njegovo opće zdravstveno i duševno stanje, njegove sklonosti i navike u načinu vođenja života,

naročito u kući, školi ili na radnom mjestu, pobude iz kojih je počinio kazneno djelo i ponašanje poslije počinjenog kaznenog djela, njegov raniji život, osobne i obiteljske prilike, te druge okolnosti koje se odnose na osobu počinitelja a od značenja su za izbor obveza zaštitnog nadzora i njihovo trajanje.
(3) Ako tijekom trajanja zaštitnog nadzora sud utvrdi da je ispunjena svrha zaštitnog nadzora, može zaštitni nadzor ukinuti prije isteka određenog vremena.
(4) Ako osuđenik kojemu je izrečen zaštitni nadzor ne ispunjava obveze koje mu je sud odredio, sud ga može opomenuti ili može ranije obveze zamijeniti drugima ili produljiti trajanje zaštitnog nadzora u okviru vremena provjeravanja, ili opozvati uvjetnu osudu.

IX GLAVA DEVETA

SIGURNOSNE MJERE

Svrha sigurnosnih mjera
Članak 68.

Svrha sigurnosnih mjera jest otklanjanje stanja ili uvjeta koji mogu utjecati da počinitelj ubuduće počini kaznena djela.

Vrste sigurnosnih mjera
Članak 69.

Počiniteljima kaznenih djela mogu se izreći ove sigurnosne mjere:
a) obvezno psihijatrijsko liječenje;
b) obvezno liječenje od ovisnosti;
c) zabrana obavljanja zvanja, djelatnosti ili dužnosti;
d) oduzimanje predmeta.

Izricanje sigurnosnih mjera
Članak 70.

Sud može počinitelju kaznenog djela izreći jednu ili više sigurnosnih mjera kada postoje uvjeti za njihovo izricanje propisani ovim Zakonom.

Obvezno psihijatrijsko liječenje
Članak 71.

(1) Sigurnosna mjera obveznog psihijatrijskog liječenja izriče se počinitelju kaznenog djela koji je kazneno djelo počinio u stanju bitno smanjene ubrojivosti ili smanjene ubrojivosti, ako postoji opasnost da bi uzroci takvog stanja mogli i ubuduće djelovati na počinitelja da počini novo kazneno djelo.
(2) Sigurnosna mjera obveznog psihijatrijskog liječenja može se izvršiti, pod uvjetima iz stavka 1. ovoga članka, uz izdržavanje kazne zatvora ili uz rad za opće dobro na slobodi ili uz uvjetnu osudu.
(3) Sigurnosna mjera obveznog psihijatrijskog liječenja traje dok ne prestanu razlozi zbog kojih je izrečena, ali najdulje do isteka izdržavanja kazne zatvora ili izvršenja rada za opće dobro na slobodi ili isteka vremena provjeravanja uz uvjetnu osudu.
(4) Kao u slučaju iz članka 43. (*Rad za opće dobro na slobodi*) stavka 5. ovoga Zakona, izvršenje kazne zatvora može se odrediti počinitelju kaznenog djela koji se tijekom izvršavanja rada za opće dobro na slobodi kao zamjeni za kaznu zatvora ne podvrgne obveznom psihijatrijskom liječenju.
(5) Pod uvjetima iz stavka 2. ovoga članka, obvezno psihijatrijsko liječenje se može nastaviti izvan medicinske ustanove nakon što je osuđenik uvjetno otpušten. Ako osuđenik ne nastavi liječenje, uvjetni otpust će se opozvati.
(6) Prema počinitelju kaznenog djela koji se ne podvrgne psihijatrijskom liječenju tijekom vremena provjeravanja određenoga u uvjetnoj osudi, može se postupiti prema odredbi članka 63. (*Opoziv uvjetne osude zbog neispunjenja izrečenih obveza*) ovoga Zakona.

Obvezno liječenje od ovisnosti
Članak 72.

(1) Sigurnosna mjera obveznog liječenja od ovisnosti može se izreći počinitelju koji je kazneno djelo počinio pod odlučujućim djelovanjem ovisnosti od alkohola ili opojnih droga, ako postoji opasnost da će zbog te ovisnosti i ubuduće počiniti kaznena djela.
(2) Sigurnosna mjera obveznog liječenja od ovisnosti se, pod uvjetima iz stavka 1. ovoga članka, može izreći uz istu kaznenopravnu sankciju, u istom trajanju i na isti način kako je ovim Zakonom propisano za sigurnosnu mjeru obveznog psihijatrijskog liječenja.
(3) Kao u slučaju iz članka 43. (*Rad za opće dobro na slobodi*) stavka 5. ovoga Zakona, izvršenje kazne zatvora može se odrediti počinitelju kaznenog djela koji se tijekom izvršavanja rada za opće dobro na slobodi kao zamjeni za kaznu zatvora ne podvrgne obveznom liječenju od ovisnosti.
(4) Pod uvjetima iz članka 71. (*Obvezno psihijatrijsko liječenje*) stavka 2. ovoga Zakona, obvezno liječenje od ovisnosti se može nastaviti izvan medicinske ustanove nakon što je osuđenik uvjetno otpušten. Ako osuđenik ne nastavi liječenje, uvjetni otpust će se opozvati.
(5) Prema počinitelju kaznenog djela koji se ne podvrgne liječenju od ovisnosti tijekom vremena provjeravanja određenog u uvjetnoj osudi, može se postupiti prema odredbi članka 63. (*Opoziv uvjetne osude zbog neispunjenja izrečenih obveza*) ovoga Zakona.

Zabrana obavljanja zvanja, djelatnosti ili dužnosti
Članak 73.

(1) Sigurnosna mjera zabrane obavljanja određenog zvanja, djelatnosti ili dužnosti može se izreći počinitelju koji je počinio kazneno djelo u svezi imovine koja mu je bila povjerena ili kojoj je imao pristup zahvaljujući svom pozivu, djelatnosti ili dužnosti, ako postoji opasnost da bi takvo obavljanje moglo poticajno djelovati da počini novo kazneno djelo zlouporabom svojeg zvanja, djelatnosti ili dužnosti u svezi imovine koja mu je povjerena ili kojoj ima pristup.
(2) Sigurnosna mjera zabrane obavljanja određenog zvanja, djelatnosti ili dužnosti može se izreći u trajanju koje ne može biti kraće od jedne niti dulje od deset godina, računajući od dana pravomoćnosti odluke, s tim da se vrijeme provedeno na izdržavanju kazne zatvora ne uračunava u vrijeme trajanja ove sigurnosne mjere.
(3) Kao u slučaju iz članka 43. (*Rad za opće dobro na slobodi*) stavka 5. ovoga Zakona, izvršenje kazne zatvora može se odrediti počinitelju kaznenog djela koji tijekom izvršavanja rada za opće dobro na slobodi kao zamjeni za kaznu zatvora prekrši zabranu obavljanja zvanja, djelatnosti ili dužnosti.
(4) Prema počinitelju kaznenog djela koji prekrši zabranu obavljanja zvanja, djelatnosti ili dužnosti tijekom vremena provjeravanja određenog u uvjetnoj osudi, može se postupiti prema odredbi članka 63. (*Opoziv uvjetne osude zbog neispunjenja izrečenih obveza*) ovoga Zakona.

Oduzimanje predmeta
Članak 74.

(1) Predmeti koji su upotrebljeni ili su bili namijenjeni za počinjenje kaznenog djela ili koji su nastali počinjenjem kaznenog djela oduzet će se, kada postoji opasnost da će biti ponovo upotrebljeni za počinjenje kaznenog djela ili kada se radi zaštite opće sigurnosti ili iz razloga ćudoređa oduzimanje čini prijeko potrebnim, ako su vlasništvo počinitelja.
(2) Predmeti iz stavka 1. ovoga članka mogu se oduzeti i ako nisu vlasništvo počinitelja kada to zahtijevaju interesi opće sigurnosti i razlozi ćudoređa, ali se time ne dira u prava trećih osoba na naknadu štete od počinitelja.
(3) U slučajevima iz stavka 2. ovoga članka, zakonom se može propisati obvezno oduzimanje predmeta.

X GLAVA DESETA

PRAVILA O ODGOJNIM PREPORUKAMA, O ODGOJNIM MJERAMA I O KAŽNJAVANJU MALOLJETNIKA

Primjena posebnih kaznenih odredaba prema maloljetnicima
Članak 75.

(1) Prema maloljetnim počiniteljima kaznenih djela primjenjuju se odredbe ove Glave ovoga Zakona, a ostale kaznenopravne odredbe iz drugih zakona primjenjuju se prema maloljetnicima samo ako ne izlaze iz okvira utvrđenih posebnim odredbama o maloljetnim počiniteljima kaznenih djela.
(2) Posebne odredbe o maloljetnim počiniteljima kaznenih djela primjenjuju se, pod uvjetima propisanim odredbama ove Glave ovoga Zakona, i prema punoljetnim osobama kada im se sudi za kaznena djela koja su počinile kao maloljetnici, a izuzetno i prema osobama koje su počinile kazneno djelo kao mlađi punoljetnici.

Uvjeti primjene odgojnih preporuka
Članak 76.

(1) Prema maloljetnom počinitelju kaznenog djela mogu se primijeniti odgojne preporuke za kaznena djela s propisanom novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
(2) Odgojne preporuke prema maloljetniku može primijeniti nadležni tužitelj ili sud za maloljetnike.
(3) Uvjeti su primjene odgojnih preporuka: maloljetnikovo priznanje kaznenog djela i njegova izražena spremnost za pomirenjem s oštećenikom.

Svrha odgojnih preporuka
Članak 77.

Svrha je odgojnih preporuka:
a) da se ne pokreće kazneni postupak prema maloljetnom počinitelju kaznenog djela;
b) i da se primjenom odgojnih preporuka utječe na maloljetnika da ubuduće ne počini kaznena djela.

Vrste odgojnih preporuka
Članak 78.

(1) Odgojne su preporuke:
   a) osobno izvinjenje oštećeniku;
   b) naknada štete oštećeniku;
   c) redovito pohađanje škole;
   d) rad u korist humanitarne organizacije ili lokalne zajednice;
   e) prihvaćanje odgovarajućeg zaposlenja;
   f) smještaj u drugu obitelj, dom ili ustanovu;
   g) liječenje u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi;
   h) posjećivanje odgojnih, obrazovnih, psiholoških i drugih savjetovališta.

(2) Odgojne preporuke iz stavka 1. točke a. do c. i h. ovoga članka primjenjuje ovlašteni tužitelj, a odgojne preporuke iz točke d. do g. primjenjuje sud za maloljetnike.

Izbor odgojnih preporuka
Članak 79.

(1) Pri izboru odgojnih preporuka ovlašteni tužitelj ili sud za maloljetnike uzet će u obzir sveukupne interese maloljetnika i oštećenika. Pritom će posebno voditi računa da se primijenjenim odgojnim preporukama ne dovede u pitanje maloljetnikovo redovito školovanje ili njegov rad.
(2) Odgojne preporuke mogu trajati najdulje jednu godinu.
(3) Odgojne se preporuke mogu tijekom njihovog izvršavanja zamijeniti drugom ili ukinuti.
(4) Izbor i primjena odgojnih preporuka izvršava se u suradnji s roditeljima ili skrbnicima maloljetnika i tijelima socijalne skrbi.

Kaznene sankcije prema maloljetnicima
Članak 80.

(1) Maloljetnom se počinitelju kaznenog djela mogu izreći odgojne mjere i određene sigurnosne mjere, a starijem se maloljetniku izuzetno može izreći kazna maloljetničkog zatvora.
(2) Maloljetniku koji je u vrijeme počinjenja kaznenog djela navršio četrnaest, a nije navršio šesnaest godina života (mlađi maloljetnik), mogu se izreći samo odgojne mjere.
(3) Maloljetniku koji je u vrijeme počinjenja kaznenog djela navršio šesnaest, a nije navršio osamnaest godina života (stariji maloljetnik), odgojne se mjere mogu izreći pod uvjetima propisanim ovim Zakonom, a izuzetno mu se može izreći kazna maloljetničkog zatvora.
(4) Maloljetniku se mogu izreći sigurnosne mjere pod uvjetima propisanima ovim Zakonom.
(5) Maloljetniku se ne može izreći uvjetna osuda.

Svrha odgojnih mjera i kazne maloljetničkog zatvora
Članak 81.

Svrha odgojnih mjera i kazne maloljetničkog zatvora je da se pružanjem zaštite i pomoći maloljetnim počiniteljima kaznenih djela, nadzorom nad njima, njihovim stručnim osposobljavanjem i razvijanjem njihove osobne odgovornosti, osigura njihov odgoj, preodgoj i pravilan razvitak. Uz to, svrha je kazne maloljetničkog zatvora poseban utjecaj na maloljetnog počinitelja da ubuduće ne počini kaznena djela, te na druge maloljetnike da ne počine kaznena djela.

Vrste odgojnih mjera
Članak 82.

(1) Odgojne su mjere:
   a) stegovne mjere;
   b) mjere pojačanog nadzora;
   c) zavodske mjere.
(2) Stegovne mjere izriču se maloljetnom počinitelju kaznenog djela kojem nije potrebno izreći trajnije mjere odgoja i preodgoja, naročito ako je počinio kazneno djelo iz nepromišljenosti ili lakomislenosti.
(3) Mjere pojačanog nadzora izriču se maloljetnom počinitelju kaznenog djela kojem treba izreći trajnije mjere odgoja, preodgoja ili liječenja uz odgovarajući nadzor, a nije potrebno njegovo potpuno odvajanje iz dotadašnje sredine.
(4) Zavodske mjere izriču se maloljetnom počinitelju kaznenog djela kojem treba izreći trajnije mjere odgoja, preodgoja ili liječenja uz njegovo potpuno odvajanje iz dotadašnje sredine. Zavodske mjere ne mogu trajati dulje od pet godina.

Odgojne mjere
Članak 83.

Maloljetnom počinitelju kaznenog djela mogu se izreći ove odgojne mjere:
a) stegovna mjera upućivanja u stegovni centar za maloljetnike;
b) mjere pojačanog nadzora: od strane roditelja, posvojitelja ili skrbnika; u drugoj obitelji; ili od strane nadležnog tijela socijalne skrbi;
c) zavodske mjere: upućivanje u odgojnu ustanovu, u odgojno-popravni dom ili u drugu ustanovu za osposobljavanje.

Izbor odgojne mjere
Članak 84.

Pri izboru odgojne mjere sud će uzeti u obzir godine života maloljetnika, stupanj njegovog duševnog razvitka, njegove psihičke osobine, njegove sklonosti, pobude iz kojih je djelo počinjeno, dotadašnji odgoj, sredinu i prilike u kojima je živio, težinu kaznenog djela te je li mu ranije bila izrečena odgojna mjera ili kazna i sve druge okolnosti koje mogu biti od utjecaja na izricanje odgojne mjere.

Upućivanje u stegovni centar za maloljetnike
Članak 85.

(1) Sud će izreći odgojnu mjeru upućivanja u stegovni centar za maloljetnike kada je potrebno da se odgovarajućim kratkotrajnim mjerama utječe na osobnost i ponašanje maloljetnog počinitelja kaznenog djela.

(2) Maloljetnika kojem je izrečena mjera iz stavka 1. ovoga članka sud može uputiti u stegovni centar:
a) na određeni broj sati tijekom dana blagdana, ali najviše četiri uzastopna dana blagdana;
b) na određeni broj sati tijekom dana, ali najdulje u trajanju do jednog mjeseca;
c) na neprekidni boravak tijekom određenog broja dana, ali ne dulje od dvadeset dana.
(3) Pri izricanju mjere iz stavka 1. ovoga članka sud će voditi računa da zbog njenog izvršenja maloljetnik ne izostane s redovite školske nastave ili posla.
(4) U stegovnom se centru maloljetnik može zaposliti na korisnim radovima koji odgovaraju njegovim godinama života, ukoliko on ili njegov skrbnik na to pristanu.
(5) Pri izricanju odgojne mjere upućivanja u stegovni centar za maloljetnike, sud može izreći i odgojnu mjeru pojačanog nadzora nadležnog tijela socijalne skrbi, koja se izvršava po izvršenju odgojne mjere upućivanja u stegovni centar za maloljetnike.

Pojačan nadzor roditelja, posvojitelja ili skrbnika
Članak 86.

(1) Odgojnu mjeru pojačanog nadzora roditelja, posvojitelja ili skrbnika sud će izreći ako su roditelji, posvojitelj ili skrbnik propustili nadzor nad maloljetnikom iako su u mogućnosti obavljati nadzor.
(2) Pri izricanju odgojne mjere iz stavka 1. ovoga članka, sud može roditelju, posvojitelju ili skrbniku dati potrebne upute i naložiti im određene dužnosti glede mjera koje treba poduzeti radi odgoja maloljetnika, njegovog liječenja i radi otklanjanje štetnih utjecaja.
(3) Pri izricanju odgojne mjere iz stavka 1. ovoga članka sud može odrediti da nadležno tijelo socijalne skrbi provjerava njeno izvršavanje i pruža pomoć roditelju, posvojitelju ili skrbniku. Sud će naknadno odlučiti o prestanku takvog provjeravanja, s tim da ono ne može trajati manje od jedne ni dulje od tri godine.

Pojačan nadzor u drugoj obitelji
Članak 87.

(1) Ako roditelji, posvojitelj ili skrbnik nisu u mogućnosti da maloljetnika pojačano nadziru ili ako se od njih takav nadzor ne može utemeljeno očekivati, sud će maloljetniku izreći odgojnu mjeru pojačanog nadzora u drugoj obitelji koja je voljna primiti maloljetnika i koja ima mogućnosti da ga pojačano nadzire.
(2) Izvršenje odgojne mjere iz stavka 1. ovoga članka obustavit će se kada roditelji, posvojitelj ili skrbnik steknu mogućnost da maloljetnika pojačano nadziru ili kada prema rezultatu odgoja prestane potreba za pojačanim nadzorom.
(3) Pri izricanju odgojne mjere iz stavka 1. ovoga članka, sud će odrediti da za vrijeme njenog trajanja nadležno tijelo socijalne skrbi provjerava njeno izvršavanje i pruža potrebnu pomoć obitelji u kojoj je maloljetnik smješten.

Pojačan nadzor nadležnog tijela socijalne skrbi
Članak 88.

(1) Ako roditelji, posvojitelj ili skrbnik nisu u mogućnosti pojačano nadzirati maloljetnika, a ne postoje ni uvjeti za izricanje odgojne mjere pojačanog nadzora u drugoj obitelji, sud će maloljetniku izreći odgojnu mjeru pojačanog nadzora nadležnog tijela socijalne skrbi.
(2) Sud će naknadno odlučiti o prestanku odgojne mjere iz stavka 1. ovoga članka, s tim da njeno trajanje ne može biti kraće od jedne ni dulje od tri godine. Za vrijeme trajanja ove mjere maloljetnik i dalje živi s roditeljima, posvojiteljem ili skrbnikom, a pojačani nadzor nad njim izvršava ovlaštena osoba u nadležnom tijelu socijalne skrbi.
(3) Ovlaštena osoba u nadležnom tijelu socijalne skrbi brine se o školovanju maloljetnika, njegovu zaposlenju, odvajanju iz sredine koja na njega štetno utječe, potrebnom liječenju i sređivanju prilika u kojima živi.

Posebne obveze uz mjere pojačanog nadzora
Članak 89.

(1) Pri izricanju neke od odgojnih mjera pojačanog nadzora iz članka 86. (*Pojačan nadzor roditelja, posvojitelja ili skrbnika*), 87. (*Pojačan nadzor u drugoj obitelji*) i 88. (*Pojačan nadzor nadležnog tijela socijalne skrbi*) ovoga Zakona, sud može maloljetniku odrediti jednu ili više posebnih obveza, ako je to potrebno za uspješnije izvršenje izrečene mjere, s tim da te obveze ne mogu trajati dulje od trajanja odgojne mjere.

(2) Sud može maloljetniku odrediti naročito ove obveze: osobno izvinjenje oštećeniku, naknadu štete u okviru vlastitih mogućnosti, redovito pohađanje škole, osposobljavanje za zanimanje koje odgovara njegovim sposobnostima i sklonostima, suzdržavanje od uživanja alkoholnih pića i opojnih droga, posjećivanje odgovarajuće zdravstvene ustanove ili savjetovališta te suzdržavanje od druženja s osobama koje na njega štetno djeluju.
(3) Sud može obveze koje je odredio naknadno ukinuti ili izmijeniti.
(4) U slučaju neispunjenja obveza iz stavka 2. ovoga članka, sud može izrečenu mjeru pojačanog nadzora zamijeniti drugom odgojnom mjerom.
(5) Pri određivanju obveza iz stavka 2. ovoga članka, sud će maloljetnika upozoriti na posljedice iz stavka 4. ovoga članka.

Upućivanje u odgojnu ustanovu
Članak 90.

(1) Sud će izreći odgojnu mjeru upućivanja u odgojnu ustanovu maloljetniku nad kojim treba osigurati izvršavanje stalnog nadzora stručnih odgajatelja u ustanovi za odgoj maloljetnika.
(2) U odgojnoj ustanovi maloljetnik ostaje najmanje šest mjeseci, a najviše tri godine. Pri izricanju ove mjere sud neće odrediti njeno trajanje, već će o tome naknadno odlučiti (članak 93., *Obustava izvršenja i izmjena odluke o odgojnim mjerama*, stavak 2. ovoga Zakona).

Upućivanje u odgojno-popravni dom
Članak 91.

(1) Sud će izreći odgojnu mjeru upućivanja u odgojno-popravni dom za maloljetne počinitelje kaznenih djela maloljetniku prema kojem treba primijeniti pojačane mjere preodgoja.
(2) Pri odlučivanju hoće li izreći odgojnu mjeru iz stavka 1. ovoga članka, sud će posebno uzeti u obzir težinu i narav počinjenog kaznenog djela i okolnost jesu li maloljetniku ranije bile izrečene odgojne mjere ili kazna maloljetničkog zatvora.
(3) U odgojno-popravnom domu maloljetnik ostaje najmanje jednu, a najviše pet godina. Pri izricanju odgojne mjere iz stavka 1. ovoga članka sud neće odrediti njeno trajanje, već će o tome naknadno odlučiti (članak 93., *Obustava izvršenja i izmjena odluke o odgojnim mjerama*, stavak 2. ovoga Zakona).

Upućivanje u drugu ustanovu za osposobljavanje
Članak 92.

(1) Maloljetniku ometenom u duševnom ili tjelesnom razvitku sud može umjesto odgojne mjere upućivanja u odgojnu ustanovu ili odgojne mjere upućivanja u odgojno-popravni dom izreći odgojnu mjeru upućivanja u drugu ustanovu za osposobljavanje.
(2) Maloljetnik ostaje u ustanovi za osposobljavanje dok je to potrebno radi njegovog liječenja ili osposobljavanja, a kad maloljetnik postane punoljetnim, ponovo će se ispitati potreba njegova daljnjeg zadržavanja u toj ustanovi.

Obustava izvršenja i izmjena odluke o odgojnim mjerama
Članak 93.

(1) Kada se poslije donošenja odluke kojom je izrečena odgojna mjera pojačanog nadzora ili zavodska odgojna mjera pojave okolnosti kojih nije bilo u vrijeme donošenja odluke ili se za njih nije znalo, a one bi bile od utjecaja na donošenje odluke, izvršenje izrečene mjere može se obustaviti ili se izrečena mjera može zamijeniti drugom odgojnom mjerom pojačanog nadzora ili zavodskom odgojnom mjerom.
(2) Uz slučajeve iz stavka 1. ovoga članka, ukoliko za pojedine mjere nije što drugo propisano, odgojna mjera pojačanog nadzora ili zavodska odgojna mjera može se, s obzirom na postignuti uspjeh odgoja, obustaviti od izvršenja, a može se i zamijeniti drugom takvom mjerom kojom će se bolje postići svrha odgojnih mjera.
(3) Obustavljanje od izvršenja zavodske odgojne mjere ili zamjenjivanje zavodske odgojne mjere drugom takvom mjerom izvršit će se uz sljedeća ograničenja:

a) odgojna mjera upućivanja u odgojnu ustanovu ne može se obustaviti od izvršenja prije isteka roka od šest mjeseci, a do isteka ovoga roka može se zamijeniti samo odgojnom mjerom upućivanja u odgojno-popravni dom ili odgojnom mjerom upućivanja u drugu ustanovu za osposobljavanje;
b) odgojna mjera upućivanja u odgojno-popravni dom ne može se obustaviti od izvršenja prije isteka roka od jedne godine, a do isteka ovoga roka može se zamijeniti samo odgojnom mjerom

upućivanja u odgojnu ustanovu ili odgojnom mjerom upućivanja u drugu ustanovu za osposobljavanje.

(4) Izuzetno, odgojna mjera upućivanja u odgojnu ustanovu ili odgojna mjera upućivanja u odgojno-popravni dom može se obustaviti od izvršenja ili zamijeniti drugom mjerom i prije isteka rokova iz stavka 3. točke a. i b. ovoga članka, ako posebne okolnosti koje se odnose na osobu maloljetnika očito pokazuju da je postignuta svrha tih mjera.

Ponovno odlučivanje o odgojnim mjerama
Članak 94.

(1) Ako je od pravomoćnosti odluke kojom je izrečena odgojna mjera pojačanog nadzora ili zavodska odgojna mjera proteklo više od jedne godine, a izvršenje nije započeto, sud će ponovno odlučiti o potrebi izvršenja izrečene mjere. Pri tome sud može odlučiti da se ranije izrečena mjera izvrši, ne izvrši ili da se zamijeni nekom drugom mjerom.

(2) Odgojna mjera upućivanja u stegovni centar za maloljetnike neće se izvršiti ako je proteklo više od šest mjeseci od pravomoćnosti odluke kojom je ova mjera izrečena, a njeno izvršenje nije započeto.

Kažnjavanje starijih maloljetnika
Članak 95.

Kazniti se može samo kazneno odgovoran stariji maloljetnik koji je počinio kazneno djelo s propisanom kaznom zatvora težom od pet godina, a zbog teških posljedica djela i visokog stupnja kaznene odgovornosti ne bi bilo opravdano izreći odgojnu mjeru.

Kazna maloljetničkog zatvora
Članak 96.

(1) Kazna maloljetničkog zatvora ne može biti kraća od jedne ni dulja od deset godina, a izriče se na pune godine ili na pola godine.

(2) Pri odmjeravanju kazne starijem maloljetniku za kazneno djelo sud ne može izreći kaznu maloljetničkog zatvora u trajanju duljem od kazne zatvora propisane za to kazneno djelo, ali sud nije vezan za najmanju propisanu mjeru te kazne.

Odmjeravanje kazne maloljetničkog zatvora
Članak 97.

Pri odmjeravanju kazne maloljetničkog zatvora starijem maloljetniku, sud će uzeti u obzir sve okolnosti koje utječu da kazna bude manja ili veća (članak 48., *Opća pravila za odmjeravanje kazne*), imajući posebno u vidu stupanj duševnog razvitka maloljetnika i vrijeme potrebno za njegov preodgoj i stručno osposobljavanje.

Izricanje odgojnih mjera i kazne maloljetničkog zatvora za kaznena djela u stjecaju
Članak 98.

(1) Za kaznena djela u stjecaju sud izriče maloljetniku samo jednu odgojnu mjeru ili samo kaznu maloljetničkog zatvora kada postoje zakonski uvjeti za izricanje te kazne i kada sud ocijeni da je treba izreći.

(2) Po odredbi stavka 1. ovoga članka sud će postupiti i kada poslije izrečene odgojne mjere, ili kazne maloljetničkog zatvora utvrdi da je maloljetnik prije ili poslije njihovog izricanja počinio kazneno djelo.

Zastara izvršenja kazne maloljetničkog zatvora
Članak 99.

Kazna maloljetničkog zatvora neće se izvršiti kada od dana pravomoćnosti presude kojom je kazna izrečena protekne:

a) deset godina ako je izrečena kazna maloljetničkog zatvora preko pet godina;
b) pet godina ako je izrečena kazna maloljetničkog zatvora preko tri godine;
c) tri godine ako je izrečena kazna maloljetničkog zatvora do tri godine.

Izricanje kaznenopravnih sankcija punoljetnim osobama za kaznena djela koja su počinile kao maloljetnici

Članak 100.

(1) Punoljetnoj osobi koja je navršila dvadeset i jednu godinu života ne može se suditi za kazneno djelo koje je počinila kao mlađi maloljetnik.
(2) Ako punoljetna osoba u vrijeme suđenja nije navršila dvadeset i jednu godinu života, može joj se suditi samo za kaznena djela s propisanom kaznom zatvora težom od pet godina. Takvoj osobi sud može izreći samo odgovarajuću zavodsku odgojnu mjeru, s tim da će pri ocjeni hoće li izreći ovu mjeru, sud uzeti u obzir sve okolnosti slučaja, a naročito težinu počinjenog kaznenog djela, vrijeme koje je proteklo od njegovog počinjenja, ponašanje počinitelja, i svrhu te odgojne mjere.
(3) Punoljetnoj osobi može se za kazneno djelo koje je počinila kao stariji maloljetnik izreći odgovarajuća zavodska odgojna mjera, a pod uvjetima iz članka 96. (*Kazna maloljetničkog zatvora*) ovoga Zakona i kazna maloljetničkog zatvora. Pri ocjeni hoće li i koju će od ovih sankcija izreći, sud će uzeti u obzir sve okolnosti slučaja, a naročito težinu počinjenog kaznenog djela, vrijeme koje je proteklo od njegovog počinjenja, ponašanje počinitelja te svrhu koju treba postići ovim sankcijama.
(4) Izuzetno od odredbe stavka 3. ovoga članka, punoljetnoj osobi koja je u vrijeme suđenja navršila dvadeset i jednu godinu života, sud može umjesto kazne maloljetničkog zatvora izreći kaznu zatvora ili uvjetnu osudu. Kazna zatvora izrečena u ovom slučaju ima glede rehabilitacije, brisanja osude i pravnih posljedica osude isti pravni učinak kao i kazna maloljetničkog zatvora.

Izricanje odgojnih mjera mlađim punoljetnim osobama

Članak 101.

(1) Počinitelju koji je kao punoljetan počinio kazneno djelo, a u vrijeme suđenja nije navršio dvadeset i jednu godinu života, sud može izreći odgovarajuću zavodsku odgojnu mjeru ako se, s obzirom na njegovu osobnost i okolnosti pod kojima je kazneno djelo počinio, može očekivati da će se i odgojnom mjerom postići svrha koja bi se ostvarila izricanjem kazne.
(2) Mlađoj punoljetnoj osobi kojoj je izrečena odgojna mjera sud može pod uvjetima propisanima ovim Zakonom izreći sve sigurnosne mjere propisane ovim Zakonom, osim sigurnosne mjere zabrane obavljanja zvanja, djelatnosti ili dužnosti.
(3) Izrečena odgojna mjera može trajati najdulje dok počinitelj ne navrši dvadeset i tri godine života.

Izricanje sigurnosnih mjera maloljetniku

Članak 102.

(1) Maloljetnom počinitelju kaznenog djela kojem je izrečena odgojna mjera ili kazna maloljetničkog zatvora mogu se, pod uvjetima propisanim zakonom, izreći sigurnosne mjere iz članka 69. (*Vrste sigurnosnih mjera*) točke a., b. i d. ovoga Zakona.
(2) Sigurnosna mjera obveznog liječenja od ovisnosti ne može se izreći uz stegovnu mjeru.
(3) Umjesto sigurnosne mjere obveznog psihijatrijskog liječenja može se izreći odgojna mjera upućivanja u drugu ustanovu za osposobljavanje, ako se u toj ustanovi može osigurati liječenje i time postići svrha te sigurnosne mjere. Pored toga, može se izreći i sigurnosna mjera oduzimanja predmeta.

Učinak kazne na odgojne mjere

Članak 103.

(1) Ako za vrijeme trajanja odgojne mjere sud izrekne starijem maloljetniku kaznu maloljetničkog zatvora, odgojna mjera prestaje kad maloljetnik započne izdržavanje te kazne.
(2) Ako za vrijeme trajanja odgojne mjere sud izrekne punoljetnoj osobi kaznu maloljetničkog zatvora ili kaznu zatvora najmanje godinu dana, odgojna mjera prestaje kada ta osoba započne izdržavanje kazne.
(3) Ako za vrijeme trajanja odgojne mjere sud izrekne punoljetnoj osobi kaznu zatvora u trajanju kraćem od jedne godine, sud će u presudi odlučiti hoće li se po izdržanoj kazni nastaviti izvršenje izrečene odgojne mjere ili će se ta mjera ukinuti.

Učinak odgojnih mjera i kazne maloljetničkog zatvora

Članak 104.

(1) Odgojne mjere i kazna maloljetničkog zatvora ne posljeduju pravnim posljedicama osude koje se sastoje u zabrani stjecanja određenih prava iz članka 114. (*Vrste pravnih posljedica osude*) stavka 2. ovoga Zakona.

(2) Na osobe koje izdržavaju odgojnu mjeru upućivanja u odgojno-popravni dom ili kaznu maloljetničkog zatvora primjenjuju se odredbe članka 108. (*Rad osuđenih osoba*) ovoga Zakona.

Evidencija o izrečenim odgojnim mjerama
Članak 105.

(1) Evidenciju o izrečenim odgojnim mjerama vode nadležna tijela socijalne skrbi temeljem propisa koje donosi tijelo nadležno za poslove socijalne skrbi u Federaciji Bosne i Hercegovine, Republici Srpskoj ili Distriktu Brčko Bosne i Hercegovine.
(2) Podaci o izrečenim odgojnim mjerama mogu se dati samo sudu, tužiteljstvu, tijelima unutarnjih poslova i tijelima socijalne skrbi u svezi kaznenog postupka koji se vodi protiv osoba kojima su izrečene odgojne mjere.

XI GLAVA JEDANAESTA

OPĆE ODREDBE O IZVRŠENJU KAZNENOPRAVNIH SANKCIJA

Izvršenje kazne zatvora i kazne dugotrajnog zatvora
Članak 106.

(1) Kazna zatvora i kazna maloljetničkog zatvora izvršavaju se u zatvorenim, poluotvorenim ili otvorenim ustanovama za izdržavanje kazne.
(2) Kazna dugotrajnog zatvora izvršava se u zatvorenim ustanovama za izdržavanje kazne.

Granice izvršenja kazni
Članak 107.

Osobi prema kojoj se izvršava kazna oduzimaju se prava ili se ona ograničava u pravima sukladno zakonu samo u granicama prijeko potrebnim da bi se ostvarila svrha pojedinih kazni.

Rad osuđenih osoba
Članak 108.

(1) Osoba osuđena na kaznu zatvora, kaznu dugotrajnog zatvora ili kaznu maloljetničkog zatvora, koja je sposobna za rad, može raditi ukoliko ona na to pristane.
(2) Ako osuđena osoba traži ili pristane na rad, rad će joj se omogućiti.
(3) Rad osuđene osobe treba biti koristan i usklađen sa suvremenim načinom obavljanja iste vrste rada na slobodi, prema stručnim i drugim sposobnostima osuđenika.

Izvršenje kazne maloljetničkog zatvora
Članak 109.

(1) Prema starijem maloljetniku, dok ne navrši osamnaest godina života, kazna maloljetničkog zatvora izvršava se u posebnim kazneno-popravnim ustanovama za maloljetnike. Prema osobi koja je navršila osamnaest godina života ali nije navršila dvadeset i tri godine života (mlađa punoljetna osoba) kazna maloljetničkog zatvora se izvršava u posebnim ustanovama za mlađe punoljetne osobe ili u posebnom odjeljenju ustanove u kojoj se kazna izvršava prema punoljetnim osobama, pri čemu se osigurava da mlađe punoljetne osobe ne dođu u kontakt sa starijim zatvorenicima. Prema osobi koja je navršila dvadeset i tri godine života prije kraja izdržavanja kazne, ostatak kazne se izvršava u kazneno-popravnoj ustanovi za odrasle.
(2) Prema mlađoj punoljetnoj osobi kazna se može izvršavati u kazneno-popravnoj ustanovi za maloljetnike sve dok je to potrebno radi završetka njenog školovanja ili stručnog osposobljavanja. Međutim, prema mlađoj se punoljetnoj osobi kazna ne može ni u kojem slučaju izvršavati u kazneno-popravnoj ustanovi za maloljetnike, ako bi to bilo na koji način bilo štetno za maloljetne osobe prema kojima se izvršava kazna maloljetničkog zatvora u toj ustanovi.
(3) Izbor posla za osuđenog maloljetnika vrši se prema njegovim sposobnostima i sklonostima za određenu vrstu posla, radi stručnog osposobljavanja, a prema mogućnostima koje postoje u kazneno-popravnoj ustanovi za maloljetnike. Mlađoj punoljetnoj osobi će se također omogućiti obrazovanje i stručno osposobljavanje, bez obzira izvršava li se kazna u posebnim ustanovama ili u posebnim odjeljenjima kazneno-popravnih ustanova za odrasle osobe.

(4) Radno vrijeme osuđenog maloljetnika određuje se tako da mu se omogući školovanje i stručno osposobljavanje i da mu ostane dovoljno vremena za tjelesni odgoj i razonodu.
(5) Osuđeni maloljetnik može biti uvjetno otpušten s izdržavanja kazne ako je izdržao trećinu kazne, ali ne prije nego što je proveo jednu godinu u kazneno-popravnoj ustanovi. Za vrijeme uvjetnog otpusta sud može odrediti odgojnu mjeru pojačanog nadzora nadležnog tijela socijalne skbi. Za opoziv uvjetnog otpusta primjenjuju se odredbe članka 45. (*Opoziv uvjetne osude*) ovoga Zakona.
(6) Maloljetni osuđenik, osim u izuzetnim okolnostima, ima pravo održavati kontakte sa svojom obitelji putem pisama i posjeta.

XII GLAVA DVANAESTA

ODUZIMANJE IMOVINSKE KORISTI PRIBAVLJENE KAZNENIM DJELOM I PRAVNE POSLJEDICE OSUDE

Temelj oduzimanja imovinske koristi pribavljene kaznenim djelom
Članak 110.

(1) Nitko ne može zadržati imovinsku korist pribavljenu kaznenim djelom.
(2) Korist iz stavka 1. ovoga članka oduzet će se sudskom odlukom kojom je utvrđeno da je kazneno djelo počinjeno, pod uvjetima propisanima ovim Zakonom.
(3) Sud može oduzeti korist iz stavka 1. ovoga članka i u odvojenom postupku, ukoliko postoji opravdani razlog za zaključak da je korist pribavljena kaznenim djelom, a vlasnik ili uživatelj nije u mogućnosti dokazati da je korist pribavljena zakonito.

Način oduzimanja imovinske koristi pribavljene kaznenim djelom
Članak 111.

(1) Počinitelju će se oduzeti novac, predmeti od vrijednosti i svaka druga imovinska korist koja je pribavljena kaznenim djelom, a ako oduzimanje nije moguće, počinitelj će se obvezati na isplatu novčanog iznosa razmjernog pribavljenoj imovinskoj koristi. Imovinska korist pribavljena kaznenim djelom može se oduzeti osobi na koju je prenesena bez naknade ili uz naknadu koja ne odgovara stvarnoj vrijednosti, ako je ona znala ili mogla znati da je imovinska korist pribavljena kaznenim djelom.
(2) Kada je imovinska korist pribavljena kaznenim djelom sjedinjena s imovinom stečenom na zakoniti način, takva imovina može biti predmet oduzimanja ali u mjeri koja ne premašuje procijenjenu vrijednost imovinske koristi pribavljene kaznenim djelom.
(3) Prihod ili drugi plodovi imovinske koristi pribavljene kaznenim djelom, ili imovine u koju je imovinska korist pribavljena kaznenim djelom pretvorena ili imovine s kojom je imovinska korist pribavljena kaznenim djelom sjedinjena, mogu biti predmet mjera navedenih u ovom članku na isti način i u istoj mjeri kao i imovinska korist pribavljena kaznenim djelom.

Zaštita oštećenika
Članak 112.

(1) Ako je oštećeniku u kaznenom postupku dosuđen imovinskopravni zahtjev, sud će izreći oduzimanje imovinske koristi ukoliko ona prelazi dosuđeni imovinskopravni zahtjev oštećenika.
(2) Oštećenik koji je u kaznenom postupku glede svojeg imovinskopravnog zahtjeva upućen na parnični postupak, može tražiti da se namiri iz iznosa oduzete vrijednosti ako pokrene parnični postupak u roku od šest mjeseci od dana pravomoćnosti odluke kojom je upućen na parnični postupak i ako u roku od tri mjeseca od dana pravomoćnosti odluke kojom je utvrđen njegov zahtjev zatraži namirenje iz oduzete vrijednosti.
(3) Oštećenik koji u kaznenom postupku nije istaknuo imovinskopravni zahtjev, može zahtijevati namirenje iz oduzete vrijednosti ako je radi utvrđenja svojeg zahtjeva pokrenuo parnični postupak u roku od tri mjeseca od dana saznanja za presudu kojom se oduzima imovinska korist, a najdalje u roku od dvije godine od pravomoćnosti odluke o oduzimanju imovinske koristi i ako u roku od tri mjeseca od dana pravomoćnosti odluke kojom je utvrđen njegov zahtjev zatraži namirenje iz oduzete vrijednosti.

Nastupanje pravnih posljedica osude
Članak 113.

(1) Osude za određena kaznena djela mogu imati za pravnu posljedicu prestanak ili gubitak određenih prava ili zabranu stjecanja određenih prava.
(2) Pravne posljedice osude ne mogu nastupiti kada je za kazneno djelo počinitelju izrečena novčana kazna ili uvjetna osuda ili kada je počinitelj oslobođen kazne.
(3) Pravne posljedice osude mogu se propisati samo zakonom i nastupaju po sili zakona kojim su propisane.

Vrste pravnih posljedica osude
Članak 114.

(1) Pravne posljedice osude koje se odnose na prestanak ili gubitak određenih prava jesu:
   a) prestanak obavljanja određenih poslova ili dužnosti u tijelima vlasti, trgovačkim društvima ili u drugim pravnim osobama;
   b) prestanak zaposlenja ili prestanak obavljanja određenog zvanja, poziva ili zanimanja;
   c) oduzimanje odlikovanja.
(2) Pravne posljedice osude koje se sastoje u zabrani stjecanja određenih prava jesu:
   a) zabrana obavljanja određenih poslova ili dužnosti u tijelima vlasti, trgovačkim društvima ili u drugim pravnim osobama;
   b) zabrana stjecanja određenih zvanja, poziva ili zanimanja ili unaprjeđenja u službi;
   c) zabrana stjecanja određenih dozvola ili odobrenja koja se izdaju odlukom tijela vlasti.

Početak i trajanje pravnih posljedica osude
Članak 115.

(1) Pravne posljedice osude nastupaju danom pravomoćnosti presude.
(2) Pravne posljedice osude koje se sastoje u zabrani stjecanja određenih prava traju najdulje deset godina od dana izdržane, oproštene ili zastarjele kazne, ako za pojedine pravne posljedice nije zakonom propisano kraće trajanje.
(3) Pravne posljedice osude prestaju brisanjem osude.

Prestanak sigurnosnih mjera i pravnih posljedica osude temeljem sudske odluke
Članak 116.

(1) Sud može odlučiti o prestanku primjene sigurnosne mjere zabrane obavljanja zvanja, djelatnosti ili dužnosti ako su protekle tri godine od dana njenog izricanja.
(2) Sud može odrediti da prestane pravna posljedica osude koja se sastoji u zabrani stjecanja određenog prava kada proteknu tri godine od dana izdržane, zastarjele ili oproštene kazne.
(3) Pri ocjeni hoće li odrediti prestanak primjene sigurnosne mjere ili pravne posljedice osude, sud će uzeti u obzir ponašanje osuđenika poslije osude, njegovu spremnost da naknadi štetu prouzročenu kaznenim djelom i da vrati imovinsku korist pribavljenu kaznenim djelom, te druge okolnosti koje ukazuju na opravdanost prestanka primjene sigurnosne mjere ili pravne posljedice osude.
(4) Prestanak pravne posljedice osude ne utječe na prava trećih osoba koja se zasnivaju na osudi.

XIII GLAVA TRINAESTA

REHABILITACIJA, AMNESTIJA, POMILOVANJE I BRISANJE OSUDE

Rehabilitacija
Članak 117.

(1) Poslije izdržane, oproštene ili zastarjele kazne zatvora, kazne dugotrajnog zatvora ili kazne maloljetničkog zatvora, osuđene osobe uživaju sva prava utvrđena ustavom, zakonom i drugim propisima i mogu stjecati sva prava, osim onih koja su im ograničena sigurnosnom mjerom ili nastupanjem pravne posljedice osude.
(2) Odredba stavka 1. ovoga članka primjenjuje se i na osobe na uvjetnom otpustu, ako njihova prava nisu ograničena posebnim propisima o uvjetnom otpustu s izdržavanja kazne zatvora.

Amnestija
Članak 118.

(1) Amnestijom se osobama koje su njome obuhvaćene daje oslobođenje od kaznenog progona ili potpuno ili djelomično oslobođenje od izvršenja kazne, zamjenjuje se izrečena kazna blažom kaznom, određuje se brisanje osude, ili se ukida određena pravna posljedica osude.
(2) Amnestiju za kaznena djela propisana ovim Zakonom može dati Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine putem zakona.

Pomilovanje
Članak 119.

(1) Pomilovanjem se poimenično određenim osobama daje oslobođenje od kaznenog progona ili potpuno ili djelomično oslobođenje od izvršenja kazne, zamjenjuje se izrečena kazna blažom kaznom, ili se određuje brisanje osude, ili se ukida ili određuje kraće trajanje sigurnosne mjere zabrane obavljanja zvanja, djelatnosti ili dužnosti, ili određene pravne posljedice osude.
(2) Pomilovanje za kaznena djela propisana ovim Zakonom može svojom odlukom dati Predsjedništvo Bosne i Hercegovine sukladno zakonu.

Učinak amnestije i pomilovanja na prava trećih osoba
Članak 120.

Davanjem amnestije ili pomilovanja ne utječe se na prava trećih osoba koja se zasnivaju na osudi.

Brisanje osude
Članak 121.

(1) Osuda kojom je počinitelj kaznenog djela oslobođen kazne briše se iz kaznene evidencije ako osuđenik u roku od jedne godine od dana pravomoćnosti presude ne počini novo kazneno djelo.
(2) Uvjetna osuda briše se iz kaznene evidencije po proteku roka od jedne godine od dana prestanka vremena provjeravanja, ako za to vrijeme osuđenik ne počini novo kazneno djelo.
(3) Osuda na novčanu kaznu briše se iz kaznene evidencije po proteku roka od tri godine od dana izvršene, zastarjele ili oproštene kazne, ako za to vrijeme osuđenik ne počini novo kazneno djelo.
(4) Osuda na kaznu zatvora do jedne godine i na kaznu maloljetničkog zatvora do jedne godine briše se iz kaznene evidencije po proteku roka od pet godina od dana izdržane, zastarjele ili oproštene kazne, ako za to vrijeme osuđenik ne počini novo kazneno djelo.
(5) Sud može, na molbu osuđenika, odrediti da se briše iz kaznene evidencije osuda na kaznu zatvora od jedne do tri godine, ako je protekao rok od pet godina od dana izdržane, zastarjele ili oproštene kazne, a za to vrijeme osuđenik nije počinio novo kazneno djelo. Prilikom odlučivanja o brisanju osude sud će voditi računa o ponašanju osuđenika poslije izdržane kazne, o naravi kaznenog djela i o drugim okolnostima koje mogu biti od značenja za ocjenu o opravdanosti brisanja osude.
(6) Osuda se ne može brisati iz kaznene evidencije dok traje primjena sigurnosne mjere.
(7) Ako je u tijeku roka za brisanje osude osuđeniku izrečena kazna zatvora preko tri godine, neće se brisati ni ranija ni kasnija osuda.
(8) Više osuda iste osobe mogu se brisati iz kaznene evidencije samo istodobno, i to samo ako postoje uvjeti za brisanje svake od tih osuda.

XIV GLAVA ČETRNAESTA

ODGOVORNOST PRAVNIH OSOBA ZA KAZNENA DJELA

Odgovornost pravne osobe
Članak 122.

(1) Ova Glava ovoga Zakona propisuje odgovornost pravne osobe, izuzimajući Bosnu i Hercegovinu, Federaciju Bosne i Hercegovine, Republiku Srpsku, Distrikt Brčko Bosne i Hercegovine, županiju, grad, općinu i mjesnu zajednicu, za kazneno djelo koje je počinitelj počinio u ime, za račun ili u korist pravne osobe.
(2) Ova Glava ovoga Zakona propisuje kazne i druge kaznenopravne sankcije koje se mogu izreći pravnoj osobi te pravne posljedice osude pravne osobe za kazneno djelo.

(3) Pod uvjetima propisanim zakonom, za određene pravne osobe može biti isključena ili ograničena primjena pojedinih kazni ili drugih kaznenopravnih sankcija koje se mogu izreći pravnim osobama.
(4) Kazneni postupak protiv trgovačkih društava vodi se po odredbama Zakona o kaznenom postupku Bosne i Hercegovine.

Primjena ovoga Zakona prema mjestu počinjenja kaznenog djela u svezi kaznene odgovornosti pravnih osoba
Članak 123.

(1) Domaća i strana pravna osoba je, sukladno ovome Zakonu, odgovorna za kaznena djela počinjena na području Bosne i Hercegovine.
(2) Domaća i strana pravna osoba koja ima sjedište na području Bosne i Hercegovine ili u njoj obavlja svoju djelatnost je, sukladno ovome Zakonu, odgovorna za kazneno djelo počinjeno izvan Bosne i Hercegovine, ako je kazneno djelo počinjeno protiv Bosne i Hercegovine, njenih državljana ili domaćih pravnih osoba.
(3) Domaća pravna osoba je, sukladno ovome Zakonu, odgovorna za kazneno djelo počinjeno izvan Bosne i Hercegovine protiv strane države, stranih državljana ili stranih pravnih osoba, pod uvjetima članka 12. (*Primjena kaznenog zakonodavstva Bosne i Hercegovine za kaznena djela počinjena izvan Bosne i Hercegovine*) ovoga Zakona.

Temelji odgovornosti pravne osobe
Članak 124.

Za kazneno djelo koje je počinitelj počinio u ime, za račun ili u korist pravne osobe, odgovorna je pravna osoba:
a) kada smisao počinjenog kaznenog djela proizlazi iz zaključka, naloga ili odobrenja upravnih ili nadzornih tijela pravne osobe;
b) ili kada su upravna ili nadzorna tijela pravne osobe utjecala na počinitelja ili mu omogućila da počini kazneno djelo;
c) ili kada pravna osoba raspolaže protupravno ostvarenom imovinskom koristi ili koristi predmete nastale kaznenim djelom;
d) ili kada su upravna ili nadzorna tijela pravne osobe propustila dužni nadzor nad zakonitošću rada zaposlenika.

Granice odgovornosti pravne osobe za kazneno djelo
Članak 125.

(1) Uz uvjete iz članka 124. (*Temelji odgovornosti pravne osobe*) ovoga Zakona pravna je osoba odgovorna za kazneno djelo i kada počinitelj za počinjeno kazneno djelo nije kazneno odgovoran.
(2) Odgovornost pravne osobe ne isključuje kaznenu odgovornost fizičkih odnosno odgovornih osoba za počinjeno kazneno djelo.
(3) Za kaznena djela počinjena iz nehaja, pravna osoba može biti odgovorna pod uvjetima iz članka 124. točke d. ovoga Zakona, i u tom se slučaju pravna osoba može blaže kazniti.
(4) Kada u pravnoj osobi osim počinitelja nema druge osobe ili tijela koji bi mogli usmjeravati ili nadzirati počinitelja, pravna osoba odgovara za počinjeno kazneno djelo u granicama počiniteljeve odgovornosti.

Odgovornost pri statusnoj promjeni pravne osobe
Članak 126.

(1) Pravna osoba u stečaju može biti kazneno odgovorna za kazneno djelo bez obzira je li kazneno djelo počinjeno prije početka stečajnog postupka ili u međuvremenu, ali se pravnoj osobi u stečaju ne izriče kazna, već se izriče sigurnosna mjera oduzimanja predmeta ili se oduzima imovinska korist pribavljena kaznenim djelom.
(2) Kada je došlo do prestanka pravne osobe prije pravomoćnog okončanja kaznenog postupka, a u kaznenom je postupku utvrđena kaznena odgovornost te pravne osobe, kazne i ostale kaznenopravne sankcije izriču se pravnoj osobi koja je pravni sljednik pravne osobe kojoj je utvrđena kaznena odgovornost, ako su njena upravna ili nadzorna tijela prije prestanka pravne osobe znala za počinjeno kazneno djelo.

(3) Pravnoj osobi koja je pravni sljednik pravne osobe kojoj je utvrđena kaznena odgovornost i čija su upravna ili nadzorna tijela znala za počinjeno kazneno djelo, izriče se sigurnosna mjera oduzimanja predmeta ili se oduzima imovinska korist pribavljena kaznenim djelom.
(4) Ako je do prestanka pravne osobe došlo po pravomoćno okončanom kaznenom postupku, izrečena se kaznenopravna sankcija izvršava po odredbama stavka 2. i 3. ovoga članka.

Odgovornost pravne osobe za pokušaj
Članak 127.

(1) Ako je počinitelj namjeravano kazneno djelo započeo ali ga nije dovršio, pravna je osoba odgovorna pod uvjetima iz članka 124. (*Temelji odgovornosti pravne osobe*) ovoga Zakona, ako zakon propisuje kažnjavanje i za pokušaj toga kaznenog djela.
(2) Pravna se osoba kažnjava za pokušaj kaznom propisanom za dovršeno kazneno djelo, a može se i blaže kazniti.
(3) Ako su upravna ili nadzorna tijela pravne osobe spriječila počinitelja da dovrši započeto kazneno djelo, pravna se osoba može osloboditi kazne.

Produljeno kazneno djelo i kaznena odgovornost pravnih osoba
Članak 128.

Kada je kod pravne osobe prisutan istovjetan temelj kaznene odgovornosti glede više istovrsnih i vremenski povezanih kaznenih djela više počinitelja, pravna je osoba kazneno odgovorna kao da je počinjeno jedno kazneno djelo.

Sudioništvo pravnih osoba
Članak 129.

(1) U slučaju da dvije ili više pravnih osoba sudjeluje u počinjenju kaznenog djela, svaka je odgovorna po članku 124. (*Temelji odgovornosti pravne osobe*) ovoga Zakona.
(2) Kod sudioništva pravnih osoba iz stavka 1. ovoga članka, svaka pravna osoba odgovara kao da je jedina pravna osoba kazneno odgovorna za kazneno djelo.

Opći razlozi za ublažavanje kazne pravnoj osobi ili oslobođenje od kazne
Članak 130.

(1) Pravna osoba čije upravno ili nadzorno tijelo dragovoljno prijavi počinitelja nakon počinjenog kaznenog djela, može se blaže kazniti.
(2) Pravna osoba čije upravno ili nadzorno tijelo nakon počinjenog kaznenog djela odluči vratiti protupravno pribavljenu imovinska korist ili otkloniti prouzročene štetne posljedice ili priopćiti podatke o utemeljenosti odgovornosti drugih pravnih osoba, može se osloboditi kazne.

Kazne za pravne osobe
Članak 131.

Pravnim se osobama za kaznena djela mogu izreći ove kazne:
a) novčana kazna;
b) kazna oduzimanja imovine;
c) kazna prestanka pravne osobe.

Novčana kazna za pravne osobe
Članak 132.

(1) Novčana kazna koja se izriče pravnoj osobi ne može biti manja od 5.000 KM niti veća od 5.000.000 KM.
(2) Ako je kaznenim djelom pravne osobe drugome prouzročena imovinska šteta ili je pribavljena protupravna imovinska korist, najveća mjera izrečene novčane kazne može iznositi dvostruki iznos te štete odnosno koristi.

Kazna oduzimanja imovine
Članak 133.

(1) Kazna oduzimanja imovine može se izreći za kaznena djela s propisanom kaznom zatvora od pet godina ili težom kaznom.

(2) Pravnoj se osobi može oduzeti najmanje polovina imovine ili veći dio imovine ili cjelokupna imovina.
(3) U slučaju stečajnog postupka kao posljedice izrečene kazne oduzimanja imovine, vjerovnici se mogu namiriti iz oduzete stečajne mase.

Kazna prestanka pravne osobe
Članak 134.

(1) Kazna prestanka pravne osobe može se izreći ako je djelatnost pravne osobe u cijelosti ili pretežno korištena za počinjenje kaznenih djela.
(2) Uz kaznu prestanka pravne osobe, može se izreći i kazna oduzimanja imovine.
(3) Uz izrečenu kaznu prestanka pravne osobe, sud će predložiti otvaranje postupka likvidacije.
(4) Iz imovine pravne osobe kojoj je izrečena kazna prestanka pravne osobe mogu se isplatiti vjerovnici.

Odmjeravanje kazne pravnoj osobi
Članak 135.

(1) Pri odmjeravanju kazne pravnoj osobi uzima se u obzir, pored općih pravila za odmjeravanje kazne iz članka 48. (*Opća pravila za odmjeravanje kazne*) ovoga Zakona, i gospodarska snaga pravne osobe.
(2) Pri odmjeravanju novčane kazne za kaznena djela za koja se uz novčanu kaznu izriče i kazna oduzimanja imovine, izrečena kazna ne smije prijeći polovinu imovine pravne osobe.

Izricanje uvjetne osude pravnoj osobi
Članak 136.

(1) Sud može pravnoj osobi za kazneno djelo izreći uvjetnu osudu umjesto novčane kazne.
(2) Uvjetnom osudom sud može pravnoj osobi utvrditi novčanu kaznu do 1.500.000 KM i ujedno odlučiti da se ona neće izvršiti, ako pravna osoba, u roku koji odredi sud a koji ne može biti kraći od jedne ni dulji od pet godina, ne bude odgovorna za novo kazneno djelo.

Sigurnosne mjere za pravne osobe
Članak 137.

Pravnoj se osobi mogu za kazneno djelo izreći, pored sigurnosne mjere oduzimanja predmeta iz članka 74. (*Oduzimanje predmeta*) ovoga Zakona, ove sigurnosne mjere:
a) objava presude;
b) zabrana obavljanja određene gospodarske djelatnosti.

Objava presude
Članak 138.

(1) Sigurnosna mjera objave presude izriče se kada bi bilo korisno da javnost sazna za osudu, osobito ako bi objava presude bila od koristi za otklanjanje opasnosti za život ili zdravlje ljudi ili za sigurnost prometa ili za gospodarstvo.
(2) S obzirom na značenje kaznenog djela i potrebu da javnost sazna za osudu, sud će ocijeniti hoće li se presuda objaviti u tisku, na radiju ili televiziji ili u više navedenih sredstava javnog priopćavanja, i ujedno hoće li se objaviti obraloženje presude u cijelosti ili u izvodu, uzimajući pritom u obzir da se načinom objave omogući obaviještenost sviju u čijem je objava presude interesu.

Zabrana obavljanja određene gospodarske djelatnosti
Članak 139.

(1) Sigurnosnom mjerom zabrane obavljanja određene gospodarske djelatnosti sud može pravnoj osobi zabraniti proizvodnju određenih proizvoda ili obavljanje određenih poslova, ili joj zabraniti bavljenje određenim poslovima prometa robe ili drugom gospodarskom djelatnošću.
(2) Sigurnosna mjera iz stavka 1. ovoga izriče se pravnoj osobi ako bi njezino daljnje bavljanje određenom gospodarskom djelatnošću bilo opasno za život ili zdravlje ljudi ili štetno za gospodarsko ili novčarsko poslovanje drugih pravnih osoba ili za gospodarstvo, ili ukoliko je pravna osoba u posljednje dvije godine prije počinjenog kaznenog djela već bilo kažnjena za isto ili slično kazneno djelo.
(3) Sigurnosna mjera iz stavka 1. ovoga članka može se izreći u trajanju od šest mjeseci do pet godina, računajući od pravomoćnosti presude.

Oduzimanje imovinske koristi pravnoj osobi
Članak 140.

Ukoliko pravna osoba počinjenim kaznenim djelom pribavi imovinsku korist, imovinska će se korist pribavljena kaznenim djelom pravnoj osobi oduzeti.

Pravne posljedice osude pravne osobe
Članak 141.

(1) Pravne posljedice osude pravne osobe za kazneno djelo jesu:
   a) zabrana rada temeljem dozvole, ovlasti ili koncesije, izdanih od tijela strane države;
   b) zabrana rada temeljem dozvole, ovlasti ili koncesije, izdanih od institucija Bosne i Hercegovine.

(2) Pravne posljedice osude pravne osobe za kazneno djelo mogu nastupiti i kada je pravnoj osobi za počinjeno kazneno djelo izrečena novčana kazna.

Zastara kaznenog progona i izvršenja kaznenopravnih sankcija izrečenih pravnih osobama
Članak 142.

(1) Na zastaru kaznenog progona pravne osobe primjenjuju se odredbe članka 14. (*Zastara kaznenog progona*) ovoga Zakona.

(2) Zastara izvršenja kazne izrečene pravnoj osobi nastupa kada od pravomoćnosti presude kojom je kazna izrečena protekne:
   a) tri godine za izvršenje novčane kazne;
   b) pet godina za izvršenje kazne oduzimanja imovine i kazne prestanka pravne osobe.

(3) Zastara izvršenja sigurnosne mjere nastupa protekom:
   a) šest mjeseci od pravomoćnosti odluke kojom je izrečena sigurnosna mjera objave presude;
   b) vremena jednakog onome koje je određeno za trajanje sigurnosne mjere zabrane obavljanja određene gospodarske djelatnosti.

Zakoni koji propisuju kaznena djela pravnih osoba
Članak 143.

Pravne osobe mogu biti kazneno odgovorne za kaznena djela iz ovoga Zakona i za druga kaznena djela propisana zakonom Bosne i Hercegovine.

Kazne za kaznena djela
Članak 144.

(1) Za kaznena djela s propisanom novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine, pravna će se osoba kazniti novčanom kaznom do 850.000 KM ili do deseterostrukog iznosa štete prouzročene ili imovinske koristi pribavljene kaznenim djelom.

(2) Za kaznena djela s propisanom kaznom zatvora preko tri godine, pravna će se osoba kazniti novčanom kaznom najmanje 2.500.000 KM ili do dvadeseterostrukog iznosa štete prouzročene ili imovinske koristi pribavljene kaznenim djelom.

(3) Za kaznena djela s propisanom kaznom zatvora od pet godina ili težom kaznom, pravnoj se osobi umjesto novčane kazne može izreći kazna oduzimanja imovine.

(4) Za kaznena djela iz stavka 1. ovoga članka, pravnoj se osobi umjesto novčane kazne može izreći kazna prestanka pravne osobe, pod uvjetima iz članka 134. (*Kazna prestanka pravne osobe*) ovoga Zakona.

POSEBNI DIO

XV GLAVA PETNAESTA

KAZNENA DJELA PROTIV SLOBODE I PRAVA ČOVJEKA I GRAĐANINA

Povreda ravnopravnosti čovjeka i građanina
Članak 145.

(1) Službena ili odgovorna osoba u institucijama Bosne i Hercegovine koja na temelju razlike u rasi, boji kože, nacionalnoj ili etničkoj pripadnosti, vjeri, političkom ili drugom uvjerenju, spolu, spolnom opredjeljenju, jeziku, naobrazbi, društvenom položaju ili socijalnom podrijetlu, uskrati ili ograniči građanska prava utvrđena Ustavom Bosne i Hercegovine, potvrđenim međunarodnim ugovorom, zakonom Bosne i Hercegovine, drugim propisom Bosne i Hercegovine ili općim aktom Bosne i Hercegovine, ili koja na temelju takve razlike ili pripadnosti ili kojeg drugog položaja daje pojedincima neopravdane povlastice ili pogodnosti,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Službena ili odgovorna osoba u institucijama Bosne i Hercegovine koja suprotno propisima Bosne i Hercegovine o ravnopravnoj uporabi jezika i pisama konstitutivnih naroda i ostalih koji žive na području Bosne i Hercegovine, uskrati ili ograniči građaninu da pri ostvarivanju svojih prava ili pri obraćanju tijelima vlasti i institucijama Bosne i Hercegovine, trgovačkim društvima i drugim pravnim osobama uporabi svoj jezik ili pismo,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

(3) Službena ili odgovorna osoba u institucijama Bosne i Hercegovine koja uskrati ili ograniči pravo građaninu na slobodno zapošljavanje na cijelom području Bosne i Hercegovine i pod jednakim propisanim uvjetima,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Sprječavanje povratka izbjeglica i raseljenih osoba
Članak 146.

(1) Tko silom, ozbiljnom prijetnjom ili na drugi protupravan način, u većem razmjeru ili sa širim posljedicama, spriječi izbjeglice ili raseljene osobe da se vrate u svoj dom ili da koriste svoju imovinu koja im je bila oduzeta tijekom neprijateljstava od 1991. godine,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(2) Tko sudjeluje u grupi ljudi koja počini kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.

(3) Tko organizira ili bilo kako rukovodi grupom ljudi koja počini kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina.

Protupravno oduzimanje slobode
Članak 147.

(1) Službena ili odgovorna osoba u institucijama Bosne i Hercegovine koja drugoga protupravno zatvori, drži zatvorena ili mu na drugi način oduzme slobodu kretanja,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

(2) Ako je protupravno oduzimanje slobode trajalo dulje od trideset dana ili je počinjeno na okrutan način, ili je osobi kojoj je protupravno oduzeta sloboda zbog toga teško narušeno zdravlje ili su nastupile druge teške posljedice,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od dvije do osam godina.

(3) Ako je osoba kojoj je protupravno oduzeta sloboda zbog toga izgubila život,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje pet godina.

Povreda prava na podnošenje žalbi i molbi
Članak 148.

Službena ili odgovorna osoba u institucijama Bosne i Hercegovine koja zlouporabi svoj položaj ili ovlast i spriječi drugoga da se koristi svojim pravom podnošenja žalbe, prigovora, molbe, predstavke ili pritužbe, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Nedozvoljena uporaba osobnih podataka
Članak 149.

Službena ili odgovorna osoba u institucijama Bosne i Hercegovine koja bez privole pojedinca protivno uvjetima propisanima zakonom, prikuplja, obrađuje ili koristi njegove osobne podatake ili te podatke koristi suprotno zakonom dozvoljenoj svrsi njihova prikupljanja,
kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.

Uskrata biračkog prava
Članak 150.

Tko u obavljanju povjerene mu dužnosti u svezi izbora za institucije Bosne i Hercegovine, drugoga protuzakonito ne uvede u birački spisak ili ga izbriše s biračkog spiska ili mu na drugi način uskrati biračko pravo, s ciljem da ga spriječi u ostvarenju njegova biračkog prava,
kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

Povreda slobode odlučivanja birača
Članak 151.

(1) Tko silom, ozbiljnom prijetnjom, prisilom, podmićivanjem ili korištenjem njegovog teškog imovinskog stanja ili na drugi protupravan način utječe na birača u Bosni i Hercegovini da na izborima za institucije Bosne i Hercegovine ili prilikom glasovanja o opozivu ili na referendumu, glasuje za ili protiv pojedine liste, pojedinog kandidata, ili da glasuje za ili protiv opoziva, za ili protiv prijedloga o kojem se odlučuje referendumom, ili da uopće ne glasuje,
kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
(2) Član biračkog odbora ili druga osoba koja počini kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka u obavljanju povjerene joj dužnosti u svezi izbora, glasovanja ili referenduma,
kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Prijevara pri glasovanju
Članak 152.

Tko na izborima za institucije Bosne i Hercegovine ili pri glasovanju o opozivu predstavnika u institucijama Bosne i Hercegovine ili na referendumu u Bosni i Hercegovini, glasuje umjesto drugoga pod njegovim imenom ili ponovo glasuje ili pokuša ponovo glasovati iako je već glasovao,
kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

Povreda tajnosti glasovanja
Članak 153.

(1) Tko pri izboru za institucije Bosne i Hercegovine ili pri glasovanju o opozivu predstavnika u institucijama Bosne i Hercegovine ili na referendumu u Bosni i Hercegovini, povrijedi tajnost glasovanja,
kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.
(2) Tko silom, ozbiljnom prijetnjom ili na drugi protupravan način traži od građanina da kaže za koga je glasovao ili kako je glasovao ili je li glasovao za ili protiv opoziva,
kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.
(3) Član biračkog odbora ili druga osoba koja počini kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka u obavljanju povjerene joj dužnosti u svezi izbora ili glasovanja,
kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

Izborna prijevara
Članak 154.

Tko krivotvori rezultate izbora ili glasovanja za institucije Bosne i Hercegovine dodavanjem, oduzimanjem ili brisanjem glasova ili potpisa, netočnim prebrojavanjem glasova, neistinitim upisivanjem rezultata u

izborne isprave ili na drugi način, ili objavi rezultate izbora ili glasovanja koji ne odgovaraju obavljenom glasovanju,
kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Uništenje izbornih isprava
Članak 155.

Tko na izborima za institucije Bosne i Hercegovine, pri glasovanju o opozivu predstavnika u institucijama Bosne i Hercegovine ili na referendumu u Bosni i Hercegovini, uništi, prikrije, ošteti ili oduzme kakvu ispravu o izborima ili o glasovanju o opozivu ili kakav predmet koji služi za izbor ili za glasovanje o opozivu,
kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

XVI GLAVA ŠESNAESTA

KAZNENA DJELA PROTIV SAMOSVOJNOSTI BOSNE I HERCEGOVINE

Napad na ustavno ustrojstvo
Članak 156.

Tko uporabom tjelesne sile ili prijetnjom uporabe tjelesne sile pokuša promijeniti ustavno ustrojstvo Bosne i Hercegovine ili svrgnuti njene najviše institucije,
kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina.

Ugrožavanje cjelovitosti državnog područja
Članak 157.

Tko uporabom sile ili prijetnjom uporabe sile pokuša otcijepiti dio područja Bosne i Hercegovine ili dio njenog područja pripojiti drugoj državi,
kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina.

Sprječavanje borbe protiv neprijatelja
Članak 158.

Građanin Bosne i Hercegovine koji za vrijeme rata ili oružanog sukoba spriječava građane Bosne i Hercegovine ili građane njenih saveznika da se bore protiv neprijatelja,
kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Služba u neprijateljskoj vojsci
Članak 159.

(1) Građanin Bosne i Hercegovine koji za vrijeme rata ili oružanog sukoba služi u neprijateljskoj vojsci ili drugim neprijateljskim oružanim skupinama, ili sudjeluje u ratu ili oružanom sukobu boreći se protiv Bosne i Hercegovine ili njenih saveznika,
kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.
(2) Tko vrbuje građane Bosne i Hercegovine za službu u neprijateljskoj vojsci ili drugim neprijateljskim oružanim skupinama ili za sudjelovanje u ratu ili oružanom sukobu protiv Bosne i Hercegovine ili njenih saveznika,
kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina.

Pomaganje neprijatelju
Članak 160.

(1) Građanin Bosne i Hercegovine koji za vrijeme rata pomaže neprijatelju u provedbi prisilnih mjera prema pučanstvu Bosne i Hercegovine,
kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
(2) Građanin Bosne i Hercegovine koji s ciljem pomaganja neprijatelju politički ili gospodarski surađuje s neprijateljem za vrijeme rata,
kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.

Podrivanje vojne i obrambene moći
Članak 161.

(1) Tko s ciljem umanjenja obrambene moći Bosne i Hercegovine uništi, učini neuporabljivim ili omogući da prijeđu u neprijateljske ruke obrambena postrojenja, objekti, položaji, naoružanje ili druga vojna i obrambena sredstva ili preda trupe neprijatelju, ili tko u istom cilju omete ili dovede u opasnost vojne ili obrambene mjere,
kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.
(2) Tko nabavlja sredstva za počinjenje kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka,
kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Oružana pobuna
Članak 162.

(1) Tko sudjeluje u oružanoj pobuni koja je upravljena protiv ustavnog ustrojstva Bosne i Hercegovine ili njenih najviših institucija,
kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.
(2) Tko organizira ili bilo kako rukovodi počinjenjem kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka,
kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina.
(3) Tko nabavlja sredstva za počinjenje kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka,
kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Špijunaža
Članak 163.

(1) Tko državnu, vojnu ili službenu tajnu priopći, preda ili učini dostupnom stranoj državi, stranoj organizaciji ili osobi koja im služi,
kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
(2) Tko na štetu Bosne i Hercegovine za stranu državu ili organizaciju stvara obavještajnu službu u Bosni i Hercegovini ili njome upravlja,
kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina.
(3) Tko stupi u stranu obavještajnu službu, prikuplja za nju podatke ili na drugi način pomaže njen rad,
kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
(4) Tko pribavlja državnu, vojnu ili službenu tajnu s ciljem da je priopći ili preda stranoj državi, stranoj organizaciji ili osobi koja im služi,
kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
(5) Tko nabavlja sredstva za počinjenje kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka,
kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Odavanje državne tajne
Članak 164.

(1) Ovlaštena osoba koja protivno zakonu ili drugom propisu institucija Bosne i Hercegovine donesenom temeljem zakona, drugome priopći, preda ili učini dostupnim državnu tajnu koja joj je povjerena,
kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
(2) Tko drugome priopći ili preda, ili posreduje u priopćavanju ili predaji podatka ili isprave za koje zna da je državna tajna Bosne i Hercegovine, a do koje je protupravno došao,
kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
(3) Ako je kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počinjeno za vrijeme ratnog stanja ili neposredne ratne opasnosti, ili ako je dovelo do ugožavanja sigurnosti, gospodarske ili vojne moći Bosne i Hercegovine, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje tri godine.
(4) Ovlaštena osoba koja počini kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka iz nehaja,
kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
(5) Nema kaznenog djela iz stavka 2. ovoga članka, ako tko objavi ili posreduje u objavljivanju državne tajne čiji je sadržaj suprotan ustavnom ustrojstvu Bosne i Hercegovine, s ciljem da javnosti otkrije povredu ustavnog ustrojstva ili međunarodnog ugovora, ako objavljivanje nema štetne posljedice za nacionalnu sigurnost Bosne i Hercegovine.

Upućivanje i prebacivanje oružanih grupa ljudi, oružja i municije na područje Bosne i Hercegovine

Članak 165.

Tko na područje Bosne i Hercegovine upućuje ili prebacuje oružane grupe ljudi, teroriste, špijune, diverzante, oružje, eksploziv, otrove, opremu, municiju ili drugi materijal radi počinjenja kaznenih djela iz ove Glave ovoga Zakona,
kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Unošenje opasnih tvari u Bosnu i Hercegovinu

Članak 166.

(1) Tko protivno propisima Bosne i Hercegovine unese u Bosnu i Hercegovinu za život ili zdravlje ljudi štetne radioaktivne ili druge opasne tvari ili otpatke,
kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
(2) Tko zlouporabom svojeg položaja ili ovlasti protivno propisima omogući da se u Bosnu i Hercegovinu unesu za život ili zdravlje ljudi štetne radioaktivne ili druge opasne tvari ili otpaci,
kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Ubojstvo predstavnika najviših institucija Bosne i Hercegovine

Članak 167.

Tko u namjeri ugrožavanja ustavnog ustrojstva Bosne i Hercegovine ili sigurnosti Bosne i Hercegovine usmrti službenu osobu institucija Bosne i Hercegovine pri obavljanju njene službe, ili člana Predsjedništva Bosne i Hercegovine, predsjedavajućega Vijeća ministara Bosne i Hercegovine, predsjednika domova Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, predsjednika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, predsjednika Suda Bosne i Hercegovine ili glavnog tužitelja Bosne i Hercegovine kada nisu na dužnosti,
kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

Otmica predstavnika najviših institucija Bosne i Hercegovine

Članak 168.

(1) Tko u namjeri ugrožavanja ustavnog ustrojstva Bosne i Hercegovine ili sigurnosti Bosne i Hercegovine protupravno zatvori, drži zatvorenu ili na drugi način oduzme ili ograniči slobodu kretanja službenoj osobi institucija Bosne i Hercegovine pri obavljanju njezine službe, s ciljem da nju ili nekoga drugoga prisili da što učini, ne učini ili trpi,
kaznit će kaznom zatvora od najmanje tri godine.
(2) Tko u namjeri ugrožavanja ustavnog ustrojstva Bosne i Hercegovine ili sigurnosti Bosne i Hercegovine protupravno zatvori, drži zatvorenog ili na drugi način oduzme ili ograniči slobodu kretanja članu Predsjedništva Bosne i Hercegovine, predsjedavajućemu Vijeća ministara Bosne i Hercegovine, predsjedniku doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, predsjedniku Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, predsjedniku Suda Bosne i Hercegovine ili glavnom tužitelju Bosne i Hercegovine,
kaznit će kaznom zatvora od najmanje pet godina.

Kažnjavanje za najteže oblike kaznenih djela

Članak 169.

(1) Za kazneno djelo iz članka 156. (*Napad na ustavno ustrojstvo*) i 157. (*Ugrožavanje cjelovitosti državnog područja*), 161. (*Podrivanje vojne i obrambene moći*), 162. (*Oružana pobuna*) i 163. *(Špijunaža*) ovoga Zakona, koje je imalo za posljedicu smrt jedne ili više osoba, ili je izazvalo opasnost za život ljudi, ili je praćeno teškim nasiljima i velikim razaranjima,
počinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.
(2) Ako je pri počinjenju kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka počinitelj s namjerom usmrtio jednu ili više osoba,
kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

Osnivanje udruženja ili nabavka sredstava za počinjenje kaznenih djela iz ove Glave ovoga Zakona

Članak 170.

Tko osnuje udruženje u cilju počinjenja kaznenih djela iz ove Glave ovoga Zakona, ili tko nabavi sredstva za počinjenje kaznenih djela iz ove Glave ovoga Zakona,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

XVII GLAVA SEDAMNAESTA

KAZNENA DJELA PROTIV ČOVJEČNOSTI I VRIJEDNOSTI ZAŠTIĆENIH MEĐUNARODNIM PRAVOM

Genocid
Članak 171.

Tko s ciljem potpunog ili djelomičnog istrebljenja nacionalne, etničke, rasne ili vjerske skupine ljudi, naredi počinjenje ili počini koje od ovih djela:

a) usmrćivanje pripadnika skupine ljudi;
b) nanošenje teške tjelesne ozljede ili duševne povrede pripadnicima skupine ljudi;
c) smišljeno nametanje skupini ljudi ili zajednici takvih životnih uvjeta koji bi mogli posljedovati njenim potpunim ili djelomičnim istrebljenjem;
d) uvođenje mjera kojima je cilj sprječavanje rađanja unutar skupine ljudi;
e) prisilno preseljenje djece iz te u drugu skupinu ljudi,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

Zločini protiv čovječnosti
Članak 172.

(1) Tko, kao dio šireobuhvatnog ili sustavnog napada upravljenog bilo protiv kojeg civilnog pučanstva, znajući za takav napad, počini koje od ovih djela:

a) usmrćivanje drugoga;
b) istrebljenje;
c) odvođenje u ropstvo;
d) protjerivanje ili prisilno preseljenje pučanstva;
e) zatvaranje ili drugo teško oduzimanje tjelesne slobode suprotno temeljnim pravilima međunarodnog prava;
f) mučenje;
g) prisiljavanje druge osobe, uporabom sile ili prijetnje da će izravno napasti njezin život ili tijelo ili život ili tijelo njoj bliske osobe, na spolni odnošaj ili s njim izjednačenu spolnu radnju (silovanje), seksualno ropstvo, prisilnu prostituciju, prisilnu trudnoću, prisilnu sterilizaciju ili bilo koji drugi oblik teškog spolnog nasilja;
h) progon bilo koje grupe ljudi ili zajednice na političkom, rasnom, nacionalnom, etničkom, kulturnom, vjerskom, spolnom ili drugom temelju koji je općeprihvaćen kao nedozvoljen po međunarodnom pravu, u svezi bilo kojeg kaznenog djela iz ovoga stavka ovoga članka, bilo kojeg kaznenog djela propisanog ovim Zakonom ili bilo kojeg kaznenog djela u nadležnosti Suda Bosne i Hercegovine;
i) prisilni nestanak osoba;
j) zločin aparthaida;
k) druga nečovječna djela slične naravi, namjerno nanoseći tešku patnju ili ozbiljnu tjelesnu ozljedu, duševnu povredu ili narušenje zdravlja,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

(2) U smislu stavka 1. ovoga članka sljedeći pojmovi imaju ovo značenje:

a) *Napad upravljen bilo protiv kojeg civilnog pučanstva* jest ponašanje koje uključuje višestruko počinjenje djela iz stavka 1. ovoga članka bilo protiv kojeg civilnog pučanstva na temelju ili u cilju državne politike ili politike neke organizacije da se počini takav napad.
b) *Istrebljenje* uključuje namjerno nametanje životnih uvjeta koji mogu posljedovati uništenjem dijela pučanstva, a posebice uskraćivanje pristupa hrani i lijekovima.
c) *Odvođenje u ropstvo* jest obavljanje nad osobom bilo koje ili svih vlasti inače vezanih za pravo vlasništva, uključujući obavljanje takve ovlasti pri trgovini ljudima, posebice ženama i djecom.
d) *Protjerivanje ili prisilno preseljenje pučanstva* jest prisilno iseljenje osoba s područja na kojem su zakonito prisutne, protjerivanjem ili drugim mjerama prisile, bez temelja dozvoljenih po međunarodnom pravu.

e) *Mučenje* jest namjerno nanošenje snažne tjelesne ili duševne boli ili patnje osobi zadržanoj od strane optuženika ili pod nadzorom optuženika, izuzimajući bol ili patnju koja je posljedica isključivo izvršenja zakonskih sankcija.
f) *Prisilna trudnoća* jest nezakonito zatočeništvo žene kojoj je prisilno prouzročena trudnoća, s namjerom da se utječe na etnički sastav bilo kojeg pučanstva ili da se počine druge teške povrede međunarodnog prava.
g) *Progon* jest namjerno i teško, međunarodnom pravu protivno uskraćivanje temeljnih prava, zbog pripadnosti skupini ljudi ili zajednici.
h) *Prisilni nestanak* jesti privođenje, pritvaranje ili otimanje osoba, od strane ili s dozvolom, podrškom ili pristankom države ili političke organizacije, uz odbijanje priznanja takvoga oduzimanja slobode ili pružanja obavijesti o sudbini ili o mjestu gdje se te osobe nalaze, s ciljem da se uklone zaštiti zakona na dulje vrijeme.
i) *Zločin aparthaida* su nečovječne radnje naravi slične radnjama iz stavka 1. ovoga članka, počinjene u okviru ustanovljenog ustrojstva sustavnog potlačivanja i prevladavanja jedne rasne skupine ljudi bilo nad kojom drugom rasnom skupinom ili skupinama ljudi, počinjene s ciljem održavanja takvog ustrojstva.

Ratni zločin protiv civilnog pučanstva
Članak 173.

(1) Tko kršeći pravila međunarodnog prava za vrijeme rata, oružanog sukoba ili okupacije, naredi ili počini koje od ovih djela:
a) napad na civilno pučanstvo, naselje, pojedine civilne osobe ili osobe onesposobljene za borbu, a taj je napad posljedovao smrću, teškom tjelesnom ozljedom ili teškim narušenjem zdravlja ljudi;
b) napad bez izbora cilja kojim se pozljeđuje civilno pučanstvo;
c) usmrćivanja, namjerno nanošenje osobi snažnog tjelesnog ili duševnog bola ili patnje (mučenje), nečovječno postupanje, biološke, medicinske ili druge znanstvene pokuse, uzimanje tkiva ili organa radi presađivanja, nanošenje velikih patnji ili ozljeda tjelesne cjelovitosti ili povreda zdravlja;
d) raseljenje, preseljenje ili prisilno odnarodnjenje ili prevođenje na drugu vjeru;
e) prisiljavanje druge osobe, uporabom sile ili prijetnje da će se izravno napasti njezin život ili tijelo ili život ili tijelo njoj bliske osobe, na spolni odnošaj ili s njim izjednačenu spolnu radnju (silovanje), prisiljavanje na prostituciju, primjenjivanje mjera zastrašivanja i užasa, uzimanje talaca, kolektivno kažnjavanje, protupravno odvođenje u koncentracijske logore i druga protuzakonita zatvaranja, oduzimanje prava na pravično i nepristrano suđenje, prisiljavanje na službu u neprijateljskim oružanim snagama ili u neprijateljskoj obavještajnoj službi ili upravi;
f) prisiljavanje na rad, izgladnjivanje pučanstva, konfiskaciju imovine, pljačkanje imovine pučanstva, protupravno, samovoljno i vojnim potrebama neopravdano uništavanje ili prisvajanje imovine u velikim razmjerama, uzimanje nezakonite i nerazmjerno velike kontribucije i rekvizicije, smanjenje vrijednosti domaće novčane jedinice ili protuzakonito izdavanje novca,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.
(2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko kršeći pravila međunarodnog prava za vrijeme rata, oružanog sukoba ili okupacije naredi ili počini koje od ovih djela:
a) napad na objekte posebno zaštićene međunarodnim pravom ili općeopasne objekte i postrojenja kao što su ustave, nasipi i nuklearne elektrane;
b) napad bez izbora cilja na civilne objekte koji su pod posebnom zaštitom međunarodnog prava, nebranjena mjesta i razvojačena područja;
c) dugotrajno i velerazmjerno oštećenje prirodnog okoliša koje može štetiti zdravlju ili opstanku pučanstva.

(3) Tko kršeći pravila međunarodnog prava za vrijeme rata, oružanog sukoba ili okupacije, kao okupator naredi ili počini preseljenje dijelova civilnog pučanstva svoje pripadnosti na okupirano područje, kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

Ratni zločin protiv ranjenika i bolesnika
Članak 174.

Tko kršeći pravila međunarodnog prava za vrijeme rata ili oružanog sukoba, prema ranjenicima, bolesnicima, brodolomcima ili sanitetskom ili vjerskom osoblju naredi ili počini koje od ovih djela:

a) usmrćivanje drugih osoba (ubojstva), namjerna nanošenja osobama snažne tjelesne ili duševne boli ili patnje (mučenja), nečovječno postupanje, biološke, medicinske ili druge znanstvene pokuse, uzimanje tkiva ili organa radi presađivanja;
b) nanošenje velikih patnji ili ozljeda tijela ili povreda zdravlja;
c) protupravno, samovoljno, vojnim potrebama neopravdano uništavanje ili prisvajanje u velikim razmjerima materijala, sredstava sanitetskog transporta i zaliha sanitetskih ustanova ili jedinica,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

Ratni zločin protiv ratnih zarobljenika
Članak 175.

Tko kršeći pravila međunarodnog prava, prema ratnim zarobljenicima naredi ili počini koje od ovih djela:
a) usmrćivanje drugih osoba (ubojstva), namjerna nanošenja osobama snažne tjelesne ili duševne boli ili patnje (mučenja), nečovječno postupanje, biološke, medicinske ili druge znanstvene pokuse, uzimanje tkiva ili organa radi presađivanja;
b) nanošenje velikih patnji ili ozljeda tijela ili povreda zdravlja;
c) prisiljavanje na službu u neprijateljskim oružanim snagama ili oduzimanje prava na pravično i nepristrano suđenje,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

Organiziranje grupe ljudi i poticanje na počinjenje genocida, zločina protiv čovječnosti i ratnih zločina
Članak 176.

(1) Tko organizira grupu ljudi radi počinjenja kaznenih djela iz članka 171. (*Genocid*), 172. (*Zločini protiv čovječnosti*), 173. (*Ratni zločin protiv civilnog pučanstva*), 174. (*Ratni zločin protiv ranjenika i bolesnika*) i 175. (*Ratni zločin protiv ratnih zarobljenika*) ovoga Zakona,
kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.
(2) Tko postane pripadnikom grupe ljudi iz stavka 1. ovoga članka,
kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
(3) Pripadnik grupe ljudi iz stavka 1. ovoga članka koji otkrije grupu prije nego što je u njenom sastavu ili za nju počinio kazneno djelo,
kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine,
a može se i osloboditi kazne.
(4) Tko poziva ili potiče na počinjenje kaznenih djela iz članka 171. do 175. ovoga Zakona,
kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Protupravno ubijanje i ranjavanje neprijatelja
Članak 177.

(1) Tko kršeći pravila međunarodnog prava za vrijeme rata ili oružanog sukoba ubije ili rani neprijatelja koji je odložio oružje ili se bezuvjetno predao ili nema sredstava za obranu,
kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
(2) Ako je ubojstvo iz stavka 1. ovoga članka počinjeno na okrutan ili podmukao način, iz koristoljublja ili iz drugih niskih pobuda, ili ako je ubijeno više osoba,
počinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.
(3) Tko kršeći pravila međunarodnog prava za vrijeme rata ili oružanog sukoba naredi da u borbi ne smije biti preživjelih pripadnika neprijateljske vojske ili vodi borbu protiv neprijatelja na tom temelju,
kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

Protupravno oduzimanje stvari ubijenih i ranjenih na ratištu
Članak 178.

(1) Tko naredi protupravno oduzimanje stvari od ubijenih ili ranjenih na ratištu, ili tko počini takvo oduzimanje,
kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
(2) Ako je kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počinjeno na okrutan način,
počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Povrede zakona ili običaja rata
Članak 179.

(1) Tko za vrijeme rata ili oružanog sukoba naredi povredu zakona ili običaja rata ili ih sam povrijedi, kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.
(2) Povrede zakona ili običaja rata iz stavka 1. ovoga članka uključuju:
a) uporabu bojnih otrova ili drugih ubojitih sredstava s ciljem izazivanja nepotrebne patnje;
b) bezobzirno razaranje gradova, naselja ili sela ili pustošenje koje nije opravdano vojnim potrebama;
c) napad ili bombardiranje bilo kojim sredstvima nebranjenih gradova, sela, nastambi ili zgrada;
d) pljenidbu, uništavanje ili namjerno oštećenje ustanova namijenjenih vjerskim, dobrotvornim ili obrazovnim potrebama, znanosti i umjetnosti, povijesnih spomenika i znanstvenih i umjetničkih djela;
e) pljačku javne ili privatne imovine.

Osobna kaznena odgovornost
Članak 180.

(1) Osoba koja planira, pokrene, naredi, počini ili potiče ili pomaže u planiranju, pripremanju ili počinjenju kaznenih djela iz članka 171. (*Genocid*), 172. (*Zločini protiv čovječnosti*), 173. (*Ratni zločin protiv civilnog pučanstva*), 174. (*Ratni zločin protiv ranjenika i bolesnika*), i 175. (*Ratni zločin protiv ratnih zarobljenika*), 177. (*Protupravno ubijanje i ranjavanje neprijatelja*), 178. (*Protupravno oduzimanje stvari od ubijenih i ranjenih na ratištu*) i 179. *(Povrede zakona ili običaja rata*) ovoga Zakona, osobno je odgovorna za to kazneno djelo. Službeni položaj bilo kojeg okrivljenog, bilo da se radi o poglavaru države ili vlade, ili o odgovornoj službenoj osobi vlade, ne oslobađa takvu osobu kaznene odgovornosti niti utječe na ublažavanje kazne.
(2) Činjenica da je koje od kaznenih djela iz članka 171. do 175. i članka 177. do 179. ovoga Zakona počinjeno od strane podređenog, ne oslobađa njemu nadređenu osobu kaznene odgovornosti, ukoliko je ta nedređena osoba znala ili je mogla znati da se njen podređeni sprema počiniti takvo djelo ili da je već počinio takvo djelo, a nadređena je osoba propustila poduzeti prijeko potrebne i razumne mjere kako bi spriječila počinjenje kaznenog djela ili kako bi počinitelj toga djela bio kažnjen.
(3) Činjenica da je neka osoba postupala po naređenju vlade ili neke njoj nadređene osobe, ne oslobađa je kaznene odgovornosti, ali može utjecati na ublažavanje kazne ako sud ocijeni da to interesi pravičnosti zahtijevaju.

Povreda pregovarača
Članak 181.

Tko kršeći pravila međunarodnog prava za vrijeme rata ili oružanog sukoba vrijeđa, zlostavlja ili zadrži pregovarača ili njegovu pratnju ili im spriječi povratak, ili na drugi način povrijedi njihovu nepovredivost, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Neopravdana odgoda povratka ratnih zarobljenika
Članak 182.

Tko kršeći pravila međunarodnog prava, nakon završetka rata ili oružanog sukoba naredi ili neopravdanu odgodu povratka ratnih zarobljenika ili civilnih osoba ili to djelo počini,
kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Uništavanje kulturnih, povijesnih i vjerskih spomenika
Članak 183.

(1) Tko kršeći pravila međunarodnog prava za vrijeme rata ili oružanog sukoba uništava kulturne, povijesne ili vjerske spomenike, građevine ili ustanove namijenjene znanosti, umjetnosti, obrazovanju i odgoju, humanitarnim ili vjerskim ciljevima,
kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
(2) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka uništen jasno prepoznatljiv objekt koji je kao kulturno i duhovno naslijeđe naroda pod posebnom zaštitom međunarodnog prava,
počinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje pet godina.

Zlouporaba međunarodnih znakova
Članak 184.

(1) Tko zlouporabi ili neovlašteno nosi zastavu ili znak Organizacije ujedinjenih naroda, ili znakove ili zastave Crvenog križa ili znakove koji njima odgovaraju, ili druge priznate međunarodne znakove kojima se označavaju određeni objekti radi zaštite od vojnih djelovanja,
kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
(2) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini za vrijeme ratnog stanja ili neposredne ratne opasnosti,
kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Uspostava ropskog odnosa i prijevoz osoba u ropskom odnosu
Članak 185.

(1) Tko kršeći pravila međunarodnog prava stavi drugoga u ropski ili njemu sličan odnos ili ga drži u takvom odnosu, kupi, proda, preda drugoj osobi ili posreduje u kupnji, prodaji ili predaji takve osobe, ili potiče drugoga da proda svoju slobodu ili slobodu osobe koju uzdržava ili o njoj skrbi,
kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
(2) Tko kršeći pravila međunarodnog prava kupi, proda, preda drugoj osobi ili posreduje u kupnji, prodaji ili predaji djeteta ili maloljetnika radi posvojenja, presađivanja organa, iskorištavanja radom ili u druge protupravne svrhe,
kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina.
(3) Tko kršeći pravila međunarodnog prava prevozi osobe koje se nalaze u ropskom ili njemu sličnu odnosu,
kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Trgovina ljudima
Članak 186.

(1) Tko s ciljem iskorištavanja ljudi sudjeluje u vrbovanju, prebacivanju, davanju utočišta ili prihvatu osoba, prijeteći ili koristeći silu ili druge oblike prisile, otmicu, prijevaru, obmanu, zlouporabu vlasti ili tuđe nemoći, ili dajući ili primajući isplate ili povlastice, kako bi se pribavio pristanak osobe koja nadzire drugu osobu,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
(2) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini prema maloljetniku,
kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina.
(3) Tko organizira grupu ljudi u cilju počinjenja kaznenog djela iz stavka 1. i 2. ovoga članka,
kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.
(4) Tko iz nehaja olakša počinjenje kaznenog djela iz stavka 1. do 3. ovoga članka,
kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
(5) *Iskorištavanje ljudi* iz stavka 1. ovoga članka posebice uključuje iskorištavanje drugih putem prostitucije ili drugih oblika spolnog iskorištavanja, prisilni rad ili pružanje usluga, ropstvo ili postupke slične ropstvu, služenje pod prisilom ili uzimanje organa radi presađivanja.

Vrbovanje radi međunarodne prostitucije
Članak 187.

(1) Tko vrbuje, namamljuje ili navodi drugoga na pružanje spolnih usluga radi zarade u državi, izvan one u kojoj ta osoba ima prebivalište ili čiji je državljanin,
kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
(2) Tko uporabom sile ili prijetnjom uporabe sile ili prijevarom, prisiljava ili navodi drugoga na odlazak u državu u kojoj nema prebivalište ili čiji nije državljanin, radi pružanja spolnih usluga za novac,
kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
(3) Ako je kazneno djelo iz stavka 1. i 2. ovoga članka počinjeno prema djetetu ili maloljetniku, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.
(4) Činjenica da se vrbovana, namamljena, potaknuta, prisiljena ili zavedena osoba već bavila prostitucijom, nije od značenja za postojanje kaznenog djela.

Nezakonito uskraćivanje osobnih isprava
Članak 188.

Tko nezakonito uskrati drugome njegove osobne isprave ili putovnicu,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Protuzakonito prebacivanje osoba preko državne granice
Članak 189.

Tko se radi novčane ili imovinske koristi bavi nedozvoljenim prebacivanjem drugih osoba preko državne granice ili omogući drugome nedozvoljeni prelazak granice,
kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Mučenje i drugi oblici okrutnog, nečovječnog i ponižavajućeg postupanja
Članak 190.

Službena ili druga osoba koja djelujući na poticaj ili uz izričitu ili prešutnu suglasnost javnog dužnosnika, nanese drugome tjelesnu ili duševnu bol ili tešku tjelesnu ili duševnu patnju, s ciljem da dobije od njega ili od treće osobe podatak ili priznanje, ili da se kazni za kazneno djelo koje je počinio ili se sumnja da je počinio on ili treća osoba, ili koja ga zastrašuje ili prisiljava bilo iz kojeg drugog razloga utemeljenog bilo na kojem obliku diskriminacije,
kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Uzimanje talaca
Članak 191.

(1) Tko drugoga zatvori, drži zatvorena ili mu na drugi način oduzme ili ograniči slobodu kretanja, ili ga drži i prijeti da će ga ubiti, ozlijediti ili nadalje zadržavati kao taoca, s ciljem da primora koju državu ili međunarodnu međuvladinu organizaciju da što učini ili ne učini, kao izričiti ili prešutni uvjet za oslobađanje taoca,
kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
(2) Ako je zbog kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka nastupila smrt otete osobe,
počinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje pet godina.
(3) Ako je pri počinjenju kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka počinitelj otetu osobu s namjerom usmrtio,
kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

Ugrožavanje osoba pod međunarodnom zaštitom
Članak 192.

(1) Tko osobu pod međunarodnopravnom zaštitom usmrti, zatvori, drži zatvorenu ili joj na drugi način oduzme ili ograniči slobodu kretanja, s ciljem da nju ili koju drugu osobu primora da što učini ili ne učini, ili tko počini neko drugo nasilje prema osobi pod međunarodnopravnom zaštitom ili protiv njezine slobode, ili napadne na njezine službene prostorije, privatni smještaj ili prijevozno sredstvo, a takav bi napad mogao ugroziti njezinu osobu ili slobodu,
kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
(2) Ako je zbog kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka nastupila smrt jedne ili više osoba,
počinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje pet godina.
(3) Ako je pri počinjenju kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka počinitelj neku osobu s namjerom usmrtio,
kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.
(4) Tko ugrozi sigurnost osobe iz stavka 1. ovoga članka ozbiljnom prijetnjom da će napasti nju, njezine službene prostorije, privatni smještaj ili prijevozno sredstvo,
kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Neovlašteni promet oružjem i vojnom opremom
Član 193.

(1) Tko uvozi, izvozi, prevozi ili posreduje u prometu oružja ili vojne opreme bez dozvole propisane zakonom Bosne i Hercegovine, ili tko daje krive podatke ili propusti prikazati činjenice u postupku davanja

dozvole sukladno zakonu Bosne i Hercegovine, ili tko propusti sukladno zakonu Bosne i Hercegovine registrirati ugovor u vezi oružja ili vojne opreme,
kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
(2) Tko organizira grupu ljudi u cilju počinjenja kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka,
kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.
(3) Tko počini kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka iz nehaja,
kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Neovlašteno pribavljanje i raspolaganje nuklearnim tvarima
Članak 194.

(1) Tko nuklearne tvari neovlašteno pribavi, posjeduje, koristi, prevozi, skladišti, mijenja, odlaže ili rasprostrani, ili tko nuklearne tvari silom ili prijetnjom izravnog napada na život ili tijelo drugoga ili bilo na koji drugi protupravni način otuđi s ciljem da je protupravno prisvoji, ili s istim ciljem protupravno prisvoji nuklearne tvari koje su mu povjerene, ili s istim ciljem dođe do nuklearnih tvari dovodeći nekoga u zabludu lažnim prikazivanjem ili prikrivanjem činjenica ili održavajući ga u zabludi, ili silom, prijetnjom ili bilo kojim drugim načinom zastrašivanja zahtijeva nuklearne tvari, ili prijeti njihovom uporabom radi prouzročenja smrti ili ozbiljnog ozljeđivanja ljudi ili ozbiljne imovinske štete, ili dade takve tvari drugoj osobi ili joj omogući da dođe u posjed takvih tvari,
kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(2) Tko kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka izazove opasnost za život ljudi ili opasnost većih razmjera za imovinu,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje jednu godinu.
(3) Kaznom iz stavka 2. ovoga članka kaznit će se tko s ciljem da primora koju državu ili međunarodnu organizaciju ili fizičku ili pravnu osobu da što učini ili ne učini, prijeti uporabom nuklearnih tvari radi ugrožavanja života ljudi ili imovine većih razmjera.
(4) Ako zbog kaznenog djela iz stavka 1. i 2. ovoga članka nastupi smrt jedne ili više osoba ili imovinska šteta velikih razmjera,
počinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje tri godine.
(5) Tko počini kazneno djelo iz stavka 2. ovoga članka iz nehaja,
kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
(6) Ako je zbog kaznenog djela iz stavka 5. ovoga članka nastupila smrt jedne ili više osoba ili šteta velikih razmjera,
počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Neovlašteni promet opojnim drogama
Članak 195.

(1) Tko neovlašteno obavlja međunarodnu prodaju ili prijenos ili nudi na prodaju ili radi prodaje kupuje, drži, prevozi ili prenosi, ili posreduje u međunarodnoj prodaji ili kupnji, šalje, isporučuje, uvozi, izvozi ili na drugi način neovlašteno stavlja u međunarodni promet tvari ili pripravke propisom proglašene opojnim drogama,
kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
(2) Tko organizira grupu ljudi u cilju počinjenja kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka, ili tko postane pripadnikom takve organizirane grupe ljudi,
kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.
(3) Tko u međunarodnom prometu neovlašteno pravi, nabavlja, posreduje ili daje na uporabu opremu, materijal ili tvar, znajući da će biti uporabljeni za proizvodnju opojnih droga,
kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
(4) Opojne droge i sredstva za njihovo pripravljanje oduzet će se.

Morsko ili zračno razbojništvo
Članak 196.

(1) Član posade ili putnik na brodu ili u zrakoplovu, osim vojnog i javnog broda ili zrakoplova, koji s ciljem da sebi ili drugome pribavi imovinsku ili neimovinsku korist ili da drugome prouzroči kakvu štetu, na otvorenom moru ili na području koje nije pod vlašću nijedne države počini protupravno nasilje ili kakvu drugu prisilu protiv drugog broda ili zrakoplova ili protiv osobe ili stvari koji se na njima nalaze,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
(2) Ako je zbog kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka nastupila smrt jedne ili više osoba, uništenje broda ili zrakoplova, ili drugo veliko razaranje,
počinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje pet godina.
(3) Ako je pri počinjenju kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka počinitelj s namjerom usmrtio jednu ili više osoba,
kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

Otmica zrakoplova ili broda
Članak 197.

(1) Tko silom ili prijetnjom uporabe sile ili drugim oblikom zastrašivanja, preuzme ili obavlja nadzor nad zrakoplovom koji se nalazi u letu, nad brodom ili plutajućim objektom bilo koje vrste,
kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
(2) Ako je zbog kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka nastupila smrt jedne ili više osoba, ili je prouzročeno uništenje otetog zrakoplova, broda ili plutajućeg objekta, ili je nastupila druga imovinska šteta, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje pet godina.
(3) Ako je pri počinjenju kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka počinitelj neku osobu s namjerom usmrtio,
kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

Ugrožavanje sigurnosti zračne ili morske plovidbe
Članak 198.

(1) Tko učini nasilje prema osobi u zrakoplovu u letu, uništi službujući zrakoplov ili prouzroči štetu takvom zrakoplovu, unese ili prouzroči unošenje u službujući zrakoplov, bilo kojim sredstvima, eksplozivne ili druge naprave ili tvari podobne uništiti ili oštetiti zrakoplov, uništi ili ošteti uređaje zračne plovidbe ili navigacijse naprave ili ometa njihov rad, daje lažne obavijesti u svezi leta zrakoplova, propusti dužnost nadzora nad sigurnošću leta zrakoplova, ili počini drugo nasilje ugrožavajući sigurnost leta,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
(2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko učini nasilje prema osobi zaposlenoj u međunarodnoj zračnoj luci, ili uništi ili ozbiljno ošteti uređaje zračne luke ili zrakoplov izvan službe, ili ometa pružanje usluga zračne luke.
(3) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko učini nasilje prema osobi na brodu ili plutajućem objektu, uništi brod ili plutajući objekt ili prouzroči štetu brodu, plutajućem objektu ili njihovu teretu, unese ili prouzroči unošenje na brod ili plutajući objekt, bilo kojim sredstvima, eksplozivne ili druge naprave ili tvari podobne uništiti ili oštetiti brod, plutajući objekt ili njihov teret, uništi ili ošteti morske navigacijske uređaje ili ometa njihov rad, daje lažne obavijesti o plovidbi broda ili stanju plutajućeg objekta, ili počini drugo nasilje ugrožavajući sigurnu navigaciju ili sigurnost plovidbe broda ili sigurnost plutajućeg objekta.
(4) Ako je pri počinjenju kaznenog djela iz stavka 1. do 3. ovoga članka počinitelj neku osobu s namjerom usmrtio,
kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.
(5) Ako je zbog kaznenog djela iz stavka 1. do 3. ovoga članka nastupila smrt jedne ili više osoba, ili je prouzročena šteta velikih razmjera na zrakoplovu, brodu ili plutajućem objektu ili druga imovinska šteta velikih razmjera,
počinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje pet godina.
(6) Tko počini kazneno djelo iz stavka 1. do 3. ovoga članka iz nehaja,
kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
(7) Ako je zbog kaznenog djela iz stavka 6. ovoga članka nastupila smrt jedne ili više osoba, ili je prouzročena šteta velikih razmjera na zrakoplovu, brodu ili plutajućem objektu ili druga imovinska šteta velikih razmjera,
počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Uništenje i uklanjanje znakova sigurnosti zračnog prometa
Članak 199.

Tko uništi, ošteti ili ukloni znak koji služi sigurnosti zračnog prometa,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

Zlouporaba telekomunikacijskih znakova
Članak 200.

Tko zlonamjerno ili bez potrebe pošalje međunarodno ugovoreni znak za pozivanje u pomoć ili znak da prijeti opasnost, ili tko telekomunikacijskim znakom obmane da postoji sigurnost, ili tko zlouporabi međunarodno ugovoreni telekomunikacijski znak,
kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Terorizam
Članak 201.

(1) Tko počini teroristički čin s ciljem ozbiljnog zastrašivanja pučanstva ili prisiljavanja tijela vlasti Bosne i Hercegovine, vlade druge države ili međunarodne organizacije da što učini ili ne učini, ili s ciljem ozbiljnog narušavanja ili uništavanja temeljnih političkih, ustavnih, gospodarskih ili društvenih ustrojbenih jedinica Bosne i Hercegovine ili druge države ili međunarodne organizacije,
kaznit će kaznom zatvora najmanje tri godine.
(2) Ako je zbog kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka nastupila smrt jedne ili više osoba,
počinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje pet godina.
(3) Ako je pri počinjenju kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka počinitelj neku osobu s namjerom usmrtio,
kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.
(4) *Teroristički čin*, u smislu ovoga članka, podrazumijeva koju od sljedećih namjernih radnji, koja s obzirom na svoju narav ili okolnost može ozbiljno oštetiti državu ili međunarodnu organizaciju:

a) napad na život osobe koji može prouzročiti njenu smrt;
b) napad na tjelesnu cjelovitost osobe;
c) protupravno zatvaranje, držanje zatvorenom ili na drugi način oduzimanje ili ograničavanje slobode kretanja druge osobe, s ciljem da se nju ili nekoga drugoga prisili da što učini, ne učini ili trpi (otmica), ili uzimanje talaca;
d) nanošenje velike štete objektima Bosne i Hercegovine, vlade druge države ili javnim objektima, prometnom sustavu, postrojenjima infrastrukture uključujući informatički sustav, nepomičnoj platformi koja se nalazi u kontinentalnom pojasu, javnom mjestu ili privatnoj imovini, za koju štetu je vjerojatno da će ugroziti ljudski život ili dovesti do znatne gospodarske štete;
e) otmicu zrakoplova, broda ili drugog sredstva javnog prometa ili prijevoza robe;
f) proizvodnju, posjedovanje, stjecanje, prijevoz, opskrbu, korištenje ili osposobljavanje za korištenje oružja, eksploziva, nuklearnog, biološkog ili kemijskog oružja ili radioaktivnih tvari, te istraživanje i razvoj biološkog i kemijskog oružja ili radioaktivnih tvari;
g) ispuštanje opasnih tvari ili izazivanje požara, eksplozija ili poplava s ciljem ugrožavanja ljudskih života;
h) ometanje ili zaustavljanje opskrbe vodom, električnom energijom ili drugim osnovnim prirodnim resursom s ciljem ugrožavanja ljudskih života;
i) prijetnja počinjenjem kojeg djela iz točke a. do h. ovoga stavka.

Financiranje terorističkih djelatnosti
Članak 202.

Tko bilo na koji način, izravno ili neizravno, daje ili prikuplja sredstva s ciljem da se uporabe ili znajući da će se uporabiti u cjelini ili djelomično, za počinjenje:

a) kaznenog djela iz članka 191. (*Uzimanje talaca*), 192. (*Ugrožavanje osoba pod međunarodnopravnom zaštitom*), 194. (*Neovlašteno pribavljanje i raspolaganje nuklearnim tvarima*), 196. (*Morsko i zračno razbojništvo*), 197. (*Otmica zrakoplova ili broda*), 198. (*Ugrožavanje sigurnosti zračne ili morske plovidbe*), 199. (*Uništenje i uklanjanje znakova sigurnosti zračnog prometa*), 200. (*Zlouporaba telekomunikacijskih znakova*) i 201. (*Terorizam*) ovoga Zakona;
b) drugog kaznenog djela koje može prouzročiti smrt ili težu tjelesnu ozljedu civilne osobe ili osobe koja djelatno ne sudjeluje u neprijateljstvima u oružanom sukobu, kada je svrha takvoga djela, po njegovoj naravi ili okolnosti, zastrašivanje pučanstva ili prisiljavanje tijela vlasti Bosne i Hercegovine ili drugih vlasti ili međunarodne organizacije da što učini ili ne učini,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Neizvršavanje naloga i presuda međunarodnog kaznenog suda
Članak 203.

Službena osoba u institucijama Bosne i Hercegovine, institucijama entitetâ i institucijama Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine, koja odbije postupiti po nalogu međunarodnog kaznenog suda o oduzimanju slobode ili pritvoru ili izručenju međunarodnom kaznenom sudu osobe protiv koje je pokrenut postupak pred međunarodnim kaznenim sudom, ili na drugi način onemogućava izvršenje toga naloga, ili koja odbije izvršenje pravomoćne i izvršne presude međunarodnog kaznenog suda ili na drugi način onemogućava izvršenje takve presude,
kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

XVIII GLAVA OSAMNAESTA

KAZNENA DJELA PROTIV GOSPODARSTVA I JEDINSTVA TRŽIŠTA TE CARINSKA KAZNENA DJELA

Povreda ravnopravnosti u obavljanju gospodarske djelatnosti
Članak 204.

Tko zlouporabom svojeg službenog ili utjecajnog položaja ili ovlaštenja, ograniči slobodno kretanje ljudi, robe i kapitala između entitetâ ili između entitetâ i Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine, uskrati ili ograniči pravo trgovačkog društva ili druge pravne osobe da se na području drugog entiteta ili Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine bavi prometom robe i usluga; ili tko stavi trgovačko društvo ili drugu pravnu osobu u neravnopravan položaj prema drugim pravnim osobama glede uvjeta rada ili uvjeta obavljanja prometa robe i usluga, ili ograniči slobodnu razmjenu robe i usluga između entitetâ i Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine,
kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Krivotvorenje novca
Članak 205.

(1) Tko izradi lažni novac s ciljem da ga stavi u optjecaj kao pravi, ili tko preinači pravi novac s ciljem da ga stavi u optjecaj, ili tko lažni novac stavi u optjecaj,
kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
(2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko pribavlja lažni novac s ciljem da ga stavi u optjecaj kao pravi.
(3) Ako je zbog kaznenog djela iz stavka 1. i 2. ovoga članka došlo do poremećaja u gospodarstvu Bosne i Hercegovine,
počinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje pet godina.
(4) Tko lažni novac koji je primio kao pravi stavi u optjecaj, ili tko zna da je izrađen lažni novac ili da je lažni novac stavljen u optjecaj, pa to ne prijavi,
kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.
(5) Lažni će se novac oduzeti.

Krivotvorenje vrijednosnih papira
Članak 206.

(1) Tko izradi lažne vrijednosne papire izdate temeljem propisa Bosne i Hercegovine s ciljem da ih stavi u optjecaj kao prave, ili tko preinači takve prave vrijednosne papire s ciljem da ih stavi u optjecaj, ili tko stavi takve lažne vrijednosne papire u optjecaj,
kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
(2) Ako je zbog kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka došlo do poremećaja u gospodarstvu zemlje, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje pet godina.
(3) Lažni će se vrijednosni papiri oduzeti.

Krivotvorenje znakova za vrijednost
Članak 207.

(1) Tko izradi lažne biljege, poštanske marke ili druge znakove za vrijednost izdate temeljem propisa Bosne i Hercegovine, ili tko preinači koji od takvih pravih znakova za vrijednost s ciljem da ih uporabi kao

prave ili da ih drugome dade na uporabu, ili tko takve lažne znakove za vrijednost uporabi kao prave ili ih s tim ciljem pribavi,
kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
(2) Ako su znakovi za vrijednost iz stavka 1. ovoga članka veće vrijednosti,
počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
(3) Tko odstranjenjem žiga kojim se znakovi iz stavka 1. ovoga članka poništavaju ili kojim drugim načinom u svrhu ponovne uporabe ide za tim da takvim znakovima dade izgled kao da nisu uporabljeni, ili tko takve uporabljene znakove za vrijednost uporabi ili proda kao da vrijede,
kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
(4) Lažni će se znakovi za vrijednost oduzeti.

Krivotvorenje znakova za obilježavanje robe, mjera i utega
Članak 208.

(1) Tko s ciljem da ih uporabi kao prave izradi lažne pečate, žigove, marke ili druge znakove za obilježavanje domaće ili strane robe kojima se žigoše zlato, srebro, stoka, drvo ili neka druga roba, ili tko s istim ciljem takve prave znakove preinači, ili tko takve lažne znakove uporabi kao prave, a takvo djelo ugrožava zajednički gospodarski prostor Bosne i Hercegovine,
kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
(2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko krivotvori mjere ili utege, ugrožavajući zajednički gospodarski prostor Bosne i Hercegovine.
(3) Lažni će se znakovi, mjere i utezi oduzeti.

Pranje novca
Članak 209.

(1) Tko novac ili imovinu za koju zna da su pribavljeni počinjenjem kaznenog djela primi, zamijeni, drži, njome raspolaže, uporabi u gospodarskom ili drugom poslovanju ili na drugi način prikrije ili pokuša prikriti, a takav je novac ili imovina veće vrijednosti ili to djelo ugrožava zajednički gospodarski prostor Bosne i Hercegovine ili ima štetne posljedice za djelatnost ili financiranje institucija Bosne i Hercegovine,
kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
(2) Ako vrijednost novca ili imovinske koristi iz stavka 1. ovoga članka prelazi iznos od 50.000 KM,
počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.
(3) Ako je pri počinjenju kaznenog djela iz stavka 1. i 2. ovoga članka počinitelj postupio iz nehaja u odnosu na okolnost da su novac ili imovinska korist pribavljeni kaznenim djelom,
kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
(4) Novac i imovinska korist iz stavka 1. do 3. ovoga članka oduzet će se.

Porezna utaja
Članak 210.

(1) Tko izbjegne plaćanje davanja propisanih poreznim zakonodavstvom Bosne i Hercegovine ili doprinosa socijalnog osiguranja, ne dajući zahtjevane podatke ili dajući lažne podatke o svojim stečenim oporezivim prihodima ili o drugim činjenicama koje su od utjecaja na utvrđivanje iznosa takvih obveza, a iznos obveze čije se plaćanje izbjegava prelazi 10.000 KM,
kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
(2) Tko počini kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka, a iznos obveze čije se plaćanje izbjegava prelazi 50.000 KM,
Kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
(3) Tko počini kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka, a iznos obveze čije se plaćanje izbjegava prelazi 200.000 KM,
kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.

Neplaćanje poreza
Članak 211.

Osoba koja ne plati porezne obveze sukladno poreznom zakonodavstvu Bosne i Hercegovine,
kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

Nedozvoljena trgovina
Članak 212.

(1) Tko neovlašteno prodaje, kupuje ili obavlja razmjenu robe ili predmeta čiji je promet zabranjen ili ograničen propisima Bosne i Hercegovine ili međunarodnim pravom, ako takvim djelom nije počinjeno drugo kazneno djelo s propisanom težom kaznom,
kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
(2) Roba i predmeti iz stavka 1. ovoga članka oduzet će se.

Nedozvoljena proizvodnja
Članak 213.

(1) Tko proizvede ili preradi robu čija je proizvodnja ili prerada zabranjena propisima Bosne i Hercegovine ili međunarodnim pravom, ako takvim djelom nije počinjeno drugo kazneno djelo za koje je propisana teža kazna,
kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.
(2) Roba iz stavka 1. ovog članka i sredstva za njenu proizvodnju ili preradu oduzet će se.

Krijumčarenje
Članak 214.

(1) Tko preko carinske crte prenese robu veće vrijednosti izbjegavajući mjere carinskog nadzora, ili tko se izbjegavajući mjere carinskog nadzora bavi prenošenjem robe preko carinske crte,
kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
(2) Tko bez odgovarajućeg odobrenja, izbjegavajući mjere carinskog nadzora, preko carinske crte prenese robu čiji je uvoz ili izvoz zabranjen, ograničen ili zahtijeva posebno odobrenje ili dozvolu nadležnog tijela,
kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
(3) Ako su kaznenim djelom iz stavka 1. i 2. ovoga članka preko carinske crte preneseni predmeti, roba ili tvari koje su opasne za život ili zdravlje ljudi, ili predstavljaju opasnost za javnu sigurnost, ili je to djelo počinjeno uporabom oružja, sile ili prijetnje,
počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.
(4) Roba iz stavka 1. do 3. ovoga članka oduzet će se.
(5) Prijevozno sredstvo čija su tajna ili skrovita mjesta iskorištena za prijenos robe koja je predmet kaznenog djela iz stavka 1. do 3. ovoga članka, ili koje je namijenjeno za počinjenje tih kaznenih djela, oduzet će se ako je vlasnik ili korisnik vozila to znao ili je mogao ili bio dužan znati.

Organiziranje grupe ljudi ili udruženja za krijumčarenje ili raspačavanje neocarinjene robe
Članak 215.

(1) Tko organizira grupu ljudi ili drugo udruženje za organizirano krijumčarenje, ili mrežu preprodavatelja ili posrednika za prodaju ili za raspačavanje neocarinjene robe,
kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.
(2) Tko postane članom grupe ljudi ili udruženja iz stavka 1. ovoga članka,
kaznit će se kaznom zatvora najmanje jednu godinu.

Carinska prijevara
Članak 216.

(1) Tko s ciljem da on ili tko drugi izbjegne plaćanje carine ili drugih davanja koja se plaćaju pri uvozu robe a čiji iznos prelazi 5.000 KM, izradi ili preda carinskom tijelu krivotvorenu carinsku ispravu, uvjerenje ili drugu ispravu koja je lažna,
kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
(2) Ako obveza iz stavka 1. ovoga članka prelazi iznos od 20.000 KM,
počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina,
(3) Ako obveza iz stavka 1. ovoga članka prelazi iznos od 80.000 KM,
počinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje tri godine.

XIX GLAVA DEVETNAESTA

KAZNENA DJELA PODMIĆIVANJA I KAZNENA DJELA PROTIV SLUŽBENE I DRUGE ODGOVORNE DUŽNOSTI

Primanje dara i drugih oblika koristi
Članak 217.

(1) Službena ili odgovorna osoba u institucijama Bosne i Hercegovine uključujući i stranu službenu osobu, koja zahtijeva ili primi dar ili kakvu drugu korist, ili koja primi obećanje dara ili kakve koristi, da u okviru svoje ovlasti učini što ne bi smjela učiniti ili da ne učini što bi morala učiniti,
kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
(2) Službena ili odgovorna osoba u institucijama Bosne i Hercegovine uključujući i stranu službenu osobu, koja zahtijeva ili primi dar ili kakvu korist, ili koja primi obećanje dara ili kakve koristi, da u okviru svoje ovlasti učini što bi morala učiniti ili da ne učini što ne bi smjela učiniti,
kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
(3) Kaznom iz stavka 2. ovoga članka kaznit će se službena ili odgovorna osoba u institucijama Bosne i Hercegovine uključujući i stranu službenu osobu, koja poslije činjenja ili nečinjenja iz stavka 1. i 2. ovoga članka, a u svezi toga, zahtijeva ili primi dar ili kakvu drugu korist.
(4) Primljeni dar ili imovinska korist oduzet će se.

Davanje dara i drugih oblika koristi
Članak 218.

(1) Tko službenoj ili odgovornoj osobi u institucijama Bosne i Hercegovine uključujući i stranu službenu osobu, učini ili obeća dar ili kakvu drugu korist, da u okviru svoje ovlasti učini što ne bi smjela učiniti ili da ne učini što bi morala učiniti, ili tko posreduje pri ovakvom podmićivanju službene ili odgovorne osobe,
kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
(2) Tko službenoj ili odgovornoj osobi u institucijama Bosne i Hercegovine uključujući i stranu službenu osobu, učini ili obeća dar ili kakvu drugu korist, da u okviru svoje ovlasti učini što bi morala učiniti ili da ne učini što ne bi smjela učiniti, ili tko posreduje pri ovakvom podmićivanju službene ili odgovorne osobe,
kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
(3) Počinitelj kaznenog djela iz stavka 1. i 2. ovoga članka koji je dao mito na zahtjev službene ili odgovorne osobe u institucijama Bosne i Hercegovine uključujući i stranu službenu osobu, i prijavio kazneno djelo prije njegovog otkrivanja ili prije saznanja da je otkriveno,
može se osloboditi kazne.
(4) Primljeni dar ili imovinska korist oduzet će se, a u slučaju iz stavka 3. ovoga članka može se vratiti osobi koja je dala mito.

Protuzakonito posredovanje
Članak 219.

(1) Tko primi nagradu ili kakvu drugu korist da korištenjem svojeg službenog ili utjecajnog položaja u institucijama Bosne i Hercegovine posreduje da se učini ili ne učini neka službena radnja,
kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
(2) Tko koristeći svoj službeni ili utjecajni položaj u institucijama Bosne i Hercegovine posreduje da se učini službena radnja koja se ne bi smjela učiniti ili da se ne učini službena radnja koja bi se morala učiniti,
kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
(3) Ako je za počinjenje kaznenog djela iz stavka 2. ovoga članka primljena nagrada ili kakva druga korist, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Zlouporaba položaja ili ovlasti
Članak 220.

(1) Službena ili odgovorna osoba u institucijama Bosne i Hercegovine koja iskorištavanjem svojeg službenog položaja ili ovlasti, prekoračivši granice svoje službene ovlasti ili ne obavivši svoje službene dužnosti, pribavi sebi ili drugome kakvu korist, drugome nanese kakvu štetu ili teže povrijedi prava drugoga,
kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka pribavljena imovinska korist u iznosu koji prelazi 10.000 KM,
počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.
(3) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka pribavljena imovinska korist u iznosu koji prelazi 50.000 KM,
počinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje tri godine.

Pronevjera u službi
Članak 221.

(1) Tko s ciljem da sebi ili drugome pribavi protupravnu imovinsku korist prisvoji novac, vrijednosne papire ili druge pokretnine koje su mu povjerene u službi ili uopće na radu u institucijama Bosne i Hercegovine,
kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
(2) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka pribavljena imovinska korist u iznosu koji prelazi 10.000 KM,
počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.
(3) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka pribavljena imovinska korist u iznosu koji prelazi 50.000 KM,
počinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje tri godine.

Prijevara u službi
Članak 222.

(1) Službena ili odgovorna osoba u institucijama Bosne i Hercegovine koja s ciljem da sebi ili drugome pribavi protupravnu imovinsku korist, podnošenjem lažnih obračuna ili na drugi način dovede u zabludu ovlaštenu osobu da učini nezakonitu isplatu,
kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
(2) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka pribavljena imovinska korist u iznosu koji prelazi 10.000 KM,
počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.
(3) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka pribavljena imovinska korist u iznosu koji prelazi 50.000 KM,
počinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje tri godine.

Posluga u službi
Članak 223.

Tko se neovlašteno posluži novcem, vrijednosnim papirom ili drugim pokretnim stvarima koje su mu povjerene u službi ili uopće na radu u institucijama Bosne i Hercegovine ili te stvari drugom neovlašteno dade na poslugu,
kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Nesavjestan rad u službi
Član 224.

(1) Službena ili odgovorna osoba u institucijama Bosne i Hercegovine koja svjesnim kršenjem zakona, drugih propisa ili općeg akta ili propuštanjem dužnosti nadzora, očito nesavjesno postupi u obavljanju dužnosti, pa zbog toga nastupi teža povreda prava drugoga ili imovinska šteta u iznosu koji prelazi 1.000 KM,
kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
(2) Ako je zbog kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka došlo do teške povrede prava drugoga ili je nastupila imovinska šteta u iznosu koji prelazi 10.000 KM,
počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Odavanje službene tajne
Članak 225.

(1) Službena ili odgovorna osoba u institucijama Bosne i Hercegovine koja neovlašteno drugome priopći, preda ili na drugi način učini dostupnim podatke koji su službena tajna, ili koja pribavlja takve podatke s ciljem da ih preda neovlaštenoj osobi,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
(2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se i osoba koja s ciljem da neovlašteno uporabi takve podatke, nezakonito iskoristi podatke koji se čuvaju kao službena tajna, ili osoba koja bez odobrenja te podatke objavi.
(3) Ako je kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počinjeno iz koristoljublja ili glede naročito povjerljivih podataka, ili radi objavljivanja ili korištenja podataka izvan Bosne i Hercegovine, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.
(4) Službena ili odgovorna osoba u institucijama Bosne i Hercegovine koja počini kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka iz nehaja,
kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
(5) Nema kaznenog djela iz stavka 2. ovoga članka ako tko objavi ili posreduje u objavljivanju službene tajne institucije Bosne i Hercegovine čiji je sadržaj suprotan ustavnom ustrojstvu Bosne i Hercegovine, s ciljem da javnosti otkrije nepravilnosti u ustroju, djelatnosti i rukovođenju službom, ako objava nema štetne posljedice za Bosnu i Hercegovinu.
(6) Službena tajnom smatraju se podaci ili isprave koje su zakonom, drugim propisom ili odlukom institucija Bosne i Hercegovine donesenom temeljem zakona, proglašeni službenom tajnom i čije je odavanje imalo ili moglo imati štetne posljedice za službu.
(7) Odredbe stavka 1. do 4. ovoga članka primijenit će se i prema osobi koja je odala službenu tajnu nakon što joj je služba ili odgovornost u institucijama Bosne i Hercegovine prestala.

Krivotvorenje službene isprave
Članak 226.

(1) Službena ili odgovorna osoba u institucijama Bosne i Hercegovine koja u službenu ili poslovnu ispravu, knjigu ili spis, unese neistinite podatke ili ne unese kakav važan podatak, ili svojim potpisom ili službenim pečatom ovjeri službenu ili poslovnu ispravu, knjigu ili spis s neistinitim sadržajem, ili koja svojim potpisom ili službenim pečatom omogući izradu takve isprave, knjige ili spisa s neistinitim sadržajem,
kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
(2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se i službena ili odgovorna osoba koja neistinitu službenu ili poslovnu ispravu, knjigu ili spis uporabi u službi ili pri poslovanju kao da su istiniti, ili koja službenu ili poslovnu ispravu, knjigu ili spis uništi, prikrije, u većoj mjeri ošteti ili na drugi način učini neuporabljivom.

Protuzakonita naplata i isplata
Članak 227.

Službena ili odgovorna osoba u institucijama Bosne i Hercegovine koja od drugoga naplati što drugi nije dužan, ili naplati više nego je dužan, ili koja pri isplati ili predaji kakvih stvari manje isplati ili preda, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

Protuzakonito oslobođenje osobe kojoj je oduzeta sloboda
Članak 228.

Službena osoba u institucijama Bosne i Hercegovine koja protuzakonito oslobodi osobu kojoj je oduzeta sloboda, a koja joj je povjerena na čuvanje, ili joj pomogne u bijegu, ili joj omogućava nedozvoljenu vezu ili prijepisku radi pripremanja bijega,
kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Protuzakonito prisvajanje stvari pri pretrazi ili izvršenju
Članak 229.

Službena osoba u institucijama Bosne i Hercegovine koja pri pretrazi stana, prostorija ili osoba ili pri izvršenju, oduzme pokretninu s ciljem da njenim prisvajanjem pribavi sebi ili drugome protupravnu imovinsku korist,
kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

XX GLAVA DVADESETA

KAZNENA DJELA PROTIV PRAVOSUĐA

Neprijavljivanje kaznenog djela ili počinitelja
Članak 230.

(1) Tko zna za počinitelja kaznenog djela za koje se po zakonu Bosne i Hercegovine može izreći kazna dugotrajnog zatvora, ili tko samo zna da je takvo djelo počinjeno, pa to ne prijavi, iako od takve prijave ovisi pravovremeno otkrivanje počinitelja ili kaznenog djela,
kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
(2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se službena ili odgovorna osoba koja ne prijavi kazneno djelo za koje je saznala u obavljanju svoje dužnosti, ako se za to kazneno djelo po zakonu Bosne i Hercegovine može izreći kazna zatvora pet godina ili teža kazna.
(3) Za kazneno djelo iz stavka 1. i 2. ovoga članka neće se kazniti osoba kojoj je počinitelj bračni drug, osoba koja s njim živi u izvanbračnoj zajednici, krvni rođak u ravnoj liniji, brat ili sestra, posvojitelj ili posvojče i njihov bračni drug ili osoba s kojom žive u izvanbračnoj zajednici, ili koja je branitelj, liječnik ili vjerski ispovjednik počinitelja.

Neprijavljivanje osobe optužene od međunarodnog kaznenog suda
Članak 231.

(1) Tko, znajući za optužnicu i znajući kamo se kreće ili gdje se nalazi osoba optužena od međunarodnog kaznenog suda, ne prijavi kretanje ili mjesto gdje se ta osoba nalazi, iako pravovremen pronalazak te osobe ovisi o takvoj prijavi,
kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.
(2) Za kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka neće se kazniti osoba kojoj je počinitelj bračni drug, osoba koja s njim živi u izvanbračnoj zajednici, krvni rođak u ravnoj liniji, brat ili sestra, posvojitelj ili posvojče i njihov bračni drug ili osoba s kojom žive u izvanbračnoj zajednici, ili koja je branitelj, liječnik ili vjerski ispovjednik počinitelja.

Pomoć počinitelju nakon počinjenog kaznenog djela
Članak 232.

(1) Tko krije počinitelja kaznenog djela propisanog zakonom Bosne i Hercegovine, ili mu prikrivanjem oruđa, tragova ili na drugi način pomaže da ne bude otkriven, ili tko krije osobu osuđenu po zakonu Bosne i Hercegovine ili poduzima što drugo s ciljem izbjegavanja izvršenja izrečene kazne, sigurnosne mjere ili odgojne zavodske mjere propisane zakonom Bosne i Hercegovine,
kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.
(2) Tko pruži pomoć počinitelju kaznenog djela za koje se po zakonu Bosne i Hercegovine može izreći kazna zatvora tri godine ili teža kazna,
kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
(3) Tko pruži pomoć počinitelju kaznenog djela za koje je zakonom Bosne i Hercegovine propisana kazna dugotrajnog zatvora,
kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
(4) Kazna izrečena za kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka ne može biti teža ni po vrsti ni po visini od kazne izrečene za kazneno djelo glede kojega je pomoć pružena.
(5) Za kazneno djelo iz stavka 1. do 3. ovoga članka neće se kazniti osoba kojoj je počinitelj bračni drug, osoba koja s njim živi u izvanbračnoj zajednici, krvni rođak u ravnoj liniji, brat ili sestra, posvojitelj ili posvojče ili njihov bračni drug ili osoba s kojom žive u izvanbračnoj zajednici, ili koja je branitelj, liječnik ili vjerski ispovjednik počinitelja.

Pomoć osobi optuženoj od međunarodnog kaznenog suda
Članak 233.

(1) Tko pruži pomoć ili krije osobu optuženu od međunarodnog kaznenog suda ili joj pomogne da ne bude otkrivena,
kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.
(2) Za kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka neće se kazniti osoba kojoj je počinitelj bračni drug, osoba koja s njim živi u izvanbračnoj zajednici, krvni rođak u ravnoj liniji, brat ili sestra, posvojitelj ili posvojče i

njihov bračni drug ili osoba s kojom žive u izvanbračnoj zajednici, ili koja je branitelj, liječnik ili vjerski ispovjednik počinitelja.

Lažno prijavljivanje
Članak 234.

(1) Tko prijavi koju određenu osobu da je počinila kazneno djelo propisano zakonom Bosne i Hercegovine, a zna da ta osoba nije počinitelj,
kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
(2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko podmetanjem tragova kaznenog djela ili na drugi način izazove pokretanje kaznenog postupka zbog kaznenog djela propisanog zakonom Bosne i Hercegovine protiv osobe za koju zna da nije počinitelj.
(3) Tko sam sebe prijavi da je počinio kazneno djelo propisano zakonom Bosne i Hercegovine, iako ga nije počinio,
kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.
(4) Kaznom iz stavka 3. ovoga članka kaznit će se tko prijavi da je počinjeno kazneno djelo propisano zakonom Bosne i Hercegovine, iako zna da to djelo nije počinjeno.

Davanje lažnog iskaza
Članak 235.

(1) Svjedok, vještak, prevoditelj ili tumač koji u sudskom, prekršajnom, upravnom ili stegovnom postupku pred institucijama Bosne i Hercegovine dade lažni iskaz,
kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
(2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se stranka koja pri izvođenju dokaza ispitivanjem stranaka u parničnom ili upravnom postupku pred institucijama Bosne i Hercegovine dade lažni iskaz, a na tome je iskazu utemeljena odluka donesena u tom postupku.
(3) Ako je lažni iskaz dat u kaznenom postupku,
počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
(4) Ako su zbog kaznenog djela iz stavka 3. ovoga članka nastupile osobito teške posljedice za okrivljenika,
počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.
(5) Ako počinitelj dragovoljno opozove svoj lažni iskaz prije nego što je donesena konačna odluka,
kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci,
a može se i osloboditi kazne.

Sprječavanje dokazivanja
Članak 236.

(1) Tko svjedoka ili vještaka u sudskom, prekršajnom, upravnom ili stegovnom postupku pred institucijama Bosne i Hercegovine, silom, prijetnjom ili drugim oblikom prisile ili obećanjem dara ili kakve druge koristi navede na lažan iskaz,
kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
(2) Tko s ciljem da spriječi ili znatno oteža dokazivanje u sudskom, prekršajnom, upravnom ili stegovnom postupku pred institucijama Bosne i Hercegovine sakrije, ošteti, uništi ili učini neuporabljivim tuđi predmet ili ispravu koja služi dokazivanju,
kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

Povreda tajnosti postupka
Članak 237.

Tko neovlašteno otkrije ono što je saznao u sudskom, prekršajnom ili upravnom postupku pred institucijama Bosne i Hercegovine, a što se po zakonu ne smije objaviti ili je odlukom Suda Bosne i Hercegovine ili nadležne institutucije Bosne i Hercegovine proglašeno tajnom,
kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Povreda zakona od strane suca
Članak 238.

Sudac Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, Suda Bosne i Hercegovine ili Doma za ljudska prava, koji s ciljem da drugome pribavi kakvu korist ili da mu nanese kakvu štetu, donese nezakonitu odluku ili na drugi način povrijedi zakon u obavljanju svoje službene dužnosti,
kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Neizvršenje odluke Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, Suda Bosne i Hercegovine ili Doma za ljudska prava
Članak 239.

Službena osoba u institucijama Bosne i Hercegovine, institucijama entitetâ ili institucijama Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine koja odbije izvršiti konačnu i ovršnu odluku Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, Suda Bosne i Hercegovine ili Doma za ljudska prava, ili sprječava da se takva odluka izvrši ili na drugi način onemogućava njeno izvršenje,
kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Odavanje istovjetnosti zaštićenog svjedoka
Članak 240.

Sudac Suda Bosne i Hercegovine ili druga službena osoba koja je sudjelovala u ispitivanju zaštićenog svjedoka u kaznenom postupku koji se vodi po zakonu Bosne i Hercegovine, koja neovlaštenoj osobi učini dostupnima podatke o istovjetnosti zaštićenog svjedoka,
kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Ometanje rada pravosuđa
Članak 241.

(1) Tko koristi tjelesnu silu, prijetnju, zastrašivanje, ili obećava, nudi ili daje nedozvoljenu korist kako bi naveo na davanje lažanog iskaza ili spriječio davanje iskaza ili izvođenje dokaza u kaznenom postupku koji se vodi po zakonu Bosne i Hercegovine,
kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
(2) Tko koristi tjelesnu silu, prijetnje ili zastrašivanje kako bi spriječio suca, tužitelja ili službenu osobu tijela za provođenje zakona u obavljanju službene dužnosti u svezi kaznenog postupka koji se vodi po zakonu Bosne i Hercegovine,
kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

XXI GLAVA DVADESET I PRVA

KAZNENA DJELA POVREDE AUTORSKIH PRAVA

Zlouporaba autorskih prava
Članak 242.

(1) Osoba koja pod svojim imenom ili pod imenom drugoga objavi, prikaže, izvede, prenese ili na drugi način priopći javnosti tuđe djelo koje se po zakonu Bosne i Hercegovine smatra autorskim djelom, ili dozvoli da se to učini,
kaznit će novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
(2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko bez navođenja imena ili pseudonima autora objavi, prikaže, izvede, prenese ili na drugi način priopći javnosti tuđe djelo iz stavka 1. ovoga članka na kojem je označeno ime ili pseudonim autora, ili na nedozvoljen način unese dijelove tuđeg djela iz stavka 1. ovoga članka u svoje autorsko djelo, ili dozvoli da se to učini.
(3) Osoba koja uništi, izobliči, nagrdi ili na drugi način bez odobrenja autora izmijeni tuđe djelo iz stavka 1. ovoga članka,
kaznit će novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
(4) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će tko bez navođenja imena ili pseudonima umjetnika izvođača, osim ako umjetnik izvođač želi ostati anoniman, objavi, prikaže, prenese ili na drugi način priopći javnosti njegovu izvedbu.

(5) Kaznom iz stavka 3. ovoga članka kaznit će se tko uništi, izobliči, nagrdi, sakati ili na drugi način bez odobrenja umjetnika izvođača, izmijeni snimljenu izvedbu umjetnika izvođača.
(6) Ako je počinjenjem kaznenog djela iz stavka 1. do 5. ovoga članka pribavljena znatna imovinska korist ili je prouzročena znatna šteta, a počinitelj je postupao s ciljem pribavljanja takve imovinske koristi ili prouzročenja takve štete,
počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Nedozvoljena uporaba autorskih prava
Članak 243.

(1) Tko bez odobrenja autora ili drugog nositelja autorskog prava ili osobe koja je ovlaštena dati odobrenje kada je odobrenje po zakonu Bosne i Hercegovine potrebno, ili protivno njihovoj zabrani, utvrdi na materijalnu podlogu, reproducira, umnoži, stavi u promet, iznajmi, uveze, prenese preko granične crte, prikaže, izvede, odašilje, prenese, učini dostupnim javnosti, prevede, prilagodi, obradi, preradi ili na drugi način uporabi autorsko djelo,
kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
(2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko bez odobrenja umjetnika izvođača ili osobe koja je ovlaštena dati odobrenje kada je odobrenje po zakonu Bosne i Hercegovine potrebno, ili protivno njihovoj zabrani, snimi, reproducira, umnoži, stavi u promet, iznajmi, uveze, prenese preko granične crte, prikaže, izvede, odašilje, prenese, učini dostupnim javnosti ili na drugi način uporabi izvedbu umjetnika izvođača.
(3) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko s ciljem da omogući neovlaštenu uporabu autorskog djela ili izvedbe umjetnika izvođača proizvede, uveze, prenese preko granične crte, stavi u promet, iznajmi, omogući drugome uporabu ili korištenje bilo koje vrste opreme ili sredstva kojem je osnovna ili pretežita svrha omogućiti neovlašteno otklanjanje ili osujećivanje kojeg tehničkog sredstva ili računarskog programa namijenjenog zaštiti prava autora ili umjetnika izvođača od neovlaštene uporabe.
(4) Osoba kod koje se zateknu predmeti koji su bili namijenjeni ili uporabljeni za počinjenje ili su nastali kaznenim djelom iz stavka 1. do 3. ovoga članka, a koja je to znala, mogla ili bila dužna znati,
kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.
(5) Ako je počinjenjem kaznenog djela iz stavka 1. do 3. ovoga članka pribavljena znatna imovinska korist ili je prouzročena znatna šteta, a počinitelj je postupao s ciljem pribavljanja takve imovinske koristi ili prouzročenja takve štete,
kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
(6) Predmeti koji su bili namijenjeni ili uporabljeni za počinjenje kaznenog djela ili su nastali kaznenim djelom iz stavka 1. do 3. ovoga članka, oduzet će se i uništiti.

Nedozvoljena uporaba prava proizvoditelja zvučne snimke
Članak 244.

(1) Tko bez odobrenja proizvoditelja zvučne snimke kada je odobrenje po zakonu potrebno ili protivno njegovoj zabrani, emitira, umnoži izravno ili neizravno njegovu zvučnu snimku, neovlašteno stavi u promet, iznajmi, uveze, prenese preko granične crte ili učini dostupnom javnosti,
kaznit će novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.
(2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko bez odobrenja nositelja prava u svezi radiodifuzijskih emisija kada je po zakonu Bosne i Hercegovine takvo odobrenje potrebno ili protivno njegovoj zabrani, reemitira emisiju, ili snimi, umnoži ili stavi u promet snimku emisije.
(3) Ako je počinjenjem kaznenog djela iz stavka 1. i 2. ovoga članka pribavljena znatna imovinska korist ili je prouzročena znatna šteta, a počinitelj je postupao s ciljem pribavljanja takve imovinske koristi ili prouzročenja takve štete,
kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
(4) Predmeti koji su bili namijenjeni ili uporabljeni za počinjenje kaznenog djela ili su nastali kaznenim djelom iz stavka 1. do i 3. ovoga članka, oduzet će se i uništiti.

Nedozvoljena uporaba prava radiodifuzije
Članak 245.

(1) Tko bez odobrenja ovlaštenog distributera enkriptiranog satelitskog signala proizvodi ili obavlja montažu, mijenja, uvozi, izvozi, prodaje, iznajmljuje ili na drugi način stavlja u promet materijalni ili nematerijalni uređaj ili sustav za dekodiranje takvog signala, ako zna ili mora znati da taj uređaj ili sustav pretežito služi za dekodiranje enkriptiranog satelitskog signala,

kaznit će novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
(2) Ako je počinjenjem kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka pribavljena znatna imovinska korist ili je prouzročena znatna šteta, a počinitelj je postupao s ciljem pribavljanja takve imovinske koristi ili prouzročenja takve štete,
kaznit će kaznom kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
(3) Predmeti koji su bili namijenjeni ili uporabljeni za počinjenje kaznenog djela ili su nastali kaznenim djelom iz stavka 1. i 2. ovoga članka, oduzet će se i uništiti.

Nedozvoljena distribucija satelitskog signala
Članak 246.

(1) Tko prima enkriptirani satelitski signal koji je dekodiran bez odobrenja njegovog ovlaštenog distributera i obavlja daljnju distribuciju takvog signala, ako zna ili mora znati da je takav signal neovlašteno dekodiran,
kaznit će novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.
(2) Ako je počinjenjem kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka pribavljena znatna imovinska korist ili je prouzročena znatna šteta, a počinitelj je postupao s ciljem pribavljanja takve imovinske koristi ili prouzročenja takve štete,
kaznit će novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

XXII GLAVA DVADESET I DRUGA

DOGOVOR, PRIPREMANJE, UDRUŽIVANJE I ZLOČINAČKA ORGANIZACIJA

Dogovor za počinjenje kaznenih djela
Članak 247.

Tko s drugim dogovori počinjenje kaznenog djela propisanog zakonom Bosne i Hercegovine za koje se može izreći kazna zatvora tri godine ili teža kazna, ako za dogovor počinjenja takvog pojedinog kaznenog djela nije propisana teža kazna,
kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Pripremanje kaznenog djela
Članak 248.

Tko nabavi ili pripremi sredstva ili ukloni prepreke ili poduzme kakvu drugu radnju koja stvara uvjete za izravno počinjenje, ali nije dio počinjenja kaznenog djela propisanog zakonom Bosne i Hercegovine za koje se može izreći kazna zatvora tri godine ili teža kazna, ukoliko za pripremanje pojedinog kaznenog djela nije propisana teža kazna,
kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

Udruživanje radi počinjenja kaznenih djela
Članak 249.

(1) Tko organizira grupu ljudi ili na drugi način udružuje tri ili više osoba u cilju počinjenja kaznenih djela propisanih zakonom Bosne i Hercegovine za koja se može izreći kazna zatvora tri godine ili teža kazna, ako za takvo organiziranje ili udruživanje radi počinjenja pojedinog kaznenog djela nije propisana teža kazna,
kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
(2) Tko postane pripadnikom grupe ljudi ili udruženja iz stavka 1. ovoga članka,
kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.
(3) Pripadnik grupe ljudi koji otkrije grupu ili pripadnik udruženja koji otkrije udruženje prije nego što je u njihovu sastavu ili za njih počinio kazneno djelo,
može se osloboditi kazne.
(4) Organizator koji otkrivanjem grupe ljudi ili udruženja ili na drugi način spriječi počinjenje kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka,
kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine,
a može se i osloboditi kazne.

Zločinačka organizacija
Član 250.

(1) Tko počini kazneno djelo propisano zakonom Bosne i Hercegovine kao pripadnik zločinačke organizacije, ako za pojedino kazneno djelo nije propisana teža kazna,
kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.
(2) Tko kao pripadnik zločinačke organizacije počini kazneno djelo propisano zakonom Bosne i Hercegovine za koje se može izreći kazna zatvora tri godine ili teža kazna, ako za pojedino kazneno djelo nije propisana teža kazna,
kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina.
(3) Tko organizator ili bilo kako rukovodi zločinačkom organizacijom koja zajedničkim djelovanjem počini ili pokuša kazneno djelo propisano zakonom Bosne i Hercegovine,
kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili dugotrajnim zatvorom.
(4) Tko postane pripadnikom zločinačke organizacije koja zajedničkim djelovanjem počini ili pokuša kazneno djelo propisano zakonom Bosne i Hercegovine, ako za pojedino kazneno djelo nije propisana teža kazna,
kaznit će se kaznom zatvora najmanje jednu godinu.
(5) Pripadnik zločinačke organizacije iz stavka 1. do 4. ovoga članak, koji zločinačku organizaciju otkrije, može se osloboditi kazne.

XXIII GLAVA DVADESET I TREĆA

PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Izvršenje kaznenopravnih sankcija
Članak 251.

Ministarstvo pravosuđa Bosne i Hercegovine i nadležna ministarstva entitetâ ili nadležno tijelo Distrikta Brčko Bosne i Hercegovina postići će sporazum glede izvršenja kaznenopravnih sankcija u ustanovama u nadležnosti entitetâ ili Distrikta, u roku od tri mjeseca od stupanja na snagu ovoga Zakona.

Stupanje na snagu ovoga Zakona
Članak 252.

Ovaj Zakon stupa na snagu 1. ožujka 2003. godine.